

₹30

2022
డిసెంబర్ - DECCAN LAND, HYDERABAD

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

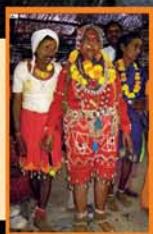
124

VOL 10
124 ISSUES

పబి వసంతాలు

సూటు ఇరవై
నాల్గవ సంచిక

పూర్తి చేసుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్

- ❖ నిజాంల కాలంలో విద్యావ్యవస్థ
- ❖ ఖనిజగ్ర౔ తెలంగాణ

- ❖ బాసర చరిత్ర - శాసనాలు
- ❖ ఒగ్గు పూజారుల పైశిష్ట్యం

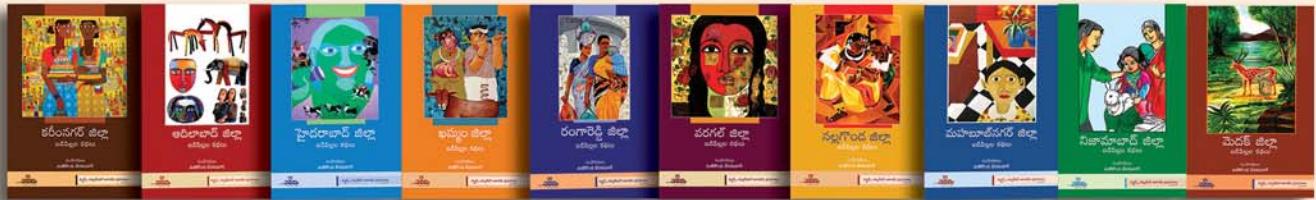
చిల్డన్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ

ప్రాదరాబాద్ (Regd. 720/1982) బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేటి ఆట బోమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పార్శ్వపుస్తకాలు అంబించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరింతో లోకజ్ఞానాన్ని అంబించేటి బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా ప్రైభావాలను పెంచుతాయి. వారి ఊరాలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో స్మజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చంతు, సంస్కృతి, కళలు సైన్స్ మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు - ఒకచేపుది ప్రాథమిక విజ్ఞానాన్ని బాలసాహిత్యమే, పిల్లలో దైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సత్కమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాలసాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు.

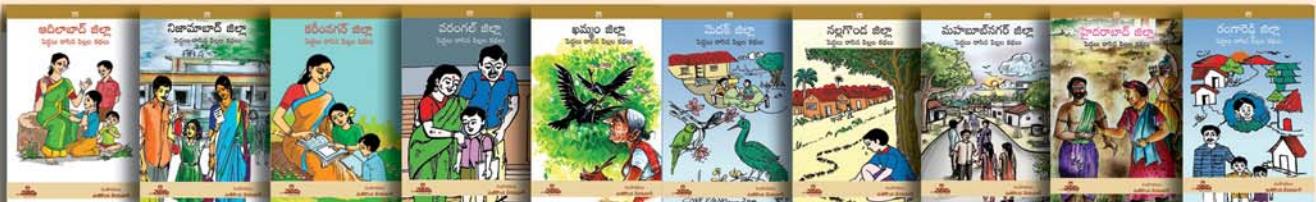
ఇవి అవ్యంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. "చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ" తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లలు "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బోమ్మలతో గతంలో వెలువఱించింది. అవి రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనూ విశేష ఆదరణ పాంచాయి.

అలాగే ఇప్పుడు పిల్లలకోసం తెలంగాణలోని ఉమ్మడి పది జిల్లల బాల సాహిత్య రచయితలు రాసిన "పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు" పది సంకలనాలను అందమైన బోమ్మలతో వెలువఱించింది. చిన్నారులు, పెద్దలు, సాహితీ వేత్తలు ఎప్పటివలె ఈ పుస్తకాలను ఆదిన్స్ట్రారచి ఆర్థిస్టున్నాయి.

-మజికొండ వేదకుమార్

చైర్మన్, చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ

పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు (ఉమ్మడి పది జిల్లలు)

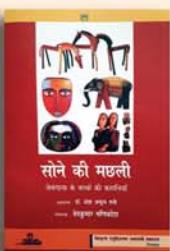

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 350 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు. మరియు

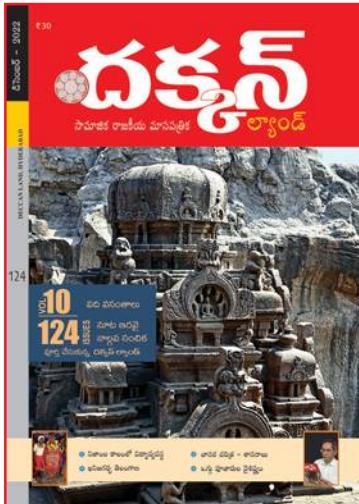
'భూపతి సదన్' 3-6-716, ప్రీట్ నెం. 12, హిమాయత్నగర్, ప్రాదరాబాద్ - 500029
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com website : www.balachelimi.com

చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రచరించిన ఇతర పుస్తకాలు

ఎల్లోరా గుహలు

ఎల్లోరా గుహలు భారతీయ చరిత్రకు, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలకు నిలువుటద్దాలు. అందువల్లే అవి ప్రపంచ నలుమూలల నుంచి పర్యాటకులను ఆక్రమిస్తున్నాయి. ఈ ఎల్లోరా గుహలు కొండను తొలచి నిల్చించిన గుహలయాలు. కొంతమంది ఈ గుహలను మానవ మాత్రములు నిల్చించలేరని చెబుతారు. చరణధారీ కొండల నుండి తప్పబడిన ఈ గుహలు హిందూ, బౌద్ధ, జైన దేవాలయాలు, సన్మాంత్రమాలు. 5వ శతాబ్దం నుండి 10వ శతాబ్దం మధ్యలో నిల్చించబడ్డాయి. మొదటి 12 గుహలు బౌద్ధమతానికి చెందినవి. వీటి నిర్మాణం కాలం సా. శ. పూ. 600 నుంచి 800 మధ్య ఉంటుంది. 13వ గుహ నుండి 29వ గుహ వరకు హిందూ మతానికి సంబంధించిన దేవతలూ, పోరాణిక కథలను తెలుపుతాయి. వీటి నిర్మాణ కాలం కీ.పూ. 600 నుంచి 900 మధ్యలో ఉంటుంది. ఈ గుహల విస్తరం సుమారు 2 కి.మీ. ఈ మొత్తం గుహల నిర్మాణానికి 500 సంవత్సరాలు పట్టించి. ఇవి యునెస్కో చే ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తొంపబడ్డాయి.

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

అజంతా శైలిలో ఓయు నిర్మణం

దక్కన్ ల్యాండ్‌లో అజంతా ఎల్లోరా గుహలపై విలువైన విషయాలు తెలియ జేశారు. ఈ చారిత్రక సంపదను పదిలంగా కాపాడుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. 1922లో నిజామ్ ప్రభుత్వం విద్యాభిపృధీకోసము విశ్వవిద్యాలయం నిర్మించుటకు ఇంజనీర్ ద్వారా ఎన్నో బిల్హింగ్ డిషైన్సు రూపొందిస్తున్న దశలో ఒక బ్రిటీష్ ఆఫీసర్ ద్వారా తెలుసుకొని అజంతా గుహలను సందర్శించడం జరిగింది. అజంతా నిర్మాణ శైలిలో విశ్వవిద్యాలయ భవనం డిజైన్ రూపొందించి నిర్మాణము చేసారు. అదే మన ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయ భవనం. పూర్తిగా ఎరువు గులాబీ రంగు శిలాతో అజంతా మాదిరిగా వారసత్వ సంపదగా మన ముందు ఉన్నది. భారత విశ్వవిద్యాలయ భవనాలలో ఒక విశ్ిష్టమైన స్థానం ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయ భవనం సంపాదించింది.

-పొన్నాల నరహరి, హైదరాబాద్
ఫోన్ : 9490924927

జనంలో మార్పు రావాలి

దక్కన్ ల్యాండ్ మాస పత్రిక దిగ్విజయంగా పది సంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకున్నందుకు సంతోషం. పరిశోధనాత్మక వ్యాసాలు అద్భుతంగా ఉంటున్నాయి. చరిత్రకారులకు, విద్యార్థులకు ఉపయోగ కరంగా ఉండే రచనలు ప్రచురిస్తున్నందుకు ధన్యవాదాలు. శ్రీధర్ రావు దేశపాండే గారి శుభ్రత విషయంలో ఎందుకిలా ఉన్నాం అనే రచన వారి అవేదన సుంది ప్రట్టింది. ఇంకా ఎన్ని శతాబ్దాలు కావాలో భారతీయులు మారటానికి? మనం మారసంత వరకు ప్రభత్యాలు ఎంత చేసినా ఉపయోగం లేదు. ధనిక, పేద అనే తారతమ్యం లేకుండా కరిన చర్యలు తీసుకోవాలి.

- తడకమళ్ళ మర్చిధర్,
ఫోన్ : 9848545970

పరిశోధకులకు నుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పాంచినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, బెత్తాపాక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశేషభాత్మక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదుకాశాన్ని సభ్యులియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

దక్కన్ ల్యాండ్

మన దృవ్యాధం మారాలి

రచయిత శ్రీధర్ రావ్ దేశపాండే సవంబర్ మాసంలో రాసిన ‘శుభ్రత విషయంలో మనం ఎందుకిలా ఉన్నాం?’ అనే శీర్షికలో నదులు, చెరువులు, పరిసరాల పరిశుభ్రత గురించి, ఇతర దేశాల్లో మన దేశంలో ఉన్న వ్యత్యాసాలను చిత్రాలతో ఉదహరించి చాలా చక్కగా విశ్లేషించారు. రోజుకు యాష్టై వేల మంది సందర్శించే నయాగురా జలపాతం పరిసరాలు, తూర్పు ఆసియా దేశాలలో నదులు, చెరువులు అత్యంత శుభ్రంగా ఉంటాయని తెలియజేశారు. తెలంగాణలో కూడా ఆదిలాబాద్ జిల్లా ఇచ్చేద మండలంలో ముఖ్రా(క) గ్రామం స్వచ్ఛగ్రామంగా మారి కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి స్వచ్ఛ పరస్యారాన్ని అందుకుంది. తెలంగాణలోని ప్రతి గ్రామం ముఖ్రా గ్రామంగా మార్కాలంబే ముందు మనలో మార్పు రావాలి.

- పసీరా, ఆదిలాబాద్

ప్రకృతితోనే మానవ మనుగడ

‘ప్రకృతిపై విజేతలు కాదు.. ప్రకృతి విధేయులు కావాలి’ శీర్షికలో సీతారామారూప ప్రకృతిని మానవుడు ఎలా ధ్వంసం చేస్తున్నది చాలా చక్కగా తెలియజేశారు. ప్రకృతిలో సహజంగా వచ్చే పరిణామాలు వేరు. మానవ ప్రేరితాలు, నిర్మితాలు వేరు. అనేక రకాలైన వ్యాధికారకాల బారిన పడుతున్నామని, అంతరించి పోయాయను కుంటున్న మలేరియా, క్షుయ వ్యాధులు తిరిగి జీవం పోసుకుంటు న్నాయని, 14వ శతాబ్ది కాలం నాటి ప్లేగు వ్యాధుల్లాంటి పాండమిక్ల శకంలోకి లడుగుపెట్టామని తెలియజేశారు. అభివృద్ధికి మూలాలు న్నాయని గ్రేబల్ వార్యింగ్ పౌచ్చరిస్తుందన్నారు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ముందు చూపుతో హరిత హరం పేరుతో ప్రకృతికి అధిక ప్రాధాన్యత నిస్తుంది. ప్రత్యేక బడ్డెట్ కేటాయించి పచ్చదనాన్ని పెంచుతుంది.

- సింహంభట్ల శ్రీరామ్, తూర్పు గోదావరి

పది వసంతాల దక్కన్ల్యాండ్

పది వసంతాల దక్కన్ల్యాండ్ ప్రస్తావం గురించి రచయితలు ఉద్యుమ కాలాన్ని, ఉద్యుమంలో దక్కన్ల్యాండ్ పాత్ర, చర్చ వేదికలను, పాత జ్ఞాపకాలను గుర్తు చేయడం చాలా ఆనందంగా వుంది.

- కె. రామకృష్ణ, సిద్ధిపేట

దక్కన్ ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

“చంద్ర” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రంతించవలిన అఫీన్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 11 సంఖిక: 4 పేజీలు: 60

డిసెంబర్ - 2022

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713

editor@deccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్

సర్ఫ్‌లైఫ్

హాచ్. మాహాన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రక్టటనలు

సయ్యద్ బ్రజర్ భాష

9030626288

ఫాటోగ్రాఫర్

టీ.ఎస్.ప్రీ

8374995555

కపర్‌వేజీ

ఎల్లోరా గుహలు

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజామాబాద్, హైదరాబాద్ - 500 020.

కార్యాలయ దీరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029

TELANGANA

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

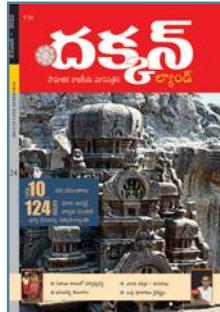
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక

సలహోలు, సూచనలు అందించిన

వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లు...

నిజాంల కాలంలో
విద్యావ్యవస్థ

మల్లన్న జాతరలు
- ఒగ్గు పూజారులు
వైశిష్ట్యం

పత్రికాలోకానికి పితామహుడు జీవేస్ వరదాచారి	క. రామచంద్రమూర్తి	6
సహాజ వసిరులు కలిగిన ప్రాంతం తెలంగాణ... (ఎడిటోరియాల్) వేదకుమార్. యం	ప్రా. జ. లక్ష్మీ	7
నిజాంల కాలంలో విద్యావ్యవస్థ	ప్రా. జ. లక్ష్మీ	9
నేపంటే నేనే	పరవస్త లోతేశ్వర్	11
కట్టడానికి ఊడిసిందే ఆ గుడి..	ఈమని శివనాయ్యాద్ది	13
భూగ్రథ సిలి.. స్టేచ్ ఇండియా	కట్టా ప్రభాకర్	14
ఖనిజగ్రే తెలంగాణ	చకిలం వేసిగోపాలరావు	15
పుట్ట భారతీయ పలపొళ్లమేచి?	పెంకట్ శ్రీనివాసన్, దీపిందర్సింగ్	17
వెండి తీగగా జాలువాలన ఫిల్మీ	సువేగా	19
గొంగడి మూడుజీయం వస్తువు కాకూడదు	సాగరీ రామదాసు	23
ఎల్లోరా గుహలు	సువేగా	25
ప్రమాదంలో పొమాలయ పర్వతాలు!	మరింగంటి శ్రీరామ	28
వారధిగా వర్ధిల్లాలి	కొండుభట్ట రామచంద్రమూర్తి	29
మణికిండ వేద స్ఫుర్తుం - దక్కన్ ల్యాండ్	డా॥ అర్. సీతారామారావు	31
తెలంగాణ బ్రాండ్ దక్కన్ ల్యాండ్	వనపట్ల సుబ్బయ్య	33
చట్టం - సాహిత్యం - న్యాయవాదులు	మంగాల రాజేందర్ (జింబో)	35
బాసర చరిత్ - శాసనాలు	బలగం రామేశ్వరాన్	37
ఖమ్ముకోటు చాలత్క శాసనం	శ్రీమాజు హరీషాల్	40
ఐరాస నీర్దేశిత సుఫ్రించావ్యాధి లక్ష్యాలు!	డా॥ లభ్యయ్య గాంఢ్	44
మల్లన్న జాతరలు - ఒగ్గు పూజారుల వైశిష్ట్యం	గంపా సతీవీ	47
తెలుగు లాసువాద శిబిరం జిలాం	డా॥ భీంపల్లి శ్రీకాంత్	53
బాలచెమి కథా సంకలనాలు	డా॥ అమ్మిన శ్రీనివాసరాజు	55
మల్ల సాగులో నల్ల తామర!	ఆనహియున స్టోమి	57
పశ్చాత్తాపం (కథ)	సంగసంభ్ల చిన్న రామకిష్ణయ్య	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నించితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విల్సెపణవేదికగా తీర్మానిద్దలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిపూర్వ మార్గాలపై పారకుల్లో అవగాహన పెంపాందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్మి.

పత్రికాలోకానికి పితామహుడు

జీవన్ వరదాచారి

గోవర్ధనం సుందర వరదాచారి పత్రికారంగంలో పితామహుడి లాంటివారు. మా కంటే ముందు తరం వారిది. వరదాచారి మొదటి సంపాదకుడు అయిన కూచిమంచి సత్యనుబ్రహ్మణ్యాయం నాకూ తొలి సంపాదకులే. వరదాచారి గురించి అభినందన పూర్వకంగా సుబ్రహ్మణ్యం చెప్పేవారు. మంచి జర్మనిస్టు, భాషపైన పట్టున్నవాడు, విషయపరిజ్ఞనం సంపూర్ణంగా ఉన్నవాడు అని.

సత్యనుబ్రహ్మణ్యం ‘ఆంధ్రజనత్’ దినపత్రికకు సంపాదకుడుగా ఉన్న రోజుల్లోనే వరదాచారి ఆ పత్రికలో ఉపసంపాదకుడుగా 1956లో చేరి తన పాత్రికేయ జీవితానికి శ్రీకారం చుట్టారు. అయిన తర్వాత అజంతా, పొత్తురి వెంకటేశ్వరరావు, బుద్ధవరపు విశ్వేశ్వరరావు, తదితరులు చేరారు. అక్కడ అయిదేళ్ళ పని చేసిన తర్వాత ‘ఆంధ్రభూమి’ లో చేరారు. రెండు దశాబ్దాల పాటు న్యాస్ ఎడిటర్గా ఉన్నారు. న్యాస్ ఎడిటర్ అని పేరే కానీ మొత్తం పత్రిక నిర్మాణం యావత్తు అయినే చూసుకునే వారు. సంపాదకులు గోరాశాస్త్రికి ఇంగ్లీషులోనూ, తెలుగులోనూ సంపాదకీయాలు రాయడంతో సరిపోయేది. ఆ తర్వాత ‘ఈనాడు’లో అసిష్టెంట్ ఎడిటర్ గా చేరారు. అయిదేళ్ళ తర్వాత 1988లో పత్రికారంగంలో ప్రత్యక్ష సేవకు విరామం ప్రకటించి జర్మనిజం అధ్యాపకుడుగా కొత్త అవతారం ఎత్తారు. పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగువిశ్వవిద్యాలయంలో జర్మనిజం విభాగాన్ని ప్రారంభించే బాధ్యతను ఘనంగా నిర్వహించారు. దాదాపు రెండు దశాబ్దాలుగా జర్మనిజం బోధించి ఉద్యోగవిరమణ చేశారు. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం అయిన సేవలను గుర్తించి గారవ డాక్టరేట్ తో సత్కరించింది. 2010లో హెచ్ఎంటీవీలో తొలి తీర్పరి (అంబుడ్స్ మన్)గా చేరారు. 2014 వరకూ, నేను ఆ చానల్కు చీఫ్ ఎడిటర్ గా ఉన్నంతపరకూ, ఆ పదవిలో ఉన్నారు. తర్వాత వయోధిక పాత్రికేయ సంఘం బాధ్యతలు నిర్వహించారు.

‘ఆంధ్రభూమి’లో న్యాస్ ఎడిటర్గా పని చేస్తూనే సినిమా రంగం అధ్యయనం చేసేవారు. సినిమా సమీక్షలు చేసేవారు. సినిమా క్రిటిక్స్ అసోసియేషన్కు ఉపాధ్యక్షుడుగా చాలాకాలం పని చేశారు. ప్రైంటరియార్ ప్రెస్ క్లబ్ భవనసాథాపక సభ్యులుగా ఉన్నారు. బైరటాబాద్

లో ప్రెస్ క్లబ్ భవన నిర్మాణానికి దోహదం చేసిన జర్మనిస్టులలో వరదాచారి ఒకరు. ఆంధ్రప్రదేశ్ యూనియన్ ఆఫ్ వర్షింగ్ జర్మనిస్టు అధ్యక్షుడుగా పని చేశారు. జర్మనిస్టుల ఉద్యమంలో చురుకుగా ఉండేవారు.

ప్రెస్ అకాడెమీ వారు నిర్వహించే శిక్షణాతరగతులలో ‘ప్రెస్ లా’ వరదాచారి, రాఘవాచారి చెప్పేవారు. సారస్వత సభలలో అనర్థకంగా మాటల్డాడేవారు. తెలుగుభాషపైన మమకారం, అధికారం ఉన్న పాత్రికేయుడు. తాను పని చేసే పత్రికలలోనూ, ఇతర తెలుగు దినపత్రికల లోనూ వస్తున్న భాషాభోషాలను ఎంచి యువజన్మలిస్టులను మందలిస్తున్నట్టుగా ‘ఇలాగేనా రాయడం?’ అంటూ ఒక పుస్తకం రాశారు. పొరబాట్లను ఎలా దిద్దుకోవాలో చెబుతూ ‘దిద్దుబాటు’ అనే ఉపయుక్తమైన గ్రంథం రచించారు. ‘మన పాత్రికేయ వెలుగులు’ అనే పేరుతో పరిష్క పాత్రికేయుల గురించి పుస్తరం రాశారు. అత్తకథ రాశారు. పత్రికలలోనే కాకుండా ఎలక్ట్రానిక్ మీడియంలో కూడా తప్పాప్పులు దిద్దేబాధ్యత తీసుకున్నారు.

నిజమాభాద్ జిల్లా ఆర్యార్థలో 15 అక్టోబర్ 1932లో జన్మించిన వరదాచారి ఉస్కానియాలో చదివారు. ఎంచి చదివి, ఎల్వెల్బీ చేశారు. ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం జర్మనిజం డిపార్ట్ మెంట్ ప్రారంభ దశలో జర్మనిజం డిప్టోమా చేశారు. అయిన జర్మనిజం చదివినప్పుడు గోవిందరాజులు అని హెడ్ ఆఫ్ డిపార్ట్ మెంట్ ఉండేవారు. అప్పుడు డిప్టోమానే ఉంది. ఆ తర్వాత మేము చదువుకున్న 1973 నాటికి పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కింగ్ వచ్చింది. బంధురుద్దీన్ శాఖాధిపతిగా వచ్చారు. ఆ తర్వాత ఎంచి వచ్చింది. ఇప్పుడు పిహెచ్ డిలు కూడా చేస్తున్నారు.

నేను హెచ్ఎంటీవీలో పని చేసే రోజుల్లో అయిన ఇంటికి వెళ్ళి ఆంబుడ్స్ మన్గా పని చేయాలని అభ్యర్థించాను. ఆయన అంగీకరించారు. ఆంబుడ్స్ మన్ అని ఇంగ్లీషు మాటతో పిలిస్తే బాగుండదని ఇద్దరం చర్చించుకొని ‘తీర్పరి’ అని పేరుపెట్టాం. ప్రతివారం ఒక రోజు సాయంత్రం స్టోడీయాలో నేనూ, ‘తీర్పరి’ వరదాచారి కూర్చునేవారం. ఆ వారంలో చానల్ లో జరిగిన తప్పులను

(తరువాయి ఈ పేజీలో)

సహజ వనరులు సమృద్ధిగా కలిగిన ప్రాంతం తెలంగాణ

సహజ వనరులకు నెలవు తెలంగాణ. వైవిధ్యం కలిగిన శిలా సమూహాల సమగ్ర సమృద్ధిగల ప్రాంతం తెలంగాణ. 17,000 చ.కి. మీ. విస్తీర్ణంలో 10 కోల్బెల్లు ఉన్న ప్రాంతం తెలంగాణ. 40 మిలియన్ టన్సుల దాకా ఇసుపఫ్ఫనిజం ఉన్న ప్రాంతం తెలంగాణ. దాదాపు 8 లక్షల టన్సుల రాగి భనిజం ఉన్న ప్రాంతం తెలంగాణ. వజ్రాలు దొరికే శిలలును ప్రాంతం తెలంగాణ. బంగారు నిధులు ఔతం ఉన్న ప్రాంతం తెలంగాణ. బేన్ మెటల్స్ జింక, సీసం, గ్రానైట్, డోలరైట్, కాల్కైట్, బసాల్ట్, సుస్నపురాయి శిలలు, కోమైట్, క్లే, డైమండ్ స్టోన్, గార్నైట్, గ్లాస్ ఇసుక, గ్రాఫైట్, కయ్మైట్, మాంగనీస్, మైకా, మాలిబ్రినం, యుదేనియమ్ పంచి భనిజ లవణాలు ఉన్న ప్రాంతం తెలంగాణ. ఇంత సంపదను తనలో దాచుకున్న భూమి మన తెలంగాణ. ఈ సంపదను వినియోగంలోకి తెచ్చుకోవాలి. విశ్వత వినియోగం అనేక విధాలుగా నష్టం కలిగిస్తుంది. ఈ ప్రక్రియలో పర్యావరణానికి, మానవాళి మనుగడకు హని చేయిన పద్ధతుల్లో, సుదీర్ఘ కాలప్రణాళికతో కొనసాగుతూ ఉండాలి. ఇవి ప్రభుత్వ పర్యవేక్షణలో జరగాలి. ప్రజల భాగస్వామ్యం ఉండాలి.

తెలంగాణాలో ముఖ్యమైన భనిజ సంపద బొగ్గు. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఒక క్రమంలో ప్రభుత్వ రంగ పరిశ్రమలను, సహజ వనరులను ప్రైవేట్ సంస్థలకు అప్పగించే పనిలో ఉంది. అలాగే ఘడర్ భావనకు వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మరియు ప్రజల ప్రయోజనాలకు నష్టం వాటిల్లే రీతిగా ప్రయాణిస్తుంది.

ఈ క్రమంలోనే సింగరేణి బొగ్గు గనులను ప్రైవేటీకరించాలని, ఇప్పటికే కొన్ని గనుల బెందర్లను పూర్తి చేసినట్లు కేంద్రమంత్రి ప్రకటించారు. ప్రైవేటీకరణ జరిగితే కార్బూకులు ఉపాధి అవకాశాలు కోల్పోతారు. బోస్సులు, అలవెన్నులు, వారసత్వ ఉద్యోగాలకు నష్టము వాటిల్లే ప్రమాదం ఉంది.

ఈ నేపథ్యంలో 72 గంటల సమ్మై నిర్వహించారు. రామగుండం, ప్రైద్రాబాద్ సభలలో ప్రధానమంత్రి మోదీ సింగరేణి గనులను ప్రైవేటీకరించే ఉద్దేశం లేదని చేసిన ప్రకటనను కేంద్ర ప్రభుత్వం నిలబెట్టుకోవాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, ప్రజలు, ప్రతిపక్షాలు డిమాండ్ చేసున్నాయి.

సవంబర్ 18న ట్రైపార్కింగ్లలోని సత్తీవ్ ధావన స్టేషన్ సెంటర్ నుండి భారతదేశపు ముఖ్యమైదటి ప్రైవేట్ లాంచ హెపికల్ విక్రమ్-ఎవ్స్ బై స్టైర్చాట్ తొలి విమానం విజయవంతంగా ప్రయోగించబడింది.

ఈ విజయాన్ని సాధించిన ప్రైద్రాబాద్ స్టోర్స్ లు స్టైర్ రూట్, ధృవ స్టోర్ లు ఏకీనందనలు.

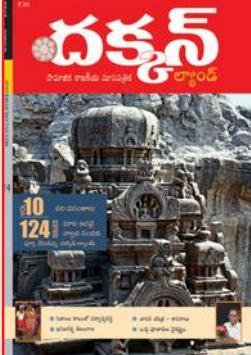
తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సైన్స్, ఇన్స్ట్రిబ్యూషన్ ప్రారంభించింది. ఈ హాబ్ ఓప్ప్రాపోలు ప్రయోగించబడంలో తొలి విజయాన్ని సాధించింది. తెలంగాణ యువత సైపుణ్యాలను మెరుగు పరుచుకోవడానికి, తమ ప్రతిభను నిరూపించుకోవడానికి టీ-హాబ్ చేస్తున్న కృషికి ఈ ఆలోచనా రూపకర్త మంత్రి కె.టి.రామారావుగారికి అభినందనలు.

హెరిటేజ్ వార్ల్డ్ ట్రైప్పు వాలు విజయవంతంగా నిర్వహించుకున్నాం. తెలంగాణ రాష్ట్రం మెట్లబువులకు మరియు దోషకొండ ఫిల్ములకు UNESCO ASIA PACIFIC AWARD ను & మెరిట్స్ 2022కు గాను సంపాదించి తన సత్త్వ చాటుకుంది.

డిసెంబర్ 22 నుంచి ప్రారంభం కాబోతున్న పుస్తకాల సందడి బుక్ ఫెయర్లో ముఖ్యంగా నేటి బాలలకు పుస్తక పరిసరం పట్ల ఆసక్తి కలిగే రీతిగా మనం ప్రయత్నించ్చాం. మన పారకులు, సాహితీ ప్రియులు, ఉపాధ్యాయులు, పిల్లలు, కుటుంబ సమేతంగా ఈ పుస్తక ప్రదర్శనలో మరీ ఎన్నడూ లేని విధంగా పాల్గొని విజయవంతం చేస్తారని ఆశిస్తూ...

వెదవార్క్.ఎమ్
(మణికొండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

దక్షన్
రాష్ట్ర

(ప్రహేలి తయాయి)

ఎత్తి చూపడం, వీక్షకులు రాసిన లేఖలకు సమాధానాలు చెప్పడం, అప్పుడు అమలు లో ఉన్న ధోరణుల గురించి మాట్లాడటం, కొత్త కోణాలు ఆవిష్కరించేందుకు ప్రయత్నించడం చేసివాళ్ళం. ట్రైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా, ద హిందూ మినహో అంబుద్స్ మన్ వ్యవస్థను ఎవరూ పెట్టలేదు. తెలుగులోనే కాదు భారత ఎలక్ట్రానిక్ మీడియాలోనే తొలి అంబుద్స్ మన్ వరదాచారి.

ఆరడుగుల పైచిలుకు ఎత్తు, మంచి దేహారుధ్యం, కంచ కంఠం, సుబోధకంగా విపరిస్తూ అద్భుతంగా ఉపన్యాసాలు ఇవ్వగల నేర్చా, చక్కటి, చిక్కబీ తెలుగు వచనం, నిస్స్పృష్టికమైన సినిమా సమీక్షలు రాయడంలో నిష్టాతుడు వరదాచారి. సైతికంగానే కాకుండా భౌతికంగా కూడా తొంక్కె ఏళ్ళు వచ్చినపుట్టికీ ఏ మాత్రం వంగకుండా నిటారుగా నిలబడేవారు. ఆచార్యులుగా వందలమంది జర్రులిస్టులను తయారు చేశారు. తెలుగు జర్రులిజానికి ఎనలేని సేవచేశారు. ముక్కుమూలీగా మాట్లాడే తత్త్వం. ఒకరిని ఆశ్రయించడం, కార్యం సాధించడం, పైరాలీ చేయడం, రాజకీయనాయకుల చుట్టూ తిరగడం వంటి అవలక్షణాలు బొత్తిగా లేని స్వచ్ఛమైన, పరిపుత్రమైన మనిషి. ఎన్నో వదవులకు ఆయన అర్పించే అయినపుట్టికీ ఏ వదవీ

రాకపోవడం విశేషం. లొక్యం తెలియకపోలేదు కానీ దాన్ని పదవులు సాధించేందుకు ప్రయోగించడం ఆయనకు బొత్తిగా ఇష్టం ఉండేది కాదు.

ఇద్దరు కుమారులూ, ఇద్దరు కుమార్తెలూ చదువుకొని పైకి వచ్చారు. కుమారులు ప్రైండరాబాద్ లోనే ఉంటున్నారు. కుమార్తెలు ఇద్దరూ అమెరికాలో ఉంటున్నారు. అందరూ తమ జీవితాలలో ఎదుగుతున్నారు. జాఫ్రీహిస్త్రీలో మొదటి జర్రులిస్టు కాలనీలో ఇల్ల కట్టుకున్నారు. దర్శయస్తాలకు దూరంగా, అధ్యయనానికి దగ్గరగా, రచనావ్యాసంగంలో మమేకం అవుతూ, అధ్యాపకుడుగా రాణిస్తూ, సంతృప్తి చెందుతూ, విద్యార్థులను ప్రేమిస్తూ, వారిని భావి పాత్రికేయులుగా తయారు చేస్తా హుందాగా, దర్జాగా, రాజీవుడుకుండా, ఎవరికీ తలమంచకుండా బతికారు. ఆయనది నిండు జీవితం. అనారోగ్యంతో అస్థితికి వెదుతునే ఆఖరిశ్యాస విడిచారు. ధన్యజీవి. పత్రికారంగానికి పెద్దదిక్కు లేకుండా పోయిందనే విచారం. పాత్రికేయులకు ప్రాతఃస్వరూపీయుడు వరదాచారి.

3-11-2022 నాడు తుదిశ్వాస విడిచారు.

-కె. రామచంద్రమూర్తి

సీనియర్ పాత్రికేయులు

చందాదారులుగా చేరండి... చేల్చించండి...

పాతకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు... నమస్కులు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్లాండ్ తొమ్మిదేళ్ళు పూర్తి చేసుకొని పదవ సంవత్సరం లోనికి అడుగు పెట్టింది. తెలంగాణ సాధన ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమానికి దిశా నిర్దీశం చేసేలా ఎందరో ప్రముఖుల వ్యాసాలను అందించింది. టీఆర్ఎస్ ‘చర్చ’ సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బల్లోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట ఆవిధావం తర్వాత దక్కన్లాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాత్రతను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన అస్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిపుష్టం చేసుకునేదానికి దోహదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతోపాటు, పర్యావరణం, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలపై కథనాలను వెలువరిస్తున్నది. ప్రజా సంక్లేషమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్బూక్రమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్తుంది. 2012 సెప్టెంబర్లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి వరకూ మీ అందరి సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయాభిలాషులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్చించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినపుట్టికీ పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్లాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజ్ఞావుగా వెలువడే బాధ్యత మన అందరిది.

చందా పూర్తయిన వారు తమ చందాలను రెన్యూవల్ చేసుకుని కాంప్లిమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్చించి సహకరిస్తారని ఆశిస్తా...

ధన్యవాదాలతో... మీ

- మణికొండ వేదుమార్

సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్లిక చందా : రూ. 300

2 సంాలకు : రూ. 600

దక్కన్ ల్యాండ్ వేరిటీ ఎంట్, మనీయార్ట్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామెత్తం చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,

Hyderabad - 500 029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

దక్కన్లాండ్ బ్యాంకు భాతా వివరములు:

Name : DECCAN LAND

Bank : KOTAK MAHINDRA BANK

A/c No : 7111218829

IFSC Code : KKBK0007463

Branch Code : 007463

నిజాంల కాలంలో విద్యావ్యవస్థ

1915 సంవత్సరపు గణంకాల ప్రకారం తిరువాసుర్మాల్ సంస్థానంలో నూటికి 15 మంది, భరీదా సంస్థానములో నూటికి పదిమంది, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో నూటికి ఏడుమంది, మైసురులో నూటికి ఆరుమంది అక్షరాస్యాలైటే, హైదరాబాదు సంస్థానంలో మాత్రం అక్షరాస్యాల సంఖ్య నూటికి ఇద్దరు మాత్రమే. హైదరాబాదు సంస్థానంలో మొట్టమొదటి అని చెప్పుబడుతన్న పారశాలను 1834లో చర్చ అఫ్ ఇంగ్లాండ్ మరాధిపతి నెలకొల్పారు. అదే నేటి సెంట్ జార్జ్ గ్రామర్ స్కూల్. ఆ తదుపరి రోమన్ కాథలిక్ వారు మరొక పారశాలను నెలకొల్పారు. అది నేడు ఆల్ సేంట్ స్కూలుగా ప్రసిద్ధి గాంచింది. ఈ రెండు పారశాలలో ఆంగ్లమాధ్యములోనే బోధన జరిగేది. అనాటి ప్రధాని సాలార్జంగ్ 1856లో “దారుల్ ఉలూమ్” అనే పారశాలను పత్రీ గట్టీలోని తన దేడిలో స్థాపించారు. ప్రభుత్వ పారశాల స్థాపనకు జిరిగిన తొలి ప్రయత్నం ఇది. ప్రారంభములో ఇందులో 130 మంది విద్యార్థులుండేవారు. విద్యార్థుల సంఖ్య క్రమంగా పెరగడంతో అప్పలగంజ్, యాఖుత్సుర్, చాదర్ఫుల్, మరాణమాల్, ఆలియాబాద్ బస్తీలలో దీని నగర శాఖలను ఏర్పరిచారు. ఆ రోజుల్లో దారుల్ ఉలూమ్ పంచాబ్ యూనివర్సిటీకి అనుబంధంగా ఉండేది. ఈనాటి నీటి కాలేజి ఆ రోజుల్లో దారుల్ ఉలూమ్ ఇంగ్లీషు విభాగం. 1880లో చాఫర్ ఘట్ హైస్కూల్ స్థాపన జిరిగింది. దీన్నే హైదరాబాద్ కాలేజి అనేడివారు. ఇది ఘన్స్ట్రేడ్ కాలేజిగా మద్రాసు యూనివర్సిటీకి అనుబంధంగా ఉండేది. కేవలం తమ కుటుంబం పిల్లల కోసం సాలార్జంగ్ స్థాపించిన మదర్సా అలియా 19 మంది విద్యార్థులతో ప్రారంభమై 1901 నాటికి ఈ సంఖ్య 200లకు చేరింది. జాగీర్దార్లు ధనికుల పిల్లల కోసం మలక్ పేటలోని మదర్సా ఐజాను అలియాతో పాటే స్థాపించారు. ఇవి రెండు ఇంగ్లీషు విద్యాబోధన సంపూల్పం. వీటిలో సామాన్య పిల్లలకు ప్రవేశం లభించేది కాదు. మదర్సా అలియాలో రెండు అంచెల విద్యావిధానం ఉండేది. మొదటి అంచెలో ఇంగ్లీషు, లారిన్, చరిత్, భూగోళం, విజ్ఞానశాస్త్రం, గణితం, రెండవ అంచెలో అరబి, పార్సి, ఉర్దూ ఇతర స్థానిక భాషల బోధన జరిగేది. మొట్టమొదటి కిందర్ గాద్దెన్ తరగతులు ప్రారంభమయింది ఇక్కడే. హైదరాబాద్ సివిల్ సర్వీసెన్ తరగతులు కూడా ఆరోజుల్లో ఇక్కడే నిర్వహించెడి వారు. హైదరాబాద్ కాలేజి 1886లో నిజాం కాలేజీగా మారింది. హైదరాబాద్ కాలేజీలోని హైస్కూల్ తగరతులను మదర్సా అలియాలో

కలిపివేశారు. ప్రారంభించిన మొదటి సంవత్సరములో నిజాం కాలేజి విద్యార్థుల సంఖ్య 55 మాత్రమే. మద్రాసు యూనివర్సిటీకి అనుబంధంగా కొనసాగిన ఈ కళాశాల మెదడటి ప్రిన్సిపల్ అఫోరానాథ్ చట్టపోధ్యాయ. ఆ రోజుల్లో ఇందులో ప్రవేశం లభించడం దురభంగా ఉండేది. నిజాం కాలేజీలాంటి మరో కాలేజీని 1892లో చెరంగబాదులో తెరిచారు. అందులో విద్యార్థుల ప్రవేశం లేక 1905లో మూసివేశారు. దీనికి కారణం మద్రాసు విద్యావిధానాన్ని (హేచెస్వెల్సీ) ప్రజల ఆదరణ లేకపోవడమే. 1882 వరకు హైదరాబాద్ మినహాయిస్తే సంస్థానంలోని మరొక ప్రాంతంలో హైస్కూల్ స్థాపన జరుగలేదు.

మదర్సా ఆలియా మరియు మదర్సా ఐజాలు విద్యార్థంగంలో దూసుకుపోవడాన్ని గమనించిన పాతబస్తీ ఖ్రీ కులస్తులు 1879లో ముఖీదుల్ ఆనాం హైస్కూల్ను మరియు కాయస్తులు 1880లో ధర్మవంత్ హైస్కూల్ను స్థాపించారు. ఆలోనియంగ్, గ్రామర్ స్కూల్, బొల్లారం హైస్కూల్, రోమన్ కాథలిక్ మిషన్ స్కూల్ ఇప్పస్తి దాదాపు ఒకేసారి కొంచెం అటుజటుగా ఏర్పడిన పారశాలని చెప్పవచ్చు.

మొత్తం హైదరాబాద్ సంస్థానంలోని కేవలం రెండు జిల్లా కేంద్రాలలో మాత్రమే మిడిల్ స్కూల్లు ఉండేవి. 1883లో నవాబ్ ఇమాదుల్ ముల్క్ డిపిగా వచ్చిన పిదప 1890 వరకుల్లా పరంగ్ జెరంగాబాద్ బీదర్లలో ఉన్నత పారశాలలు ఏర్పడ్డవి. మిగితా

అన్ని జిల్లా కేంద్రాలలో మాధ్యమిక పారశాలలు మాత్రమే ఉండేవి. 1874 నుంచి సంస్థానంలో మొదటి సారిగా లిఫిత పరిక్ష విధానం ఏర్పడ్డది. 1884 పర్మియన్ స్థానంలో ఉర్దూను అధికారభాషగా ప్రకటించారు. 1898 విద్యాబాధ వివరాలు ప్రకారం హైదరాబాద్ సంస్థానంలో రెండు ఆర్ట్రీకళాశాలలు ఒకటి హైదరాబాదులో రెండవది జెరంగాబాద్లో ఒక దారుల్ ఉలూమ్ ఓరియంటల్ కళాశాల, 15 హైస్కూల్లు, 47 మిడిల్ స్కూల్లు, 682 ప్రైమరీ స్కూల్లు, అరు సైప్పర్ స్కూల్లు ఉండేవి. సాలీనా వీటిపై వచ్చిన ఖర్చు 6 లక్షలు. 15 హైస్కూల్లలో 11 హైదరాబాదులోనే ఉండేవి. సికింద్రాబాద్లోని వెస్టియన్ స్కూల్ హైస్కూల్ హైదరాబాదులోని ఛాదర్గిట్ హైస్కూల్ బాలికల విద్యకోసం ఏర్పడిన తొలినాటి పారశాలలు. 1882 నాటికి సంస్థానంలో బాలికల విద్యకోకు మూడు మిడిల్ స్కూల్లు 8 ప్రైమరీ స్కూల్లు ఏర్పడ్డవి. 1891 నుంచి 1912 మధ్యకాలంలో 13601 మంది విద్యార్థులు మిడిల్ పరీక్షలో కూర్చుంటే అందులో కేవలం

4140 మంది ఉత్తీర్ణలైనారు. 1879 నుండి 1910 వరకు 2674 మంది మెట్రిక్ పరీక్షకు కూర్చుంటే అందులో కేవలం 555 మంది మాత్రమే ఉత్తీర్ణలైనారు. అదేవిధంగా బి.ఎ. పరీక్షలో 1883 నుండి 1912 వరకు సంవత్సరానికి ఇద్దరేసి చొప్పున పొసయ్యినట్లు 1915లో జరిగిన ప్రౌదరాబాద్ ఎడ్యూకేషన్ కాస్పరెన్స్‌లో వివరించారు. దేశంలో గొప్ప విద్యాకేంద్రంగా పేరుగాంచిన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పడిన 50 సంవత్సరాల పిదప ఇక్కడ విద్యారంగం మేల్గాంది. మద్రాసు మెట్రిక్ పాస్ కాలేక చాలా మంది విద్యార్థులు పరీక్ష తప్పేవారు. పంజాబ్ విశ్వవిద్యాలయం విద్య సులభమని సంస్కారం ప్రజలు అటువైపు మొగ్గుచూపేవారు. ప్రౌస్హూల్ స్టోయిలో విద్యను పిట్టిపురచాలనే ఉద్దేశ్యంతో 1904 నుండి మిడిల్ పరీక్షలను కలిసతరం చేశారు. దీంతో మిడిల్కన్నా మెట్రిక్ పాస్ కావడమే సులభమనిపించే విధంగా విద్యావిధానం ఉండేది. దీనికి ప్రధాన కారణం పంజాబ్ విశ్వవిద్యాలయం వారు మిడిల్ పాస్ కావడానికి 35 మార్గులు పెట్టి, మెట్రిక్ పాస్ కావడానికి 30 మార్గులుగా నిర్ణయించడం. 1918లో ఉస్కానియా విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పడటంతో ప్రాథమిక విద్యకు నిధుల కొరత ఏర్పడింది. విద్యారంగానికి కేటాయించిన వాటాలో అధిక భాగం యానివర్షిటీకి కేటాయించడంతో ఈ కొరత ఏర్పడింది.

1923 నాటికి వరంగల్, గుల్బాగ్, జెరంగాబాద్లలో ఇంటర్‌డియట్ కళాశాలలు ఏర్పడినవి. పార్ట్‌గ్రంథాలను ఉర్రూలోకి అనువదించడానికి దారుల్ తర్వాతుమాను అబ్బల్ హక్ నేత్యత్వంలో ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. పార్ట్‌గ్రంథ రచనలలో ఉత్తరాది ఉర్రూనే ప్రామాణికమైన భాషగా గుర్తించి వాడటం జరిగింది. దీనిని ‘బాబాయే ఉర్రూ’ అనేవారు. సంస్కారంలో స్థావికంగా వాడుకలో ఉన్న ఉర్రూను ‘దక్కనీ’ ఉర్రూగా పిలిచెచ్చివాడు. 1924లో ఇంటర్‌డియట్ మహిళా కళాశాల ఏర్పడింది. ప్రౌదరాబాద్ సంస్కారంలోని విద్యాసంస్కలకు పుక్కావారం సెలవుదినంగా పాటించడం ఎప్పుడు ప్రారంభమయిందో ఖచ్చితంగా తెలువరు కానీ 1869 నుండి ఈ విధానం అమల్లో ఉన్నట్లు ఆధారాలున్నాయి. 1907 నుండి క్రెస్టవ పారశాలలకు ఆదివారం సెలవుదినంగా వర్తింపజేశారు. ప్రభుత్వం ప్రకటించిన సెలవులలో విక్టోరియా రాణి, జార్జ్ చక్రవర్తి, నిజాం జన్మదిన సెలవులు ఉండేవి. నిజాం ప్రౌదరాబాద్ సంస్కారంలో మెజార్టీ ప్రజలు మాటల్డాడే భాష తెలుగు. కానీ సంస్కారంలో ఉర్రూ అధికారభాషగా ఉండటంతో, అదే బోధనా మాధ్యమంగా పారశాలలో కాలేజీలలో క ఒనసాగడంతో మెజార్టీ తెలుగు ప్రజలు విద్యావిధానాన్ని నోచుకోక ప్రభుత్వ కొలువులకు దూరమయ్యారు. దీన్ని గమనించిన కొందరు పెద్దలు సంస్కారంలో తెలుగు బోధనాభాషగా కొన్ని పారశాలలను స్థాపించుటకు శ్రీకారం చుట్టారు.

రెసిడెన్సీ బజారు ఇప్పటి సుల్తాన్ బజార్ బ్రిటీష్‌వారి ఆధినంలో

ఆధివత్యంలో ఉండటం చేత అక్కడి స్టేచ్యూల్యూత వాతావరణాన్ని ఉపయోగించుకుని తెలుగు మరియు మరాటీ భాషల్లో బాలికలకోసం 1928లో ఒక పారశాలను స్థాపించారు. ఆర్థిక సమస్యలతో ఈ పారశాలలు నడవలేక మూతపడ్డాయి. అప్పుడు మాడపాటి హనుమంతరావుగారు వడ్డకొండ నరసింహరావుగారి సహాయంతో దాన్ని ఆంధ్ర బాలికల ఉన్నత పారశాలగా మార్పి నడిపారు. ఈ పారశాలకు అంధ్ర మరియు ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలు గుర్తింపు ఇప్పానిరాకరిస్తే మాడపాటి వారి కృషితో పూనే యూనివర్సిటీ నుండి గుర్తింపు లభించింది. 1940లో మాడపాటిగారు “పరోపకారి బాలికా పారశాల”ను స్థాపించారు. ఇది కొంతకాలం అప్పల్గంజ్‌లోని బాలసరస్వతి ఆంధ్ర భాషానిలయంలో నడిచింది. ఆ పిదప కొంతకాలానికి అది మూతపడ్డది. అంటరానితనం నిర్మాలనకై 1925లో ప్రౌదరాబాద్ నగరంలో ఆదిహిందూ నేపసల్ సరీసు లీగు ఏర్పడింది. దీనికి భాగ్యరెడ్డివర్రు కార్యదర్శి. ఇందులో వామన్యాయక్, మాడపాటి హనుమంతరావు, వడ్డకొండ నరసింహరావు, బొజ్జుం నర్సింలు సభ్యులుగా ఉండేవారు. ఈ సంస్కారం ఆధ్వర్యంలో ప్రౌదరాబాద్లో 22 పారశాలలను బాలికలకోసం స్థాపించారు. బొజ్జుం నర్సింలుగారు సప్రద్భుల కోసం ప్రౌదరాబాద్లో ఆంధ్ర పారశాలలను స్థాపించారు. 1930లో రాజబహాదుర్ వెంకట రామారెడ్డిగారి కృషితో రెడ్డి హస్టల్ ఏర్పడింది. దాంతో ఆ సామాజిక వర్గానికి సంబంధించిన పిల్లలకు ప్రౌదరాబాద్లో చదువుకునేందుకు అవకాశాలు మెరుగు పడ్డవి. 1944లో ఆంధ్ర విద్యాలయం స్థాపించబడింది. 1947లో అది ఉన్నత పారశాలగా మారి ఆ పిదప ఏ.వి.కళాశాలగా ఉన్నత శిఖరాలసందుకుంది. 1895లో హారీబా ఉపలీలో స్థాపించబడ్డ రిఫాహే ఆమ్ బాలార పారశాల 1912లో మాధ్యమిక పారశాలగా 1948 నుండి ఉన్నత పారశాలగా ఎదిగి మంచి గుర్తింపు పొందింది. 1922లో ఫీల్చూనాలో శ్రీమతి కాసురంగమ్మారు స్థాపించిన బాలికల పారశాల నేడు ఆంధ్ర సరస్వతి ఉన్నత పారశాలగా నడుస్తుస్తుది. 1939లో లాల్ దర్వాజ్‌లో వెంకటరావు మొమారియల్ పారశాల స్థాపించబడింది. పాతబ్రహ్మీలో డిమాండ్ వున్న పారశాలలో ఇది ఒకటి. ఇంటర్‌డియట్ కాలేజీగా ప్రారంభమయిన రాజాబహాదుర్ వెంకటరామారెడ్డి మహిళా కళాశాల ప్రస్తుతం డిగ్రీ మరియు పిజి. కళాశాలగా నడుస్తుంది. గ్రెస్ నిపాన్ తిర్మన్ జి.వో. నెం.5.3 ద్వారా భాగ్యీ బడులను నిజాం ప్రభుత్వం సంస్కారంలో నిషేధించినప్పటికిని దేశభక్తి పూరిత చర్యగా ఈ పారశాలలు స్థాపించబడి విద్యావ్యాప్తి ఎనలేని కృషిచేసినవి. ప్రజలలో ఉన్న దేశభక్తిని మాతృభాషపట్ల వారికున్న ప్రేమానురాగాలను గ్రస్తిపాన్ తర్వానులు అడ్డుకోలిపోయినవి.

- ప్రో. జి.లక్ష్మీ, m : 98491 36104 e: laxmangadeou@gmail.com

అలనాదు ఏడుపదుల క్రింద

పేదల పెంకుల్లోకి కరెంటు ఉండేది కాదు.

గ్యాసునూనె దీపం బుగ్గలు. ఇంకా కొంచెం

పైసలుంటే ఖండిక్కలు. పెళ్ళిక్కలూ ఉత్సవాలు జరిగితే మాత్రం దిగి నుండి భువికి దిగి వచ్చిన పూర్వ చంట్రుడిలా పెట్రోమాక్యులైట్లు. ఆ వెలుగునీడల జీవితాలల్ల వెలుగు తక్కువ చీకచెక్కుట.

గ్యాసు నూనె దీపం బుగ్గల కాలం కన్నా ఇంకా చాలా ముందు, అంటే మా అమ్మ చిన్నతనంల మొదచి ప్రపంచ యిధం నడుస్తున్న కాలంల అముదం దీపాలే గతి. అప్పుడు కరువు కాలం కావున అముదానికి కూడా కరువే. ప్రమిదలల్ల అముదం పోసి వత్తులు వెలిగించుకుని రాత్రిపూట వంటలు, సాపాట్లు కొంగనే అముదం ఖర్పుకాకుండా పొదుపు చేసే ఇగురంతో ఆ దీపాన్ని ఆర్పేసి వాకిక్కు చాపలు పరుకునే వారు. చందమామ వెన్నెలనో లేక మిఱుకుమిలుకు మని వెలిగే లక్షలలక్షల నక్కత్రాలో వారికి రాత్రంతా తోడుగా ఉండేవి.

సరే మళ్ళీ కథలోకి వస్తా!

నా పసికండ్లకు దినం ప్రపంచంకంటే రాత్రి ప్రపంచమే సుందరంగా కన్నించేది. బజార్లకు పోతే సడక్ మీద వున్న అన్ని దుక్కలల్ల పాలవెన్నెల లొకికి టూయిలైట్లు. ఇస్పెషల్ ఆరేంజ్ మొంట్లు రంగురంగుల బుగ్గలైట్లు. బురుబురున ఉరికి మోటారు కార్డ లైట్లు సరేసరి. కొన్ని సైకిక్లకు బ్యాటర్లైట్లు. కటారా సైకిక్లకు మాత్రం గ్యాసు నూనె బత్తితో వెలిగే పిటపీటీ ఖండిక్కలు ఉండేవి. సడక్ మీద రాత్రిపూట నదిపే సైకిక్లకు వెలిగే ఖండిక్కలు లేకపోతే ఖటమల్లు (పోలీసు జవాన్లు) పట్టుకుని చలానాలు వసూలు చేసేటోక్కలు. జూర్యానాలు

కట్టుకపోతే సైకిక్లు జప్పు చేసుకునేబోక్కలు. పైకిలు మళ్ళీ స్వాధినం చేసుకోవాలంటే అదాలత్ తంతెలు ఎక్కాలి.

నాకు తెల్పిన ఉదయపు ప్రపంచం రాత్రి కాంగనే వేషం మార్చుకుని పోకులు చేసుకునే సరికి మరోలోకం మంత్రనగరిలకు ప్రవేశించి నట్లనిపించే సరికి తభ్యత్ ఖమ్ ఐపోయేది.

సాయంత్రం ముసిముసి చీకట్లు కమ్ముకోంగనే మా చిన్నక్క దీపం బుగ్గల్ని తెల్లని బట్టతో పుట్టంగా తూడ్చి, బుట్టిలల్ల పదిలంగ హాలికిపోకుండ గ్యాసునూనె నింపి, క్రితం రాత్రి కొడిగట్టిన బత్తి మసిరాల్చి, దులిపి మళ్ళీ ఎక్కించి, ఆఖరికి అగ్గిపుల్లతో దీపం వెలిగించి నట్లెంటు మూడుకాళ్ళ చెక్కపీటమీద ఆ దీపాన్ని పెట్టేసరికి మా ఇంటి సెట్టింగ్ మారిపోయి ఇల్లఁజల్లంతా గమ్మత్తూగా కనబడేది.

దీపం వెలుగుకు గోడ మీద నా నీడ పడేది. వాడెవడో నాకు తెలిసేది కాదు. నేనెట్లూ చేస్తే ఆ అనామకుడు అట్లనే చేసేవాడు. చేతులు ఊపడం, కాళ్ళ అడించటం, తలకాయ ఇటూలటూ తిప్పటం వగైరా వగైరా చేసేవాడు. వాడు నాతో ఆదుకోటానికి వచ్చిన కొత్తదోస్తు అని బ్రహ్మపడి గంటలు గంటలు వాడితో ముచ్చట్లు, ఆటపాటలు కొనసాగేవి.

తర్వాత తెల్పింది. “నీడలు” దోస్తులు కాదని. కాని ఆ తర్వాతర్వాత పెరిగి పెద్దగయినాక దోస్తానాలన్నీ “నీడల్లాంటి బ్రహ్మలేనని” ఒహూబాగా జ్ఞానోదయం కల్గింది. అత్యానుభవం అయితేగాని తత్త్వం బోధపడదు కదా!

“దోస్తుదోస్తు న రహా

ప్యార్ట్ ప్యార్ న రహా”

(రాజీకఫ్యార్ సంగం సీన్యూపాట)

× × ×

మళ్ళీ వెనక్కి దీపం చెప్పే రాత్రి కథల్లోకి పారిపోదాం.

దీపాలు వెలిగించే మా చిన్నక్క ముందుముందు జీవితంలో చీకట్లు తొలిగి విజ్ఞానపు వెలుగులు నిండాలన్న ఆశతో ఆశయంతో అందరు నిద్రపోయినంక ఆ గుడ్డిపోం ముందు కూచుని బాగా రాత్రి పొద్దుపోయిన తర్వాత కూడా క్లాసు పుస్తకాలు ముందేసుకుని ఆ మసకమసక వెలుతురులో నిద్ర ముంచుకొస్తున్నా బిలపంతంగా ఆపుకుని కూర్చాట్లు పడుతూ చదువుకునేది. చాలాసార్లు తనకు తెలియకుండానే నిద్ర మత్తులో జీగేసరికి తల దీపం పై వాలి ముందున్న వెంటుకలన్నీ కాలి అద్ర అంతా కమురు వాసనతో నిండిపోంగనే అమ్మ తిట్టేది - “ఏందే పోరి చస్తవానే” అని. గ్యాసు నూనె దీపం పొగతో అమె కళ్ళనీ మసకబారి పొద్దుగాల లేచే సరికి తెల్లని కలువ పువ్వులాంటి కళ్ళ బూసులతో ఎర్రమందారాలయ్యేవి.

కండ్లు ఖరాబ్ అయినా పరావాలేదు గాని చదువు మాత్రం చెడకూడదని మా చిన్నక్క దీక్కగా చదువుకునేది.

"When the entire world was in deep sleep she was burning mid night oil lamp."

× × ×

నిశా సుందరి ఇంట్లోకంటే ఇంతి ముందరి అరుగుల మీదే బహుసుందరంగా సింగారించుకుని కనిపించేది. దీపంలేని చీకట్లలో రాత్రి రాజుకుని రాణించేది. అటువంటి చీకటి ఒడిలో బాపుతో సహా అరుగులమీదకి చేరి ఆకాశం వంక చూస్తూ "బాపు ఈ చుక్కలన్నీ ఎక్కడ్నుంచి వచ్చాయి" అని ప్రశ్నలమీద ప్రశ్నలు వేసేవాణి:

ఆయన ఓపికగా చిన్ని బుర్రకు అర్థం అయ్యేటట్లు చిల్లి పొట్టి జవాబులు చేప్పి వాడు. ఎంతైనా పంతులు కదా!

× × ×

ఒక వాకిలేగాదు లోపల గదులన్నీ పొక్కిలి పొక్కిలిగ ఉండేవి. గరీబుల ఇంట్లు కావున "పొబాద్ బండలు" లేదా "తాండూర్ బండలు" (అతి తక్కువ నాసిరకంవి) పరుచుకోటానికి కూడా కొత్తలు (డబ్బులు) లేకపోయేది. అమ్మ ప్రతి శుక్రవారం బట్టి పెండ. ఎవరున్న కలిపి ఎంత అలికినా నేలంతా ఎగుడుగిరుడుగా పెచ్చల్సీ పోయి పొక్కిలిపొక్కిలి అయిపోయేది. అంతా మన్ను - దబ్బ. ఆ దబ్బకు పిల్లల లేత గులాబీ పాదాలు పగిలి ఆ పగుళ్ల నుండి రక్కలు కాచేవి. నొప్పులతో నడవటం కష్టమయ్యేది.

ఒక రోజు రాత్రి మనసాలలో గుడ్లి దీపం మినుకుమినుకు మని వెలుగుతుంది. అమ్మ వంటిటో కట్టేల పొయ్య ముందు కూచుని వంట చేస్తుంది. నాకు బాగా ఆకలివేసింది. అమ్మ పాలు చాలా అర్ధంటు అవసరం అయ్యాయి. అమ్మ అమ్మ అని పిలుచుకుంట వంటింటి తలుపు దగ్గరికి వెళ్లాను. దాని గడప చాలా ఎత్తు. నాకు ఎక్కరక అక్కడే క్రింద నిలబడి అమ్మ అమ్మ అని ఎన్నిసార్లు పిలిచిన్నే లెక్కలేదు. మస్తన్న మస్తన్న అన్న అమ్మ రాకనే పాయె.

ఇంతలో నాచిల్లిపాదానికున్న చిట్టికనేవేలు భగ్గన మండింది. ఏమైందో నాకు తెలువదు. కెప్పుమన్ను పోట్లు, మంటలు. లబ్బులబ్బు ఏడుపున్న. అమ్మతో సహా అందరూ ఉరికొచ్చిందు. ఏమైందేమైందని అడుగుతున్నరు. అమ్మ నన్నెతుకుంది. నేను మాత్రం కాలు జాడించుకుంట అట్లనే మొత్తుకుంటున్న. ఏమైందిరా నానీ అని అమ్మ అడుగుతుంటే ఏం చెప్పాలో తెలువక "నేనే నేనే" అని మొత్తుకున్న. వాళ్ల ఎన్నిసార్లు అడిగినా మాటలు కూడా సరిగ్గా రాని నేను "నేనే నేనే" అంటున్న.

గోడమీది బొమ్మా

గౌలనుల బొమ్మా

వచ్చిపోయే వారికి

వడ్డించు బొమ్మా!

బాపుకు అనుమానం వచ్చి దీపం వెలుగులో నేను అంతకు

ముందు నేను నిల్చున్న ఆ గడప దగ్గరి నేలను పరిశీలించి చూసిందు. మట్టిలో ఓ మూల దొంగలా నక్కిన నల్లతేలు. మరుక్కణంలో బాపు దానికి చెప్పుతో సన్మానం చేసి క్కణంలో "స్వర్గప్రాప్తి" కలిగించిందు.

అమ్మబాపులు నన్ను వెంటనే సంకనేసుకుని దమ్ములు తీసుకుంటు, ఉరుక్కుంట దగ్గరి దవాభానాకు తీసుకుపోయింద్రు.

దాక్షర్ ముందు కూడా "నేనే నేనే" అని చాలాసేపు విష్ణిన.

బాపు కొనిచ్చిన పెద్ద అశోకా బిస్టోట్ల పొట్లం కూడా నన్ను ఒదార్చలేక పోయింది.

తేలు అనే విషకీటకం ఈ భూమీదు ఒకటుంటుందని తెలియని నేను అది కట్టేనా, బాధపెట్టేనా 'అజ్ఞానంతో' నన్ను నేనే బాధ్యాదిగా చేసుకున్న. కాని తర్వాతర్వాత జీవితం వైకుంర పొళీ ఆటలో కొందరు క్షద్ర విషకీటకాల్లా సంచరిస్తూ మాటేసి కాటేస్తారని ఆత్మానుభవ మైనా ఆ బాధను పట్టబిగువున భరిస్తానే వాళ్లపై పికాయతులు, ఫిర్యాదులు చేయకుండా "నేనే నేనే" అనుకుంటూ నన్ను నేనే బాధ్యాదిగా చేసుకుని నన్ను నేనే నిందించుకున్న.

"దిలే నాదాన్ తుజే హువా క్యా ప్లై"

అఖిర్ ఇస్ దర్రీ కా దవా క్యా ప్లై"

(మీర్జా గాలీబ్)

ఉపసంహారం : చైనాపోడు మనదేశం మీదికి హమ్మ చేసిన దినాలలో ఎట్టకేలకు మా ఇంట్లకు కరెంటు వచ్చింది. రాత్రిపూట, ఎముకలు కొరికే ఆ చలి కాలంల మా అర్పల ఖట్ట వోత్తంగనే వెలిగిన కరెంటు బుగ్గతో ఇల్లంతా వికసించిన విద్యుత్తేజంలా వెచ్చగా మారిపోయింది. రాత్రిపూట చదువుకునే పిల్లల కండ్ల గ్యాసునూనె దీపం పొగళో భార్బ కావడన్ని మా బాపు వడ్డిలకు అప్పుతెచ్చి ఇంటు కరెంటు పెట్టించిందు.

మట్టి ఆ అప్పు తీర్పుటానికి ఆయన ప్రతి సాయంత్రం "కలవారి ఇంట్లకు" వెళ్లి వాళ్ల పిల్లలకు ట్యూషన్లన్న చెప్పేవాడని మాకు చాలా ఆలస్యంగా తెలిసేసరికి ఆయన మమ్మల్ని వదిలి ఆకాశం ఆవతలి వైపుకు సగ్గుపాదాలతో నడుచుకుంటూ వెళ్లిపోయినాడు.

(చార్మినార్ కథలు-పుస్తకం సుంచి)

-పరవస్తు లోకేష్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

కట్టడానికి ఊడదినిందే ఆ గుడి... ఎదురు చూస్తోంది ఏళ్ల తరబడి...

ప్రోదరాబాదు-విజయవాడ జాతీయ రహదారిపై. నక్కిరేకల్ దాచిన తర్వాత, కేతేప్లల్ని మండలం ఇనుపాములలో ఒక కాకతీయుల కాలపు ఆలయం ఉందేది. దాని పేరు పచ్చల పార్వతి సోమేశ్వర దేవాలయం. గర్భాలయం, అర్థమండపం, మహామండపాలతో పూజలందుకొంటూ ఉందేది. శివరాత్రికి చుట్టూ పక్కలగ్రామాలనుంచి వేలమంది భక్తులను ఆకర్షించేది. ఎప్పుడో 13వ శతాబ్దిలో కట్టిందిగాటట్టి, కప్పుల పై శిఖరంలేదు. మండపం కొంచెం శిథిలం అయింది.

ద్వారబంధాలకు స్థానికులు ఇష్టం వచ్చిన రంగులు వేశారు. ఆలయ ప్రాంగణంలో క్రీ.శ. 13వ శతాబ్దించి గణేశ, బైరవ, మహిషమర్థిని, సప్తమాతృక శిల్పాలు న్యాయి. క్రీ.శ. 13వ శతాబ్దం నుంచి మొన్న 2010 వరకూ ఆ ఆలయంలో పూజలు జరుగుతూనే ఉందేవి. 2010లో ఒక చిక్కువచ్చిపడింది. ఆదే రోడ్సు విస్తరణ. ఇదుపాములగ్రామం గుండా, ఆలయం పక్కగా వెళ్లే డబుల్లైన్ రోడ్ను నాలుగులైన్ రోడ్గా విస్తరించే పనిలో భాగంగా, గ్రామాన్ని తరలించారు. ఇళ్లూ, స్థలాలూ పోగోట్టుకొనువారికి నష్టపరిహారమిచ్చారు. ఆలయానికి కూడ నష్టపరిహిరం ప్రకటించి, దేవాలయశాఖకు అప్పగించినట్టు జాతీయ రహదారుల సంస్థ చెప్పింది.

ఎవరి ఇళ్లను వారు ఊడదినుకొని పనికాచే సామాగ్రితో ప్రఫుత్వం కేటాయించిన చోట మళ్లీ కొత్త ఇళ్లు కట్టుకొన్నారు. ఆ ప్రాంతం నిర్మానువ్యాపైంది. దేవాలయం ఒకక్షేత్రమిగిలిపోయింది. గ్రామస్తుల ఒత్తిడితో జాతీయరహదారుల సంస్థ, ఆలయాన్ని

ఊడదినుకొని వీరవ చూపింది. గ్రామస్తులు నన్ను సంప్రదించగా, ఆలయ విడిభాగాలకు నంబర్లు వేసి, ప్లానులు గీసుకొని, ఉన్నది ఉన్నట్లుగా ఘాటోలు తీయటంలో నేను సహకరించాను. ఊడదినుకొని అనుభవమన్న ప్రస్తుత నాగర్కరూలు జిల్లా వారికి కొల్లాపురం దగ్గరి జటపోలుకు చెందిన శంకరరహది బృందానికి ఆ పని అప్పిగించబడింది.

ఊడదినుకొని పునర్నించటానికి కొర్కపహోద్ టోల్ప్లాజాకు ముందు రోడ్డుకు కుడి వైపునున్న కొండసానువులో అధికారులు చూపించిన స్థలానికి తరలించేంత వరకూ, ఆడపాడపా నేను వెళ్లి పస్తాండేవాణి. ఊడదినుకొంగదా, పని అయిపోయిందని నంబంధిత అధికారులు చేతులు దులుపుకొన్నారు. 12 ఏళ్లైనా ఆ రాళ్లు ఆక్కడే పడిగాపులు గాన్నున్యాయి. నష్టపరిహార నిధులేమో బ్యాంకు ఖాతాలో వడ్డిరాళ్లు విదిలిస్తునే ఉన్యాయి.

వచ్చే సంవత్సరం జాతర నాటికి గుడిని మళ్లీ కడతామన్న మాటలు నీటిమూట్లైనాయి. ఊడదిని పడేసిన రాళ్లు ఎండకు ఎండుతూ, వానకు తడుస్తూ నిర్దిష్టానికి అలవాటు పడిపోయాయి. చుట్టూ గడ్డి మెలిచి రాళ్లైక్కడున్యాయో వెదుకోవ్వాల్చిన పరిస్థితులున్యాయి. మనిషి మళ్లీ తన ఇళ్లు కట్టుకున్యాడుగానీ గుడికట్టుకోలేని దేవుడు ఎవరికి మొరబట్టుకోవాలి? అది మళ్లీ కట్టడానికి ఊడదినుకొని గుడి! పునర్నించటం కోసం ఎదురు చూస్తోంది! ఏళ్ల తరబడి!

-తమని శివనగిరెడ్డి-స్పష్టతి

m : 9848598446
e : nagireddy@malaxmi.in

భూగర్భ సిరి.. సర్వే ఆఫ్ ఇండియా

సర్వే ఆఫ్ ఇండియా నేషనల్ మ్యాపింగ్ ఏజెస్‌ఎస్. బ్రిటిష్ రాష్ట్రాల్లో భాగంగా ఈ సంస్థ 1767లో స్థాపించబడింది. సుమారు 225 సంవత్సరాలు వూర్తి చేసుకొని ప్రపంచ సర్వేక్షణ సంస్థలకు ధీటుగా నిలిచింది. గత రెండువ్యాల శతాబ్దాలలో దేశం మొత్తం సరిహద్దులు, 29 రాష్ట్రాలు, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల మ్యాప్లను తయారుచేసి అటు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి, ఇటు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు అందజేసింది. ఒక ప్రత్యేకమైన సర్వేయధచేత అత్యంత అంకితభావంతో అద్భుతమైన మ్యాప్లను తయారు చేసి డోరా అనిపించింది. స్నౌతర్లెంటరం 1967లో హైదరాబాద్ కేంద్రంగా భారతియ భూవిజ్ఞాన సర్వేక్షణ శిక్షణ సంస్థను స్థాపించారు.

శాస్త్రవేత్తలు, విద్యార్థులకు భూగర్భ పరిజ్ఞానం: దేశంలోని నేషనల్ సర్వే అండ్ మ్యాపింగ్ ఆర్డనేషన్ ప్రభుత్వానికి చెందిన ప్రముఖ భారీ సంస్థ. దేశం యొక్క ప్రధానమైన మ్యాపింగ్ ఏజెస్‌ఎస్ కీర్తిగడించింది. అప్పటి నుంచి హైదరాబాద్ ప్రధాన కార్యాలయంగా భూగర్భ సంబంధిత విషయాల పై విశేషమైన కృషిచేస్తా శాస్త్రవేత్తలకు చేదోడువాడోడుగా నిలుస్తుంది. శాస్త్రవేత్తలు, విద్యార్థులకు కావాల్చిన భూగర్భ పరిజ్ఞానం, పరిశోధన అంశాలపై సమగ్రంగా సమాచారం అందించేందుకు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నది. ఈ సంస్థ అందించే సేవలకుగానూ విదేశీ వ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ, ఇస్ట్రీ సంస్థలు సంయుక్తంగా జాతీయ సహాజ వసరుల నిర్వహణ వ్యవస్థ అనే కార్యక్రమం పేరు మీద సాంకేతిక, ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తున్నాయి.

సంస్థ అముఖం కేంద్రాలు: భారతియ భూవిజ్ఞాన సర్వేక్షణ శిక్షణ సంస్థకు అనుబంధంగా నాగపూర్, కోల్కతా, లక్నో, జైపూర్, విల్హాంగ్స్‌పాటు మరొ నాలుగు క్లైట్స్‌స్టాయి శిక్షణ కేంద్రాలు కర్మాటకలోని చిత్రదుర్గ, రాజస్థాన్‌లోని జావార్ చత్తీస్‌గడ్‌లోని రాయపూర్, జార్థండ్‌లోని కుజు ప్రాంతాల్లో ఉన్నాయి. అయితే ఈ ఒక్క క్లైట్స్‌స్టాయి శిక్షణ కేంద్రం ఒక్క ప్రత్యేకమైన భూవిజ్ఞాన క్లైట్ విషయ సంబంధిత అంశాల్లో శిక్షణ ఇచ్చేందుకు నెలకొల్పారు. వీటిలో అత్యస్తుత అర్థతలతో పాటు అపార అనుభవం గల 50 మంది భూవిజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు బోధనా సిబ్జెండిగా సేవలందిస్తుంటారు. దీంతోపాటు సంస్థ ప్రధాన కార్యాలయంలో అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో ప్రయోగశాలలు, వివిధ శిక్షణ విభాగాలైన శిక్షణ శిక్షణ కేంద్రం (సిఎస్‌ఎంటీ), భాటోజియాలజీ, రిమోట్ సెనింగ్, భూభౌతిక శాస్త్రం, రసాయన ఇంజెనీరింగ్ విభాగాలు అందుబాటులో ఉన్నాయి. క్లైట్స్‌స్టాయిలో శిక్షణ కల్పిస్తుంది. ప్రధాన కార్యాలయంలో ఉన్న ప్రయోగశాలల్లో శిక్షణ అందిస్తారు.

భూగర్భ శాస్త్రవేత్తల అముఖం కోర్సులు: భూగర్భ శాస్త్రవేత్తల అవసరాలకు తగిన విధంగా కోర్సులను రూపకల్పన చేసి క్లైట్స్‌స్టాయి

కేంద్రాల్లో శిక్షణను అందిస్తుంది. ఈ శిక్షణను వివిధ సంప్రదాయ, శాస్త్రాలు, అధునిక పద్ధతుల్లో ఎక్స్‌రెస్, ఫోరెన్సిక్, ఎక్స్‌రెస్ నీప్స్‌పం, షస్టీస్-ఎంస్, ఎలక్ట్రోనిక్ ప్లైట్ విల్ఫేషణ, ఏమెన్‌లతో విల్ఫేషించగలిగే స్థాయిలో శిక్షణను అందిస్తున్నారు. ఇలా సాంకేతిక శిక్షణతో పాటు వరిపాలన, నిర్వహణపరమైన కోర్సులను జాతీయ, అంతర్జాతీయ సంస్థలతో ఆసుసంధానం చేసే విధంగా అవగాహన కల్పిస్తున్నారు. ఇవేగాక ఆధునిక సాఫ్ట్‌వేర్ ఆధారిత, రిమోట్ సెనింగ్, భౌగోళిక సమాచార వ్యవస్థలకు సంబంధించిన అంశాల్లోనూ తర్వాదునిస్తున్నారు.

వేలాచ మంచికి శిక్షణ: భారతీయ భూవిజ్ఞాన సర్వేక్షణ శిక్షణ సంస్థలో ఇప్పటివరకు దాదాపు 32 వేల మంది శిక్షణ తీసుకున్నారు. ఇప్పటివరకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా దాదాపు 62 దేశాలకు చెందిన 433 మంది అంతర్జాతీయ విద్యార్థులు హైదరాబాద్‌లో శిక్షణ సంస్థ నుంచి శిక్షణ పొందారు. విశ్వవిద్యాలయాలు, ప్రముఖ సంస్థలు సుమారు వందకు పైగానే సర్వేక్షణ శిక్షణలో భాగస్థాము లయ్యారు.

పలు దేశాలకు అధ్యయన: భారతీయ భూవిజ్ఞాన సర్వేక్షణ శిక్షణ సంస్థ పనితీరును గమనించిన పలు ప్రపంచ దేశాలు తమ దేశం యువతకు మరింత మందికి శిక్షణ ఇవ్వాలించిగా ప్రతిపాదనలు పంపుతన్నట్లు అధికారుల తెలువుతున్నారు. అయితే భారత విదేశీ వ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ అధ్యర్థంలో అంతర్జాతీయ భూగర్భ శాస్త్రవేత్తలకు శిక్షణ కార్యక్రమాన్ని ప్రధానంగా ఈ సంస్థ నిర్వహిస్తుంది. భూగర్భ, భూభౌతిక, రసాయన, ఇంజెనీరింగ్ విభాగాల్లో కొత్తగా నియమించిన గ్రూప్-ఎ, గ్రూప్-బి అధికారులకు ప్రవేశ శిక్షణతోపాటు సాంకేతిక, సాంకేతికర సిబ్జెండికి శిక్షణ అందిస్తున్నారు. అయితే ఇటీవలకాలంలో అంతర్జాతీయంగా విద్యార్థులు ఆసక్తి కనబరుస్తుడండ్రుతోపాటు దిమాండ్కు అనుగుణంగా పరిమితికి మించి ఎక్కువ మందికి శిక్షణ ఇస్తున్నారు.

విద్యార్థులకు పరం: దేశవ్యాప్తంగా పలు విశ్వవిద్యాలయాల అధ్యాపకులు, విద్యార్థులకు భూగర్భ సంబంధిత విషయాల క్లైట్స్‌స్టాయిలో శిక్షణతోపాటు పూర్తి అవగాహన తరగతులు నిర్వహిస్తున్నారు. ఇందుకోసమే ప్రత్యేకంగా భూ విసంపాద పేరుతో కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు.

శాస్త్రవేత్తలకు పీపోవ్‌డి చేసుకునే అవకాశం: దీనికితోడు భూగర్భ సర్వేక్షణ సంస్థకు చెందిన శాస్త్రవేత్తలకు పీపోవ్‌డి చేసెనదుకు దన్బెల్‌లోని ఇండియన్ సూక్ష్మ అఫ్ మైన్ (బిఎస్‌ఎం)తో ఒప్పుండం చేసుకునే అవకాశం కల్పించారు. అందులో భాగంగా 43 కోర్సుల్లో 20 విశ్వవిద్యాలయాలకు చెందిన 1441 మంది విద్యార్థులు, 11 కాలేజీలకు చెందిన 626 మందితోపాటు మరికొంతమందికి గత ఆరు నెలల కాలంలో శిక్షణ అందించారు.

- కట్టు ప్రభాకర్,

m : 8106721111

e: akumarkatta@gmail.com

ఖనిజగర్భ తెలంగాణం

దక్కన పీరభూమిలో భాగంగా ఉండి 'ధార్వార్ క్రైటాన్'గా వ్యవహరించబడే గ్రానైట్-గ్రీన్ స్టోన్ శిలలపై తెలంగాణ భూభాగం ఉంది. ఈ పెనిస్పులార్ నీసిక్ కాంప్లెక్స్ వైవిధ్యం కల శిలాసమూహం పైన అక్కడక్కడ ప్రాటరోజోయిక్ యుగానికి చెందిన కడప, పాకాల, భీమా బేసిన్ లు, గోదావరి గ్రాబెన్లో గోండ్వానా స్తురాలు ఉన్నాయి.

ఈ విధంగా వైవిధ్యం కలిగిన శిలాసమూహాలలో సమృద్ధిగా ఖనిజాలను కూడా కలిగి ఉన్నాయి. తెలంగాణాను ఖనిజసంపద అధికంగా ఉన్న రాజస్థాన్, కర్ణాటక మంటి రాష్ట్రాలతో పోల్చువచ్చు. తెలంగాణాలో అధికచోట్ల ఖనిజప్రాంతాలున్నాయి. వీటిలో ముందుగా చర్చించవలసిన ఖనిజం బొగ్గు. గోదావరి కోల్ ఫీల్డుగా చెప్పుకునే బొగ్గుగసులు గోదావరి-ప్రాణహిత నదులకు ఇటు, అటుగా దాదాపు 17,000ల చ.క.మీ.ల వైశాల్యంలో 10 కోల్ బెల్లులుగా విస్తరించి ఉన్నాయి.

అవి:

- మరిపల్లి - కాగజ్ నగర్ కోల్ బెల్ల్
- దోర్లి - బెల్లంపల్లి కోల్ బెల్ల్
- సోమగుడం - ఇందారప
- చెన్నారు - చిందూరుపల్లి
- రామగుండం
- ములుగు
- కోయగుడం - అనిశ్చీపల్లి
- మఱుగురు - చెర్ర
- కొత్తగుడం - పెన్ గడప
- ఇల్లందు

బొగ్గు తర్వాత చెప్పుకోడగిన ఖనిజపట్టి బయ్యారం ఇనుప

ఖనిజం. ఇది ఖన్యుం జిల్లాలోని శ్రీపురం, వరంగల్ జిల్లాలోని కొత్తగుడంల మధ్య 50కి.మీ.ల వరకు విస్తరించిపుంది. ఇనుపఖనిజం తక్కువ గ్రైడ్ కలిగి మాగ్రాట్లెడ్, హెమటైట్ పొరలు కలిగి ఉంటుంది. అక్కడక్కడా ఇది కటకారంలో విడివిడిగా కూడా ఉన్నది. ఈ ఏరస్ ఆక్సైడ్ పొరలు శిలలో మూడవ వంతు వరకు మాత్రమే ఉండి సిలికేట్ ఖనిజాలతో కలిసి ఉంటాయి. దీనిలో ధాతువు 22 నుంచి 28 శాతం దాకా అంచనా వేయబడింది. సుమారు 40 మిలియన్ టన్నులదాక ఉన్నట్టు ఇప్పటిదాకా జరిగిన పరిశోధనలో గుర్తించారు. పరిశోధనలు జరిగే ఇంకా ఎక్కువ ఖనిజనిక్కేపాన్ని గుర్తించే అవకాశాలు ఉన్నాయి.

కోనయ్యపాలం క్రోష్టెట్ :

ఇవి ఖన్యుం జిల్లాలో లింగస్టుపేట మొదలైన ప్రాంతాలలో విస్తరించి ఉన్నాయి.

పైలారం రాగి బెల్ల్ :

ఇది ఖన్యుం జిల్లాలో కొత్తగుడం దగ్గరగా ఉంది. దాదాపు 8లక్షల టన్నుల ఖనిజం 70 నుంచి 240 మీటర్ లోతులో ఉన్నట్టు అంచనా.

నారాయణపేట కింబర్లెట్(వజ్రాలు దారికే శిల) బెల్ల్ :

మద్దారు - నారాయణపేట ప్రాంతంలో కొత్తగా జిపెపై వారిచే కనుగొనబడిన కింబర్లెట్ సముదాయము. ఇది వజ్రకరూరు నుంచి 200ల కి.మీ.ల దూరంలో ఉంది. ఇంకా ఇక్కడ వజ్రాలు కనుగొనబడ లేదు. ఎన్.కె.ఎఫ్.గా పిలువబడే నారాయణపేట కింబర్లెట్ బెల్లులో 37 కింబర్లెట్ పైపులు ఉన్నట్టు తెలిసింది. వజ్రాలు లభించే అవకాశాలు ఇక్కడ మెందుగా ఉన్నాయి.

అధికంగా ఖనిజాలు లభించే ఖనిజపల్లీలు కాక ఇతర ఖనిజ లవణాల లభ్యత గురించి కింద వివరించబడ్డది.

బైట్ ఖనిజం:

ఖమ్మం జిల్లాలో కొడమూరు చెరువుపట్టం, రుద్రంకోట, వెంకటాయపలేం మొ. ప్రాంతాలలో ఉంది.

జెస్ మెటల్స్(రాగి, జింక్, సీసం):

ఖమ్మం జిల్లాలోని శైలూరం, వెంకటాపురం మొ. ప్రాంతాలలో ఉంది. రంగబోయిన గూడం వంటి చోట్ల అన్వేషణ జరుగుతున్నది.

బిల్బింగ్ స్టోన్:

గ్రానైట్, డోలరైట్, క్వార్టైట్ (Quartzite) వంటి శిలలు, నున్నపురాళ్ళు, బసాల్ట్ శిలలు విస్తారంగా ఉండటంవల్ల తెలంగాణాలోని అన్నిప్రాంతాలలో కట్టడాలకు ఉపయోగించే రాళ్ళు ఉన్నాయి. ఇందులో చెప్పుకోతగినవి 'పొబాద్ రాళ్లు'గా పిలువబడే నున్నపురాతి పలకలు. సుల్లవాయి ప్రాంతాలలో దొరికే క్వార్టైట్ రాళ్ళు, పాకాల సమూహానికి చెందిన ఇల్లందు మార్పుల్ ముఖ్యమైనవి.

ట్రోఫైట్: ఖమ్మం జిల్లాలో దొరుకు తుంది.

క్లే (జంబాలం):

ఆదిలాబాద్, రంగారెడ్డి, మెదక్, నల్గొండ జిల్లాలలో లభిస్తుంది.

వజ్రాలు:

నా రా యఁ ణ రేవ ట , రాయచూరు దగ్గర మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలో లభిస్తాయి. కృష్ణానది యొక్క గ్రావెట్లో మహబూబ్ నగర్కు చెందిన బోల్లారం, అమరగిరి, సోమశిల ప్రాంతాలలో పూర్వకాలంలో వజ్రాలగనులు ఉన్నట్టు తెలుస్తున్నది.

లాంప్రాయిడ్ డైక్ :

నల్గొండ జిల్లాలో 14 పలుచని లాంప్రాయిడ్ డైక్(వజ్రాలను కలిగివుండే ఒక రకమైన శిల) 26 కి.మీ.ల వైశాల్యంలో విస్తరించినట్టు సమాచారం. ఇవి రామగూడు, సోమవారిగూడం ప్రాంతాలలో ఉన్నాయి. ఇటీపలికాలంలో 12 లాంప్రాయిడ్ డైక్లను వట్టికొండి, మరిపల్లి ప్రాంతాలలో కనుగొనటం జరిగింది.

డ్రైమస్ట్ స్టోన్: తెలంగాణాలో విస్తారంగా దొరుకుతుంది. గ్రానైట్ పరిత్రమ ఇక్కడ చాలా అభివృద్ధి చెందింది. ఖమ్మం, వరంగల్, కరీంనగర్, నల్గొండ జిల్లాలలో వెరైటీ డ్రైమస్ట్ రాళ్ళు బాగా దొరుకుతాయి. ఖమ్మం జిల్లాలో మారారం ప్రాంతంలో ఘన్ గ్రెడ్ డోలమైట్ లభిస్తున్నది.

రత్నాలు/కోరండం: ఈ ఖనిజాన్ని ఖమ్మం జిల్లాలోని కోనంపలై ప్రాంతంలో ఇంకా శిబావి, హనుమారెడ్డిపల్లి మొదలైన చోట్ల గుర్తించారు.

గార్పుత: ఖమ్మం జిల్లా ఇల్లందు సమీపంలోని గరీబుపేట మొ. ప్రాంతాలలో గుర్తించటం జరిగింది.

గ్లాన్ ఇసుక/ క్వార్ట్: హైదరాబాద్, రంగారెడ్డి, ఖమ్మం,

మహబూబ్ నగర్ ప్రాంతాలలో గాజు పరిత్రమకు అనువగా ఉన్న క్వార్ట్ లభిస్తున్నది.

బంగారం: గద్వాల ప్రాంతంలో పూర్వకాలంలో బంగారం కోసం త్రవ్యినట్టు సమాచారం ఉంది. (పాత)చాద, చంద్రగడ్డ, ఆత్మారు, ధరూరు ప్రాంతాలలో కూడా 25Pb to 165 Pbవరకు బంగారం కలిగిన శిలలున్నట్టు పరిశోధనలో తేలింది.

గ్రాప్లైట్: ఖమ్మం జిల్లాలోని ఇప్పాలపాడు, చిగురుమామిడి, గోపన్నగూడం మొదలైన చోట్ల దీని ఉనికి గుర్తించారు.

ఇనుపథినిజం: ఆదిలాబాద్ లోని చిట్టాల, కల్లెడ, దుస్రాబాద్, రెంబనపల్లె తదితర గ్రామాలలో ఇనుపథినిజం ఉంది. ఇది 33 నుంచి 43 శాతం ఇనుముగల 7.03 మిలియన్ టన్నులున్నట్టు అంచనా. కరీంనగర్ లోని చందోల ప్రాంతంలో 35 నుంచి 40 శాతం ఇనుము కల ఖనిజం 15 మిలియన్ టన్నులున్నట్టు అంచనా. ఖమ్మం జిల్లాలో 22 నుంచి 35 శాతం ఇనుమున్న ఖనిజం 59 మిలియన్ టన్నులు వరకు ఉన్నట్టు అంచనా. బయ్యారం ప్రాంతంలో 54 నుంచి 65 శాతం ఇనుమున్న 6

11 మిలియన్ టన్నుల ఖనిజాన్ని, అప్పటికే అంచనావేసిన 24 మి.టన్లుల ఖనిజానికి అదనంగా గుర్తించటం జరిగింది.

కయ్యెనైట్: ఇది ఆధిక ఉపోగ్రహ తట్టుకుంటున్నది. కాబట్టి దీనిని రిప్రోక్సరీగా ఫర్మేసులలో వాడుతారు. దీని ఉనికి ఖమ్మం జిల్లాలోని గరీబుపేట, కాకెర్ల మొదలైన చోట్ల కనుగొనారు.

సున్నపురాయి: సిమెంటుకు పనికొచ్చే సున్నపురాయి ఆదిలాబాద్, కరీంనగర్, మహబూబ్ నగర్, నల్గొండ, రంగారెడ్డి జిల్లాలలో ఉన్నాయి.

మాగంగెన్స్: ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో పిటాసుకుంట, జమదాపూర్ మొదలైన చోట్ల ఉంది.

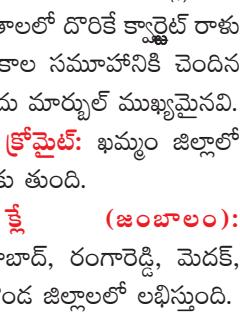
మైక్రా: దాసాయిపేట, వేగులాపురం మొదలైన చోటు కరీంనగర్ జిల్లాలో, గోపనీదు, వావిలాల వంటి చోట్ల ఖమ్మం జిల్లాలో గుర్తించారు.

మాలిభినం: కరీంనగర్ లోని ముస్తలాపూర్, బసవాపూర్ మొ.చోట్ల మెదక్ జిల్లా నునిగ్రాం, కటుకూర్ వంటి చోట్లలో గుర్తించారు.

యురేనియం: నల్గొండ జిల్లా దేవరకొండ, నాగార్జునసాగర్ వంటిచోట్ల లంబాపూర్, చిత్రియాల మొదలైన స్థలాలలో గుర్తించారు.

-చక్కిలం వేఱగోపాల్ రావు,
m : 8106721111

- శ్రీరామ్జు హరగోపాల్, గుర్తించారు.
m : 99494 98698
e: akshara25@gmail.com

వృద్ధ భారత్కు పరిష్కరమేది?

(‘పక్ష్యరాజ్యసమితి పాపలేపన్ ఫండ్’లో ఇందియా మాజీ ఉద్యోగులు వెంకటేర్ శ్రీనివాసన్, దేవీందర్ సింగ్ వాసం)

భారతదేశంలో వృద్ధుల జనాభా వేగంగా పెరుగుతోంది. 2061 నాటికి దేశంలో ప్రతి నాలుగో వ్యక్తి 60 ఏళ్ళకు పైబడిన వారే ఉంటారు. ఇంత వేగంగా పెరుగుతున్న ఈ అంశాన్ని ఎదురోపుదానికి మనం సిద్ధంగా ఉన్నామా అన్నదే అసలైన ప్రశ్న. పైగా భారత్ సంపన్న దేశం కావడానికి ముందే వృద్ధాప్యంలో కూరుకుపోసుంది. ఐక్యరాజ్య సమితి జనాభా నిధి సంస్థ చేసిన అధ్యయనం ప్రకారం, ముసలివాళ్లలోనే దారిద్ర్య స్థాయి ఎక్కువ. వీరిలో ఆర్థికంగా పూర్తిగా ఆధారపడేవారు 52 శాతం కాగా, పొలికంగా ఆధారపడేవారు 18 శాతం. తప్పనిసరి ఆర్థిక పరిస్థితుల కారణంగానే వీరు అరవై ఏళ్ల దాచినా పని చేస్తున్నారు. కార్బోరేట్లు, పొర సమాజం తోడ్యముతో జాతీయ, రాష్ట్రాల స్థాయిలో క్రియాశీలకమైన విధానాలతో వృద్ధాప్య సమస్యలను పరిష్కరించాలి. లేకుంటే, ప్రస్తుతం మన యువత పేలవమైన వైపుణ్యాలతో సతమతమవుతున్నట్లుగానే భవిష్యత్తులో వృద్ధాప్యం కూడా పరిష్కరించలేని సమస్యగా మారిపోతుంది.

దశాబ్దులుగా సంతాన నిరోధక చర్యలు, మరణాల రేటును తగ్గించడంలో భారత్ ఎంతో సముఖితంగా వ్యవహారించింది. వివిధ రాష్ట్రాల్లో వివిధ దశల్లో జనాభాపరమైన పరివర్తన కారణంగా దేశయ్యాపుంగా 60 సంవత్సరాలకు పైబడిన జనాభా పెరుగుతున్న పరిస్థితి పైపు మనం అడుగు లేస్తున్నాము. అయితే ప్రభుత్వం, పలు ఇతర ఏజెస్టీలు వెలువరించిన జనాభా ధోరణలను పరిశీలిస్తే... వృద్ధాప్యం భారత్కు అందోళనకరమైన సమస్యగా మారబోతోంది. ఇది రాజకీయపరంగా, విధానపరంగా తీవ్రమైన, తక్షణ ప్రభావాలను కలిగించనుంది.

యాసై ఏళ్లలో నాలుగు రెట్లు

2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం, దేశ జనాభా మొత్తంలో వృద్ధుల శాతం (8.6 శాతం) తక్కువగానే కనిపిస్తున్నప్పటికీ, వృద్ధుల సంఖ్య (10.4 కోట్లు) ఎక్కువగానే ఉంది. 2036 నాటికి ఇది రెట్లింపై 22.5 కోట్లకు పెరగునుందని, 2061 నాటికి 42.5 కోట్లకు

చేరనుండనీ అంచనా. అంటే 50 ఏళ్లలో వీరి సంఖ్య నాలుగు రెట్లు పెరగునుంది. మొత్తం జనాభాలో వృద్ధుల నిష్పత్తి వివిధ రాష్ట్రాల్లో వివిధ రకాలుగా ఉంటోంది. ఈశాస్య, మధ్య భారత రాష్ట్రాల్లో తక్కువగానూ, దక్కిణాదిలో ఎక్కువగానూ ఉంది. బిహార్లో ఇది 7.4 శాతం కాగా, కేరళలో 12.6 శాతం, 2041 నాటికి బిహార్లో 11.6 శాతం, కేరళలో 23.9 శాతానికి పెరుగుతుందని అంచనా. వివిధ రాష్ట్రాల్లో వృద్ధుల కోసం ప్రణాళికలు రూపొందించడానికి విభిన్నమైన వైఫలి చేపట్టవలసిన అవసరాన్ని ఈ గణంకాలు తేటత్తెల్లం చేస్తున్నాయి.

భారతదేశంలో వృద్ధాప్యం శరవేగంతో విస్తరిస్తోంది. ప్రాన్ని, స్వీడన్లలో వీరి జనాభా 7 నుంచి 14 శాతానికి అంటే రెట్లింపు కావడానికి 110, 80 సంవత్సరాల సమయం పట్టింది. కానీ భారత్కులో

ఈ పరిణామం సంభవించడానికి 20 ఏళ్ల మాత్రమే పడుతుందని అంచనా. 2011 నుంచి 2061 వరకు, అంటే 50 ఏళ్ల కాలంలో మన జనాభాలో 60 ఏళ్ల పైబడిన వారి సంఖ్య 32 కోట్లకంటే ఎక్కువ కాబోతోందని అంచనా. 2030 నాటికి జనాభాలో 12.5 శాతం అవుతుందనీ, 2050 నాటికి 20 శాతానికి చేరుకుంటుందనీ అంచనా. 2061కి 25 శాతం కానుంది. అంటే అప్పటికి భారతీయుల్లో ప్రతి నాలుగో వ్యక్తి 60 ఏళ్లకు పైబడినవారే అయివుంటారు. ఒక దేశంగా, కుటుంబాలు, వ్యక్తులుగా ఈ సమస్యను ఎదురోపుదానికి మనం సిద్ధంగా ఉన్నామా అన్నదే అసలైన ప్రశ్న.

అరవై దాటినా తప్పని పని

భారత సంపన్న దేశం కావడానికి ముందే వృద్ధాప్యంలో కూరుకుపోనుంది. ఐక్యరాజ్య సమితి జనాభా నిధి సంస్థ 2012లో చేసిన అధ్యయనం ప్రకారం, ముసలివాళ్లలోనే దారిద్ర్య స్థాయిలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. వీరిలో ఆర్థికంగా పూర్తిగా ఆధారపదేవారు 52 శాతం కాగా, పొళ్లికంగా ఆధారపదేవారు 18 శాతం. తప్పనిసరి ఆర్థిక పరిస్థితుల కారణంగానే వీరిలో చాలామంది పని చేయడం కొనసాగిస్తున్నారు. 2019-20లో మహాత్మాగాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి పథకం కింద లభ్య పొందినవారిలో 93 లక్షల మంది 61 ఏళ్ల పైబడిన వారే అనేది దీనికి రుజువుగా నిలుస్తోంది. 2021లో ఈ పథకం కింద లభ్యపొందిన వారిలో 10 శాతం మంది 61, లేదా అంతకంటే ఎక్కువ వయసున్నవారే.

భారతదేశంలోని ట్రామికుల్లో 90 శాతం మంది అనియత రంగంలోనే ఉన్నారనే విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. వీరు పొదుపు చేయగలిగేది సాపేక్షికంగా తక్కువే కాబట్టి, సామాజిక రక్షణ పెద్దగా ఉండదనేది వాస్తవం. పెన్సన్ అందుకుంటున్నవారిలో 85 శాతం మంది ఆహారం, ఇతర జీవన అవసరాలు, ఆరోగ్య సంరక్షణ వంటి వాటి కోసమే తమ ఫించన్ ఉపయోగించుకుంటూ ఉంటారు. 60 ఏళ్ల వయస్సు వచ్చిన వారిలో 10 శాతం (సుమారు కోటిమంది) మంది శారీరకంగా కడలలేని స్థితిలో ఉంటున్నారు. మరో పది శాతం మంది ప్రతి సంవత్సరం ఆసుపత్రి పాలవుతుంటారు.

ఇక 70 సంవత్సరాల వయస్సులో 50 శాతం మంది ఒకటి లేదా ఎక్కువ దీర్ఘ వ్యాధులతో బాధపడుతున్నారు. ఇక 60 నుంచి 84.1 సంవత్సరాల పైబడిన వారిలో ప్రతి 1000 మందిలో 51.8 శాతం మంది వైకల్యంతో బాధపడుతున్నారు. అదే సాధారణ జనాభాలో వెయ్యమందిలో 22.1 శాతం మంది వైకల్యంతో బాధపడుతున్నారు. మన దేశంలో ముసలివాళ్లకు ఎన్నో పథకాలు ఉంటున్నాయి కానీ అవి వారి జీవితాలపై అర్థవంతమైన ప్రభావం కలిగించడం లేదు.

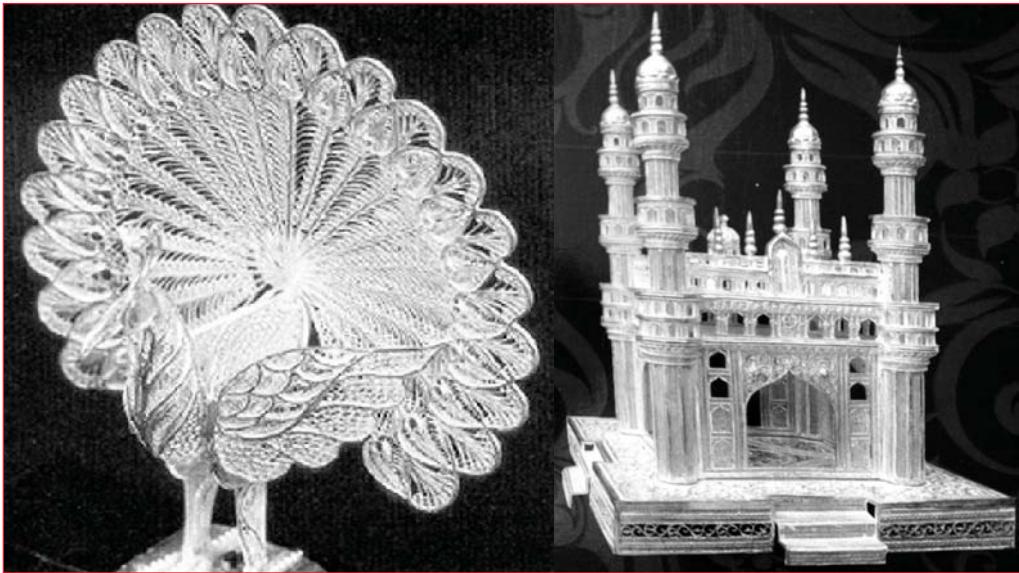
1999లో వృద్ధుల విషయంలో ఒక జాతీయ విధానాన్ని దేశం తీసుకొచ్చింది. తర్వాత సంవత్సరాలపాటు విధాన పథకాలను అమలు చేశారు. చెప్పాలుంటే వృద్ధాప్యంపై ‘మాడ్రిడ్ ఇంటర్వ్యూవనల్ యాక్సన్ ప్లాన్’ను ముందుకు తీసుకుపోయిన ఘనత భారత్కు దక్కాలి.

ఒకరకంగా ఆ ప్లాన్ని భారత ప్రభావితం చేసిందని కూడా చెప్పాలి ఉంటుంది. వృద్ధుల జనాభా భారీ సంఖ్యలో ఉన్న కేరళ వంటి రాష్ట్రాలు పంచాయతీ స్థాయి నుంచి వృద్ధుల కోసం బడ్జెట్ కేటాయింపులు చేస్తూ వచ్చాయి. గత రెండేళ్లకాలంలో సామాజిక న్యాయ మంత్రిత్వ శాఖ కొన్ని సృజనాత్మకమైన వరిప్యారాలతో క్రియాశీలకంగా వ్యవహరిస్తోంది. అయినా కూడా వీటిని పూర్తిగా అమలు చేయడానికి ఈ శాఖకు ఆర్థిక మద్దతు కష్టంగా ఉంటోంది. కాబట్టి వృద్ధుల పేలవమైన ఆర్థిక ప్రతిపత్తి, అమల వుతున్న పథకాలకు ఆర్థిక మద్దతు లేకపోవడం నేపథ్యంలో ఈ అంశంపై అత్యున్నత స్థాయిలో రాజకీయ జోక్యం అవసరం.

విధానపరమైన జోక్యం అవసరం

ఈ రంగానికి సంబంధించినంతపరకు తైవాన్, చైనా వంటి దేశాల అనుభవాల నుంచి మనం నేర్చుకోవలినింది చాలానే ఉంది. కార్బోరేట్లు, పోర నమాజం తోడ్పాటుతో జాతీయ, రాష్ట్రాల స్థాయిలో క్రియాశీలకమైన విధానాలు, కార్బ్ క్రమాలను

చేపట్టడం ద్వారా వృద్ధాప్య సమస్యలను ఇప్పుడు పరిష్కరించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. లేకుంటే, ప్రస్తుతం మన యువత పేలవమైన నైపుణ్యాలతో సతమతమవుతున్నట్లు గానే, వృద్ధాప్య సమస్య కూడా పరిష్కరించలేని సమస్యగా మారిపోతుంది. దశాబ్దాలకు ముందు నుంచే యువత సమస్యల పట్ల చిత్తశుద్ధితో వ్యవహారించక పోవడం వల్ల వారు ఇప్పుడు తీవ్ర ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటున్నారని గ్రహించాలి. దేశ సామూహిక చైతన్యం నుంచి వృద్ధుల పక్షకు తాలిగే పరిస్థితిని భారత్ భరించలేదు.

వెండి తీగగా జాలువారిన ఫిలిగ్రీ

ఈ కళలో రూపుదిద్దుకునే ఏ రెండు వస్తువులైనా ఒకే రకంగా ఉండవ. దేనికదే విలక్షణంగా, విశిష్టంగా ఉంటాయి. ప్రతీ వస్తువు కూడా ఒక మాస్టర్ హెన్స్‌గా వెలుగొందుతుంటుంది. అందుకే ఇది నమ్మశక్యం కాని కళాత్మక నైపుణ్యంగా పేరొందింది. ఫిలిగ్రీని స్థానికంగా ‘జాలి’గా కూడా వ్యవహరిస్తారు. వెండిని తీగగా, ఆ పై కళాత్మక రూపాలుగా మార్చడం ఓ అద్భుత ప్రక్రియ. అక్కలు, పువ్వులు, తీగలు, జంతువులు, పశ్చలుగా అయి కళాత్మక రూపాలు రూపుదిద్దుకుంటాయి.

కరీంనగర్... ఈ పేరు చెబితే గుర్తుకొచ్చే వాటిలో ఫిలిగ్రీ ఒకటి. లోపాలను తీగలుగా మార్చి వాటికి అద్భుత రీతిలో అందమైన కళా త్వక రూపమివ్వడమే ఫిలిగ్రీ. ఈ కళకు పెట్టింది పేరు కరీంనగర్ జిల్లా. సుమారు రెండు వందల ఏళ్ళగా ఈ జిల్లాకు చెందిన కళాకా రులు ఈ అద్భుత హస్తకళానైపుణ్యంతో జీవనోపాధి పొందుతూ ప్ర పంచవ్యాప్తంగా పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందారు. వెండితీగ పిరి చేతుల్లో మెలికలు తిరుగుతూ అద్భుత

కళాకృతులుగా మారుతుంది. పంతూ మ్యాద్ శతాబ్దిలో కరీంనగర్ జిల్లా యలగండల పట్టణానికి చెందిన హ స్తకళా కారులు ఈ నైపుణ్యాలను అలవర్పుకున్నారని, ఆ తరువాత ఇ రవై శతాబ్ది మొదట్లో ఇది కరీంనగర్కు చేరుకుండని పాతతరం కళా కారులు, చరిత్రకారులు చెబుతారు. యలగండలకు చెందిన కడార్ల రా మయ్య అనే స్వరంకారుడు తన విష్ణుత పర్యాటనలో భాగంగా ఈ కళ ను

నేర్చుకున్నట్లు తెలుస్తోంది. ఫిలిగ్రీ కళను ‘వెండితీగ పని’ అని కూడా వ్యవహరిస్తారు. దశాబ్దాలుగా ఎలాంతే మార్పు లేకుండా అదే విధ మైన వైపుణ్యం, సంప్రదాయం కొన్ని తరాలుగా పలు కటుంబాల్లో వారసత్వంగా వస్తోంది.

ఈ కళలో రూపుదిద్దుకునే ఏ రెండు వస్తువులైనా ఒకే రకంగా ఉండవ. దేనికదే విలక్షణంగా, విశిష్టంగా ఉంటాయి. ప్రతీ వస్తువు కూడా ఒక మాస్టర్ హెన్స్‌గా వెలుగొందుతుంటుంది. అందుకే ఇది నమ్మశక్యం కాని కళాత్మక నైపుణ్యం గా పేరొందింది. ఫిలిగ్రీని స్థానికంగా ‘జాలి’గా కూడా వ్యవహరిస్తారు. వెండిని తీగగా, ఆపై కళాత్మక రూపాలుగా మార్చడం ఓ అద్భుత ప్రక్రియ. అక్కలు, పువ్వులు, తీగలు, జంతువులు, పశ్చలు, విధ వస్తువుల రూపాల్లో ఫిలిగ్రీలో అయి కళాత్మక రూపాలు రూపుదిద్దుకుంటాయి.

ఫిలిగ్రీ 19వ శతాబ్ది పరకు ప్రాణ్సు, ఇటలీలో కూడా బాగా అద రణ పొందింది. ఫిలిగ్రీ అనే అంగ్రపదం ఫిలిగ్రీన్ అనే లాటిన్ పదం నుంచి పచ్చింది. లాటిన్లో ఫిలమ్ అంటే త్రైడ్ (సన్నటి తీగపోగు), గ్రానమ్ అంటే ధాన్యపు గింజ తరహలో చిన్న పూస అని ఆర్థం. ఇటా లియన్లో ఫిలిగ్రానా, ఫ్రెంచ్లో ఫిలిగ్రేన్ అని దీన్ని వ్యవహరిస్తారు.

ఆభరణాల తయారీలో ఓ విశిష్ట శైలి ఫిలిగ్రీ. దీనికి మూలాలు క్రీ. పూ. 3-6 శతాబ్దాల నాటి క్రికల చరిత్రలో ఉన్నాయని అంటారు. అ కృషి నుంచి ఈ కళ భారతదేశానికి చేరుకుంది. తెలంగాణలోని

కరీంనగర్ హస్తకళకు జాతీయస్థాయి గుర్తింపు, సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ వెండి పల్లకికి అవార్డు!

కరీంనగర్ కళకు జాతీయస్థాయిలో గుర్తింపు లభించింది. కరీంనగర్ కళాకారుడు రూపొందించిన వెండి తీగల పల్లకికి జాతీయ అవార్డు దక్కింది.

ఉమ్మడి కరీంనగర్ జిల్లాకి ప్రత్యేకమైన సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ కళకి ఇప్పుడు మరో జాతీయస్థాయి అవార్డు దక్కింది. గడ్డి అశోక కుమార్ అనే కళాకారుడు 2018లో కిలోన్సుర వెండి తీగలతో వెండి పల్లకిని అద్భుతంగా తయారుచేశారు. దానిని అప్పట్లో జాతీయ అభివృద్ధి సంస్కు పోటీ నిమిత్తమై పంపించారు. కరోనా కారణంగా కాస్త ఆలస్యంగా ఈ పోటీ రిజల్ట్ ఈ మధ్య వెలువడ్డాయి. అందులో సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ వెండి పల్లకికి జాతీయ స్థాయి అవార్డు లభించింది. ఈ మేరకు కేంద్ర టెక్నాలజీల మంత్రిత్వ శాఖ నుంచి ఆప్యోనం అందింది. నవంబర్ 28న దిల్లీలోని విజాన్ భవన్లో ఉపరాష్ట్రపతి చేతుల మీదుగా ఈ అవార్డు అందజేయనున్నారు. ఇప్పటికే ప్రపంచవ్యాప్తంగా పలువురు ప్రముఖుల జ్ఞాలో కొలువుదీని సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ వస్తువులకు జాతీయ స్థాయిలో అవార్డు దక్కడం పట్ల పలువురు అభినందనలు వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ చరిత్ర ఇదీ

కరీంనగర్ సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ కళకు ఏళ్లనాటి చరిత్ర ఉంది. దాదాపు నాలుగు వందల సంవత్సరాల క్రితం నిజాం నవాబుల హాయాంలో మొదలై త్రమక్కమంగా ప్రామర్శించిన ఈ ఆర్ట్ ప్రస్తుతం దడ్డిం భారత దేశంలో ప్రామయ్యత వహించింది. అప్పటి నుంచి స్వర్గకారుల చేతిలో రూపుదిద్దుకున్నటువంటి ఈ అమృతమైన కళాఖండాలు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న ఎందరో దేశాధినేతులు ఇతర ప్రముఖుల ఇళ్లలో కొలువుతీరాయి. భారతదేశానికి వచ్చిన ఏ విదేశీ అతిథిక్కనా కరీంనగర్ సిల్వర్ ఫిలిగ్రీతో చేసిన కళాఖండాన్ని జ్ఞావికగా అందించడం

అనవాయితీగా వస్తోంది. చారిత్రక ప్రదేశాలు అయిన చార్పినార్, తాజ్ మహాల్, ఎరకోట, వీణ, మయూరం, ఇతర దేవుళ్ల ఆకృతులు, ప్రముఖ స్థలాలను సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ ద్వారా సుందరంగా రూపొందించేవారు. సామాన్యలను కూడా ఆకర్షించేలా చిన్న చిన్న వస్తువులను సైతం తయారు చేయడం ప్రారంభించామని వీటి తయారీదారులు అంటున్నారు. తాళంచెవి, సిగరెట్ యాష్ ట్రై, ఇంకా అనేక రకాల తక్కువ ధరలో దారికే జ్ఞావికలను గిష్ట్ ట్రై, ఇవాంకా అప్పటికి తయారు చేయిస్తున్నామని అంటున్నారు.

ఇవాంకా ట్రుంప్ కు గిష్ట్

తెలంగాణ సీఎం కేసీ ఆర్ ఇక్కడికి వచ్చే దేశ విదేశీ ప్రముఖులకు సిల్వర్ ఫిలిగ్రీతో చేసిన వీళ, చార్పినార్ కానీ గిష్ట్గా ఇస్తుంటారు. కాళేశ్వరం ప్రాఇష్ట్ మొదలుపెట్టిన సందర్భంలో అతిథులుగా వచ్చిన దేవేంద్ర ఘడ్చవిన్,

అంద్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి వైయన్ జగన్మోహన్ రెడ్డిలకు సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ తో చేసిన జ్ఞావికలను గిష్ట్గా అందించారు. ప్రైదరాబాద్ ను సందర్శించిన అమెరికా మాజీ అధ్యక్షుడు డొనాల్డ్ ట్రంప్ ముఖ్యుల కూతురు ఇవాంకా ట్రుంప్ కి కూడా కరీంనగర్ కాళ్లతులను అందించారు. అయితే గతంలో సిల్వర్ ఫిలిగ్రీని నమ్మికుంటే తమకు సరైన ఉపాధి లభించేది కాదని కానీ ఇప్పుడు ఇతర దేశాల నుంచి సైతం వస్తున్న ఆర్ట్రా పల్ల తమకు చేతినిండా పని దొరుకుతుందని కళాకారులు అంటున్నారు. అయితే మార్కెటింగ్ విషయంలో మరింత శ్రద్ధ చూపినట్లయితే కొన్ని వేల మందికి ఉపాధి కల్పించ గలిగే సత్తా ఉన్న పరిశ్రమ అని వారి అభిప్రాయం. ఇప్పటికే కుటీర పరిశ్రమగా మారి అనేక మంది మహిళలకు ఉపాధి అందిస్తున్న దీనిపై ప్రభుత్వం ఇప్పుడిప్పుడే మరింత శ్రద్ధ పెడుతుంది. ప్రభుత్వం చేస్తున్న కృజితో రానున్న రోజుల్లో కచ్చితంగా టర్మోపర్ మరింత పెరుగుతుందనంటున్నారు.

కరీం నగరతో పాటుగా ఒడిషా లోని కటక్, కాళీర్లోని శ్రీనగర్, తమిళ నాడు లోని తిరువిచాపల్లి, త్రిపుర లోని ఆగర్తల, రాజస్థాన్ లోని కోట, కేరళలోని తిరువసంతపురం కూడా ఈ కళకు పేరొందాయి. చెవి రింగులు, నెక్కెసులు, గాజులు, ఉంగరాలు, పెండెంట్సు వంటి ఆభరణాలు, దేవతామూర్తుల విగ్రహాలతో పాటుగా

అలంకరణ వస్తువులు, ప్లైట్సు, ట్రైలు, అత్తర్దానా, ఇత్తర్దానా, చెంచాలు, యాష్ట్రైలు, సిగరెట్ కేసెన్, ఫోటోఫ్రైమ్సు, పెట్టెలు లాంటి ఎన్నో కళాత్మకరూపాల్లో ఉంటాయి.

ప్రైదరాబాద్ నిజాములు కూడా ఈ కళను ఎంతగానో ప్రోత్సహిం చారు. వారి హాయాంలో ఇది ఒక వెలుగు వెలిగింది.

స్వాతంత్ర్యానం తరం ఈ కళను పోషించే ఉన్నత కుటుంబాల వారు తగ్గిపోయినా, మధ్యతరగతి నుంచి లభించిన ఆదరాభిమానాల నేపథ్యంలో వార సత్యంగా వచ్చిన వైపుణ్యాలను ఈ హస్తకళాకారులు కొనసాగిస్తూ వచ్చారు. వెండి ధర పెరగడం ఈ హస్తకళలై ప్రభావాన్ని కనబరింది. సామాజిక రాజకీయ అశాంతి, కరువు కాటకాలు లాంటివి ఈ హస్త కళను దెబ్బ తీశాయి. ఒకప్పుడు తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఇంటింటా కనిపించిన వెండి ఫిలిగ్రీ వస్తువులు తదనంతర కాలంలో విలాస వస్తువులుగా మారి పోయి సంపన్నుల ఇళ్ళకే పరిమితమైపోయాయి.

ఈ రంగంలోని వారు ఇప్పుడు స్వయం సహాయక బృందాలుగా, సహకార సంఘాలుగా ఏర్పడి కార్బోర్ట్ సంస్థలకు తాము రూపొందించే వస్తువులను విక్రయించేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఏరు రూపొందించే వస్తువుల తీరుతెన్నులోనూ క్రమంగా మార్పులు చోటు చేసుకుంటున్నాయి. వివిధ ప్రభుత్వ విభాగాలు, సంస్థలు ఈ హస్తకళకు తమ వంతు ప్రోత్సాహనాన్ని అందిస్తున్నాయి. సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ ఆఫ్ కరీంనగర్ హైండిక్రాఫ్ సాసైటీ (ఎన్సిఎఫ్‌కేఎఫ్) (www.karimnagarsilverfiligree.com)తో కలసి సాలార్జంగ్ మ్యూజియం మూడు

రోజుల వర్క్షోప్స్ ను కూడా నిర్వహించింది.

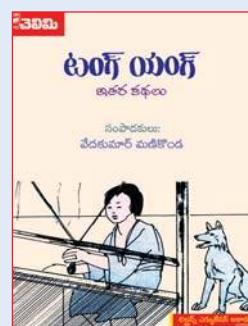
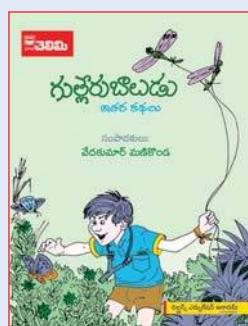
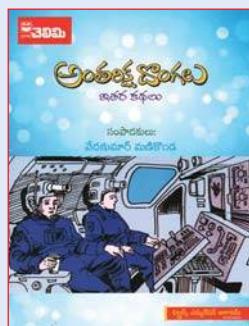
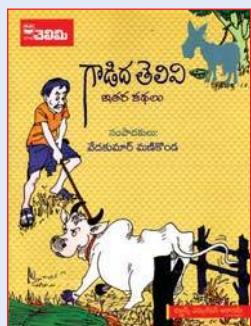
మైక్రోసాష్ట్ వ్యవసాయకుడు బిల్ గేట్స్ ప్రైదరాబాద్కు వచ్చినపుడు నాటి ప్రభుత్వం ఆయనకు సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ వర్క్షోప్ రూపొందించిన మినియేచర్ గ్లోబ్స్ ను బహుకరించింది. అదేవిధంగా అమరికా నాటి అ ధ్వక్కడు జార్జ్ బిప్ ప్రైదరాబాద్ పర్యటన సందర్భంగా ఆయన వెండి మినియేచర్ వీణను బహుకరించారు. ఇలాంటివీన్నీ కూడా అతిథుల ప్రశంసలను పొందాయి.

నాటి కేంద్ర మంత్రి, మహారాష్ట్ర ప్రస్తుత గవర్నర్ సిహెచ్. విద్యా సాగర్ రావు చేసిన ప్రయత్నాల వల్ల సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ కళ దేశంలో, ప్ర పంచంలో బాగా ప్రాచుర్యం పొందింది. ఈ కళ జియోగ్రాఫికల్ ఇండి కేషన్ (జీఎస్) కూడా పొందడం విశేషం. పర్యాటకుల నుంచి లభిస్తున్న ఆదరణ ఫిలిగ్రీకి తిరిగి ప్రాణం పోసింది. ప్రభుత్వం నుంచి సరైన ప్రోత్సాహనాన్ని అందిస్తున్నాయి. సిల్వర్ ఫిలిగ్రీ కళాకారులు తమ కళావైపుణ్యాలను మరింతగా ప్రదర్శించే అవకాశం లభిస్తుంది.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

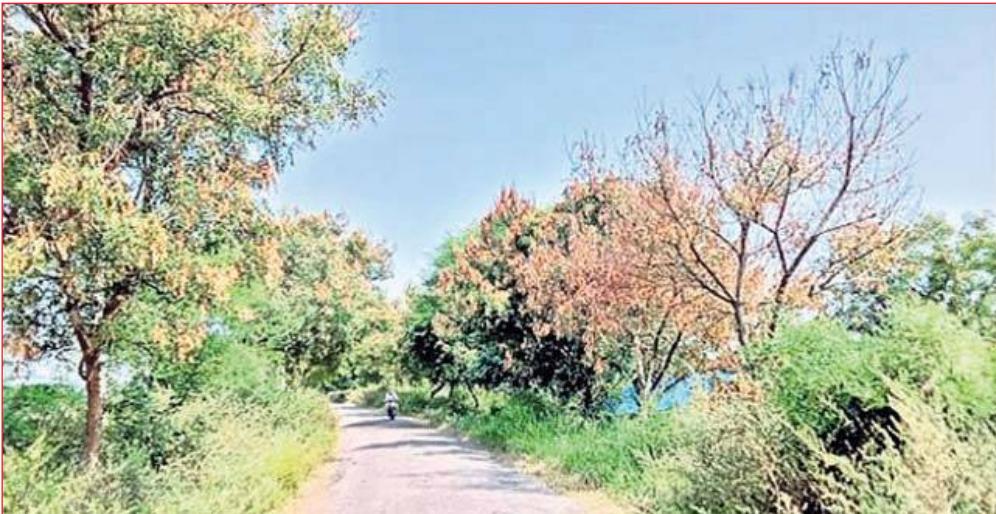

చిల్పున్న ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలివి ప్రమలించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతర్జాత్కీయంగలు' (2018 నవంబర్), 'శుల్మేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చుము.

'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana ● Manchi Pustakam
- Nava Chetana ● Navodaya Book House

వేపకు ఆపదొచ్చింది..

మేలుకోకపోతే వింత రోగంతో మాడిపోవడం ఖాయం!

వేపకు మళ్ళీ ఆపదొచ్చింది. వింత రోగంతో పచ్చని వృక్షాలు మాడిపోతున్నాయి. ఎన్నో ఔషధ గుణాలున్న చెట్లు కళ్ళెదుటే మోడుబారి పోతుండడం ఆందోళన కలిగిస్తోంది. గత ఏడాది కూడా వైరన్ సోకి పెద్ద ఎత్తున చెట్లు మోడుబారాయి. గత సంవత్సరం మాదిరిగానే మళ్ళీ వేవ చెట్లు వైరన్ కు గురవుతున్నాయి.

వైరన్ ద్వారా తెగులు

సృష్టిలో రకరకాల చెట్లు ఉన్నప్పుటికీ వేపది ప్రత్యేక స్థానం. ఔషధ గుణాలు కలిగిన ఈ చెట్లతో అనేక రకాల ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఎక్కువ మంది వేప పుల్లతో పండ్ల తోముకునేవారు. అలాంటి ప్రాధాన్యం కలిగిన వేప చెట్లు ఇప్పుడు దైబ్యాన్, ట్రీముస్టికో వైరన్ బారిన పడింది. ఈ వైరన్ సోకిన చెట్లు కొమ్మలు పనుపు, గోదుపు రంగులోకి మారి ఆ తర్వాత నిర్జవ స్థితికి చేరుతున్నాయి. ఈ వైరన్ ఒక వేప చెట్లు నుంచి మరో వేప చెట్లుకు వస్తుంది.

గత ఏడాది వేప చెట్లు వైరన్ బారిన పడి ఎండిపోతుండడంతో అప్రమత్తం అయిన ప్రభత్తుం.. చెట్లను కాపాడుకునేదుకు సంరక్షణ చర్యలు చేపట్టాలని ఆదేశాలు జారీ చేసింది. ఈ వేరకు వ్యవసాయశాఖ అధికారులు మున్సిపల్ కమిషనర్లు, ఎంపీడింగ్లు,

సర్వంచ్లు, పంచాయతీ కార్యదర్శులు క్లేతస్థాయిలో పర్యాటించి వేప చెట్లకు మందులు పిచికారీ చేశారు. అయితే పూర్తి స్థాయిలో చర్యలు చేపట్లలేకపోయారు. దీంతో వైరన్ మళ్ళీ వ్యాప్తి చెందుతోంది.

ఈ ఏడాది తీవ్రత ఎక్కువ..

వేప చెట్లకు వైరన్ తీవ్రత ఈసారి ఎక్కువగా ఉంది. తేమ శాతం అధికంగా ఉండటంతో ఈ పరిస్థితి వీర్ఘాడింది. వైరన్ సోకిన చెట్లు ఆరు నెల్లోపు చనిపోయే ప్రమాదం ఉంటుంది. ఉప్పోగ్రతలు పెరిగితే చిగురిస్తాయి.

వాడాఖ్విన మందులు

వైరన్ బారిన పడిన వేవ చెట్లకు కార్బోలానిజిమ్ ద్రావకాన్ని ఒక గ్రాం ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి పిచికారీ చేయాలి. పది రోజుల తర్వాత కాపర ఆక్వెడ్ క్లోరెడ్ మూడు గ్రామలు ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి పిచికారీ చేయాలి. అంతేకాకుండా వైరన్ ఆశించిన చెట్లు కొమ్మలను నరికివేయాలి. నరికిన కొమ్మలకు గోరింటాకు ముద్దగా చేసి అంటించాలని సంబంధిత అధికారులు చెబుతున్నారు.

- దక్షన్మూర్ఖ్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

గొంగడి మూజియం వస్తువు కాకూడదు

పశు వైద్య శాస్త్రవేత్త సాగరీ రామదాసు

తలుగు రాష్ట్రాల్లో కురుమల ఇంట పురుడు పోసుకునే గొంగడికి అంతర్జాతీయ స్థాయి గుర్తింపు దక్కింది. యునెస్కో విశిష్ట సంప్రదాయ పాట్రోల్లో ఒకటిగా నిలిచింది. ఈ నేపథ్యంలో... నల్ల గొర్రెల జాతి పరిరక్షణ కోసం పరితపిస్తా, గొంగడి తయారీని ప్రోత్సహిస్తున్నారు - పశు వైద్య శాస్త్రవేత్త సాగరీ రామదాసు. క్యాలిఫోర్నియా స్టేట్ పర్సీటీలో చదివి, తెలుగు పల్లెల్లో పశుసంపద వృద్ధి కోసం పనిచేస్తున్న సాగరి తన అనుభవాలను ఇలా తెలుపుతున్నారు!

“మన గొంగడిని విశిష్ట సంప్రదాయ చేసేత పాట్రోల్లో ఒకటిగా యునెస్కో గుర్తించినందుకు గర్మిస్తున్నారు. అదే సమయంలో ఇదొక మూజియం వస్తువుగా మారిపోతుందని భయపడుతున్నాను. నల్ల గొర్రెల నుంచి తీసిన ఉన్నితో కురుమ సామాజిక వర్ధం గొంగడి నేయడం... తరతరాల సంప్రదాయంగా చూస్తున్నాం. తెలంగాణతో పాటు అంధ్రప్రదేశ్‌లోని కర్మాలు, అనంతపురం, అలాగే కర్ణాటక, మహారాష్ట్రలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో నల్ల గొర్రెలు ఒకప్పుడు ఎక్కువగా ఉండేవి. ఇప్పుడు వాటి సంఖ్య బాగా తగ్గింది. అంధ్రా ప్రాంతంలో అయితే అస్సులు లేవనే చెప్పాలి. తెలంగాణలోనూ ఉమ్మడి నిజాముబాద్, మెదక్, నల్గొండ జిల్లాలలో అక్కడక్కడ నల్ల గొర్రెలు కనిపిస్తున్నాయి. కానీ ఇప్పుడు గొంగడి నేనేవాళ్ళ సంఖ్య బాగా తగ్గింది. అందుకు కారణం వాళ్ళకు గిట్టుబాటు కాకపోవడమే! ఈ పరిస్థితుల్లో... కత్తిరించిన ఉన్నిని పారేస్తున్న వాళ్ళలు లేకపోలేదు.

సరిహద్దు సైనికుల కోసం...

నల్ల గొర్రెలు... దక్షన్ పీరభూమిలో మాత్రమే కనిపించే అరుదైన జాతి. ఇలాంటివి ముల్లి మెక్సికోలోని చియాపాన్ రాష్ట్రంలో కనిపిస్తాయి. ఇక్కడి వాతావరణ మార్పులకు అనుగుణంగా తక్కువ మేత, తక్కువ నీళ్ళతో మనగలిగేలా మన దక్కనీ నల్ల గొర్రెలు ఉంటాయి. వీటిలో తొంభై శాతం వరకు నలుపు రంగులో ఉంపే, నీలి, బూడిద, తెలుపు తదితర ఆరు రంగుల్లో మిగతా పది శాతం దక్కనీ గొర్రెలు కనిపిస్తాయి. గతంలో ఉన్న సహకార సంస్థలు ఉండేవి. వాటి ద్వారా ఉన్న సేకరణ, దారం వడకడం, గొంగళ్ళ తయారీ తదితర పనులు సాగేవి. దాంతో కొండరికి ఉపాధి అవకాశాలు లభించేవి. నల్ల గొర్రె ఉన్నితో ప్రత్యేకంగా తయారుచేసిన చాపలను సరిహద్దు సైనికుల కోసం... భారత సైనిక దళానికి సరఫరా చేసేవాళ్ళ ఆర్థిక సంస్కరణల అనంతరం అనేక సహకార సంస్థలు మూతపడ్డాయి. మాంసానికి ప్రాధాన్యం కలిగిన నెల్లారు ఎర గొర్రెల పెంపకం పెరిగింది.

దాంతో ఉన్న ఉత్పత్తి తగ్గింది. నెల్లారు గొర్రెల జాతి ప్రవేశంతో మెల్లమెల్లగా నాణ్యమైన ఉన్నిని ఉత్పత్తిచేసే నల్ల గొర్రెల జాతి చాలావరకు సంకరం అయింది. క్రమంగా గొంగడి చుట్టూ పెనవేసుకొన్న జీవితాల్లో మార్పులొచ్చాయి. గుంట మగ్గాలు అటక్కొయి. దారం తీసేవాళ్ళ ఒక ప్రాంతం, నేనేవాళ్ళ మరొక

ప్రాంతం అనుట్టు మారింది. అయితే ఇప్పటికీ తెలంగాణలో అక్కడక్కడా అతి తక్కువ సంఖ్యలో నల్ల గొర్రెలు కనిపిస్తున్నాయి. వాటిని కాపాడుకోవడానికి 'డక్ష్నీ' గొర్రెల, మేకల పెంపకందారుల సంఘం' కృషి చేస్తోంది.

ఇరవై రోజుల శ్రవమం...

ఒక సాధారణ గొంగడి తయారీకి మూడు కేజీల దారం పడుతుంది. అందుకు నుమారు ఐదు కేజీల ఉన్ని అవసరం. ఇది ఒక మంద (30 నుంచి 40) నల్ల గొర్రెల నుంచి వచ్చే ఉన్నితో సమానం. దీపావళి తర్వాత, ఉగాదికి ముందు... ఏడాదిలో రెండు సార్లు గొర్రెల నుంచి ఉన్ని కత్తిరిస్తారు. కత్తిరించడానికి ముందు రోజు చెరువులో గొర్రెలను కడగడం కురుమల సంప్రదాయం. కత్తిరించిన ఉన్నిని ఏకుబడ్డతో ఏకిన తర్వాత... ఆ కదురు నుంచి దారం పడుకుతారు. దారం గట్టిపడడం కోసం నానబెట్టిన చింత వీక్కులతో తయారుచేసిన గుజ్జును పూస్తారు. ఒక పూట తర్వాత గుంట మగ్గం మీద గొంగడి నేస్తారు. ఇలా ఒక గొంగడి తయారీకి ఇరవై రోజుల వరకు పడుతుంది. ఇందులో ఏకడం, పడకడం లాంటి పనంతా మహిళలు చేస్తే, నేత పని పురుషులు చేస్తారు. గొంగడి అడ్డం అంచు (కడ), నిలువు అంచు (బాణి)లో సాదా పట్టెలు, జొన్నగడలు, వేప, తుమ్మ కాయలు తదితర రకరకాల డిజైన్లు నేస్తుంటారు. ఇరు వైపులా వేలాడుతుండే కంసెలు (పోగులు) అదనపు అందాన్నిస్తాయి.

అవసరానికి తగినట్టు...

ఇప్పుడు ఒక గొంగడి భరీదు మార్చెల్లో రూ.8 వేల నుంచి రూ.10 వేల పలుకుతోంది. నిజానికి తయారీదారులకు గిట్టుబాటు కాయాలంటే, ఒక్కే గొంగడిని రూ.15 వేలకు విక్రయించాలి. అయితే, అంత ధరతో కొనేవారు ఎంతమంది? అందుకే తెలంగాణ, ఆంధ్రాలో గొంగడి తయారీ బాగా తగ్గింది. ప్రస్తుతం మనకు దుకాణాల్లో కనిపిస్తున్న గొంగళ్ళు కూడా కర్చాటక నుంచి వస్తున్నావే! కరోనాకు ముందు థిల్లీ, ముంబయి తదితర నగరాల్లో ప్రత్యేక ప్రదర్శనల ద్వారా గొంగళ్ళ అమ్మకాలు సాగేవి. ఇప్పుడు అవి కూడా లేకపోవడంతో, ఉత్పత్తి పడిపోయింది. ఈ పరిణామాల వల్ల గొంగడి తయారీ దాదాపుగా కనుమరుగపుతున్న పరిస్థితిని చూస్తున్నాం. అయితే,

కొందరు సమకాలీన అవసరాలకు తగినట్టు.... తక్కువ పరిమాణంలో పుట్టు గొంగడి నేస్తున్నారు. సంగారెడ్డికి చెందిన లక్ష్మయ్య... నల్ల గొర్రె ఉన్నితో ప్రత్యేకంగా యోగా మ్యాట్ (చాప) తయారు చేస్తున్నారు. ఏటికి మార్చెల్లో మంచి ఆదరణ లభిస్తోంది.

భావితరాల కోసం ...

కర్చాటకలో కొందరు గొంగడి తయారీకి ప్రత్యేక యంత్రాన్ని రూపొందించారు. అయితే, చెతితో నేనిన గొంగడితో పోలిస్తే ఆ గొంగడి నాణ్యత అంత బాగా లేదని విన్నాను. గొంగడి తయారీ అరుదైన ఒక హస్త కళ. దీన్ని భావితరాలకు అందించాలనేదే యునెస్కో ప్రధాన ఉద్దేశం కూడా. ఈ ప్రత్యేకమైన సంప్రదాయాన్ని పరిరక్షించు కోవాలంటే... కుల, మతాలకు ఆతీతంగా... ఆస్క్రి కలిగిన యువత కోసం గొంగడి తయారీకి ప్రత్యేక శిఖణ తరగతులు నిర్వహించాలి. అంతకు ముందు... గొంగడి కులం హద్దులు దాటాలి. కేవలం కురుమ సామాజిక వర్గం వారే కాదు, అభిరుచి కలిగిన వారెవరైనా ఈ కళ నేర్చుకునేలా ఉండాలి. మాంసం ఎగుమతులు పెరగడంతో చాలావరకు ఇతర జాతి గొర్రెల పెంపకం వైపు ఎక్కువ మంది మొగ్గు చూపుతున్నారు. ప్రభుత్వ సహకారం కూడా వాటికే అందుతోంది. నల్ల గొర్రెల పెంపకానికి ప్రత్యేక ప్రోత్సాహకాలు అందించాలి. దాంతో పాటు ప్రభుత్వమే అధికారిక నివాసాలు, వసతి గృహాలు తదితర అవసరాల నిమిత్తం గొంగళను కొనుగోలు చేయాలి. అప్పుడు మాత్రమే గొంగడిని బతికించుకోగలం."

నేను హరియాళాలో, వెటర్చుర్ల పైన్ బ్యాచులర్ డిగ్రీ చేశాక, కాలిఫోర్నియా స్టేట్ వర్షిటీలో యానిమల్ ట్రైడింగ్ అండ జనెటిక్స్లో మాస్టర్స్ చేశాను. అక్కడే ఆస్ట్రేలియాకు చెందిన ఓ అరుదైన గొర్రె జాతి అమెరికాలో మనగలగడు మీద పరిశోధన చేశాను. 1990లలో స్వదేశానికి తిరిగి విన్ని భారతీయ సంప్రదాయ పశు జాతి పరిరక్షణ ఉద్యమాన్ని మొదలుపెట్టాను. ప్రస్తుతం 'పుడ్ సావెర్లు' అలయ్యెన్' పేరతో స్వజాతి పశు సంపద, పంట సాగు, ఆహార సంస్కృతుల ఆవ్యాకతపై గ్రామాల్లో ప్రచారం చేస్తున్నాను అని తెలిపారు సాగరీ రామదాసు.

- దక్షన్స్సుమ్మెన్

పరిశోధకులకు సుభవార్త

దక్షన్ ల్యాండ్ ఆమోదం

దక్షన్ ల్యాండ్ ఆమోదిత సంస్థ ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పాంచినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, చైత్రాప్రాతిక, పరిశోధకుల తమ పరిశోధనాత్మక, విషేషముతో రచనలను ప్రచురించండి. జైసే వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాంతానికి ప్రస్తుతి కొనుమరుగపుతున్న పరిస్థితిని చూస్తున్నాం. అయితే,

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

“చంద్రం” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రదించవలసిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

1983లో యునెస్కో చేత ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తింపబడ్డ

ఎల్లోరా గుహలు

ఎల్లోరా గుహలు భారతీయ చరిత్రకు, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలకు నిలువుటాయి. అందువల్లే ఆవి ప్రపంచ నలుమూలల నుంచి పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తున్నాయి. ఈ ఎల్లోరా గుహలు కొండను తొలచి నిర్మించిన గుహలయాలు. కొంతమంది ఈ గుహలను మానవ మాత్రులు నిర్మించలేరని చెబుతారు.

ఎల్లోరా గుహలు మహారాష్ట్రలో జెరంగాబాద్కు 30 కి.మీ. దూరంలో ఉన్నాయి. మాన్యమెంటల్ గుహలకు ప్రసిద్ధి చెందిన ఎల్లోరా ప్రపంచ వారసత్వ సంపద. ఎల్లోరా గుహలు భారతీయ రాతి శిల్పకళను ప్రతిబింబిస్తుంది. ఈ 34 మాలలు, దేవాలయాలు, 2 కి.మీ కంటే ఎక్కువ విస్తరించి ఉన్నాయి. మహారాష్ట్రలోని జెరంగాబాద్కు చాలా దూరంలో ఉన్న ఎత్తైన బసార్ల్ కొండ గోడలో పక్కపక్కనే త్రివ్యబడ్డాయి. త్రీ.పూ. 600 నుండి 1000 నాటి స్వారక చిహ్నాలతో ఎల్లోరా, ప్రాచీన భారతదేశం యొక్క నాగరికతకు జీవం పోసింది.

ఎల్లోరా కాంప్లెక్స్ ఒక ప్రశ్నేకమైన కళాత్మక స్థాపి. బౌద్ధమతం, హిందూమతం, జ్ఞానమతాలకు అంకితమైన దాని పవిత్ర స్థలాలతో

ఇది ప్రాచీన భారతదేశం యొక్క లక్షణమైన సహన స్ఫూర్తిని వివరిస్తుంది.

చరణధారీ కొండల నుండి తప్పబడిన ఈ గుహలు హిందూ, బౌద్ధ, జ్ఞాన దేవాలయాలు, సన్యాసార్థమాలు. ర్వ శతాబ్దం నుండి

10వ శతాబ్దం మధ్యలో నిర్మింపబడ్డవి. మొదటి 12 గుహలు బౌద్ధమతానికి చెందినవి. వీటి నిర్మాణం కాలం సా. శ. పూ. 600 నుంచి 800 మధ్య ఉంటుంది. 13వ గుహ నుండి 29వ గుహ వరకు హిందూ మతానికి సంబంధించిన దేవతలూ, పౌరాణిక కథలను తెలుపుతాయి. వీటి నిర్మాణ కాలం త్రీ.పూ. 600 నుంచి 900 మధ్యలో ఉంటుంది. 30 నుండి 34 గుహల వరకూ జ్ఞాన మతానికి సంబంధించినవి. వీటి నిర్మాణం సా. శ. పూ. 800-1000. ఈ గుహలన్నీ పక్క పక్కన ఉండి ఆ కాలపు వరమత సహనాన్ని చాటి చెబుతున్నాయి. ఈ గుహల విస్తరం సుమారు 2 కి.మీ. ఈ మొత్తం గుహల నిర్మాణానికి 500 సంవత్సరాలు పట్టింది. ఇవి యునెస్కో చే ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తింపబడ్డాయి.

ఇందులో బౌద్ధ చైత్యాలు, ప్రార్థనా మందిరాలు, విహారాలు, ఆరామాలు, హిందూ, జ్ఞాన దేవాలయాలు ఉన్నాయి. మూడు మతాల భావ సంగమం ఇది. ఎల్లోరాని అక్కడి స్తానికులు వేరులిని అని పిలుస్తారు. ఎల్లోరాను దర్శించడానికి ఆగస్టు-ఆక్టోబరు మధ్య కాలం అనుమతించారు. కానీ విద్యార్థులకు వేసిన సెలవుల కారణంగా మే-జూన్ నెలలలో పర్యాటకులు అధికంగా వస్తారు.

గుహలు ఎలా నిర్మించారు.

తడగా వన్న ఇసుకతో ఇళ్ళు, గోపురాలు కట్టడం, ఇసుకను గోపురంగా చేర్చి, లోపల కాలిని గాని, చేతిని గాని లేదా వస్తువునో గాని ఉంచి వాటిని మెల్లగా వెనక్కు తీసి, అక్కడి ఇసుకను తొలగించి ద్వారా మార్గాలు ఏర్పాటు చేస్తే గుహలా ఏర్పడుతుంది. సరిగ్గా అలాగే కొండలను తొలిచి శిల్పులు గుహలయాలను నిర్మించారు. భారతదేశంలో శిలలను తొలిచే విధానం దాదాపు 2000 నంపత్పురాలకు వూర్యావే ఆరంభమయింది. మొదట కొండల నుంచి ఏ భాగాన్ని ఏ ఆకారంలో తొలగించాలో గుర్తుగా గీతలు గీసుకునే వారు. ఆ తరువాత తొలచడం ప్రారంభించేవారు. మొదట పైకప్పు భాగం నుంచి తొలుచకుంటూ కింది భాగానికి వచ్చేవారు.

ప్రసిద్ధమైన గుహలు

ఎల్లోరా గుహలన్నింటిలో మొదటి గుహ చాలా ప్రాచీనమైనది. రెండో గుహ శిల్పకళలో కూడిన ఒక చైతన్యశాలగా ఉంటుంది. దీనిలో బుద్ధుడి గురించిన విధమూర్తులు, బోధిసత్యవిమూర్తులున్నాయి. దీనిపై కప్పు పెద్దపెద్ద 12 స్తంభాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ గుహ గర్భాలయంలో సింహాసనాన్ని ఉన్న బుద్ధుని విగ్రహం ఉంది. ఈ శిల్ప విగ్రహం చూపరులను ఆకట్టుకుంటుంది.

10వ గుహ - విశ్వకర్మ చైతన్యం

ఎల్లోరాలో చైత్యశాల ఇది ఒకటే, దీనిని విశ్వకర్మ చైతన్యమని అంటారు. ఇది గొప్ప శిల్ప విన్యాసంతో బౌద్ధ గుహలయాలన్నింటికి ముట్టాయ మానంగా వెలుగొందుతోంది. ఈ గుహలయాన్ని విశ్వకర్మ గుహ అని పిలుస్తారు. విశ్వకర్మ అనే శిల్పాచార్యుడు ఒక్కరాత్రి లోనే తన పరివారంతో ఈ గుహలో శిల్పాలను చెక్కాడట. అందుకే ఈ గుహకు విశ్వకర్మ గుహలయం అనే పేరు వచ్చిందని ఇక్కడివారు చెబుతారు. ఆయన ఒక్కరాత్రిలో నిర్మించారో లేదో అనే మీమాంసకు

వెళ్ళకుండా ఈ గుహను పరిశీలిస్తే అద్భుతమైన శిల్పాలతో చాలా మనోహరంగా ఉంటుంది. ఇక్కడ 15 అడుగుల బుద్ధుని విగ్రహము చాలా శాంతంగా, ధ్యానంలో నిమగ్నుడై ఎంతో సౌందర్యంగా ఉంటుంది.

అలాగే ఈ గుహలో ఒక ప్రత్యేకత కూడా ఉంది. మనం ఒక ధ్యాని చేస్తే అది ప్రతి ధ్యానించి ఆ ప్రతిధ్యానుల పరంపరలు మళ్ళీ మనకే విన్చిస్తూ మెల్లగా తగ్గుతూ ఒక విధమైన ధ్యాని సాంపుతో ముగ్గుస్తాయి. ఈ ధ్యానులు వింటుంటే మళ్ళీ మళ్ళీ మనం ధ్యాని చేయాలన్నిస్తుంది. అంతేకాక ఒక స్తంభాన్ని మనం మోగిస్తే ఇంకొక స్తంభం నుండి ధ్యాని విన్చిస్తుంది.

14వ గుహ.. 15వ గుహ

వీటిలో 14వ గుహ రావణ పరాభవ శిల్పం అత్యద్యుతం. 15వ గుహలో నట రాజ శిల్పం, లింగం నుండి ఉద్ధవిస్తున్నట్లుగా పరమేశ్వరుడు, ఆయనను స్తుతిస్తున్నట్లుగా బ్రహ్మ, విష్ణువుల శిల్పాలు ఉంటాయి.

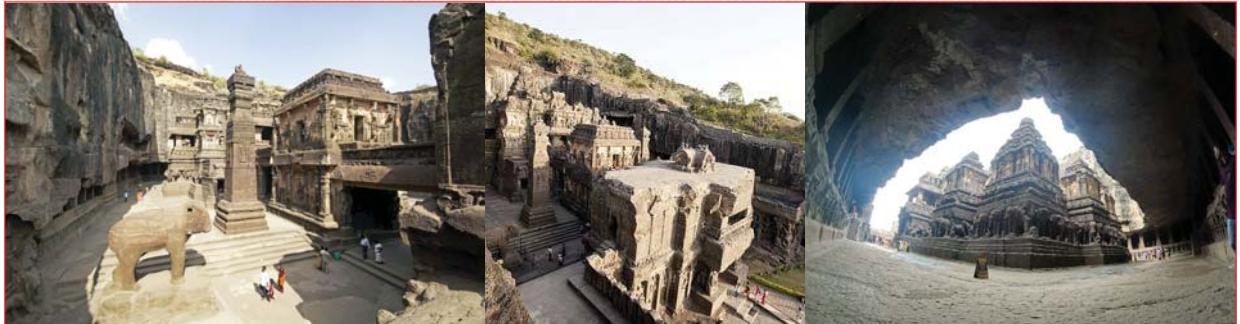
16వ గుహ.. కైలాస దేవాలయం

వదహారవ గుహలో ఉన్న కైలాస దేవాలయం ప్రపంచంలోనే అతి పెద్దదైన ఏకశిలా శివాలయం. దీని నిర్మాణానికి 150 సంవత్సరాలు పట్టింది. దీని నిర్మాణానికి సుమారు ఏదు వేలమంది కార్బుకులు పాలుపంచుకున్నట్లు చెబుతారు. రాష్ట్ర కూటులకు చెందిన శ్రీకృష్ణ-1 కు దీనిని నిర్మించిన ఫనత దక్కింది. ఈ ఆలయం అర్థాన్ని వేల చదరపు అడుగుల విస్తీర్ణంలో ఉంది. ఆలయం అంతటా రామాయణ, భాగవత, భారత గాధలను శిల్పాలుగా చెక్కినారు. ఆలయ ఆవరణలో ఒక గోడకు చెక్కిన నటరాజ విగ్రహానికి ఆనాడు వేసిన రంగు నేటికి ఉంది.

21-22 గుహలు

21వ గుహను రామేశ్వర గుహలయం అంటారు. 22వ గుహ నీలకంరగుహ అంటారు. ఈ గుహలో సప్త మాతృకలు, గణపతి, నదీ దేవతలు తదితర విగ్రహాలున్నాయి. 21, 22 గుహల్లో శివపార్వతుల కళ్యాణం, శివుడు తాండ్రవం చేస్తున్నట్లున్న శిల్పాలున్నాయి. జగన్నామానుషేన ఈ గుహలయం రాష్ట్ర కూటుల నిర్మాణ డైలివుంది. మొత్తం మీద ఎల్లోరాలోని హిందూ మత

గుహల్లోని శాస్త్రాంగిక కథలను తెలిపే శిల్పాలన్నీ శైవమత ప్రాధాన్యతను కళ్ళకు కళ్ళిసట్టు చూపుతున్నాయి.

25-29 గుహలు

25వ గుహలో సూర్యుడు ఏడు గుర్తాలను కళ్ళిన రథమెళ్ళి షను శిల్పం అధ్యుతంగా ఉంటుంది అలగే 29వ గుహలో రావణుడు కైలాస పర్వతాన్ని ఎత్తబోవడం, శివుడు తన పాదంతో పర్వతాన్ని నొక్కడం ఈ భావాలన్నీ స్పష్టంగా ఈ శిల్పంతో చూడవచ్చు.

30-34 గుహలు

ఈ ఐదు గుహలు జ్ఞానులకు సంబంధించినవి. 32వ గుహలో గోమటేశ్వరుడి శిల్పం చాలా అధ్యుతంగా ఉంటుంది. ఇవి క్రీస్తు శకం 9వ శతాబ్దం నుండి 11వ శతాబ్దం మధ్య కాలంలో చెక్కినట్టున్నాయి. ఈ గుహల్లో జ్ఞాన మహాపీరుడి జన్మ వృత్తాంతాన్ని తెలిపే రాతి శిల్పాలున్నాయి.

ఎల్లోరా గుహలకు సమీపంలోనే ఒక జ్యోతిర్లింగ క్షేత్రం కూడా ఉంది. ఇక్కడి కొలువై షను స్వామిని ఘృష్ణిశ్వరుడు అంటారు. దేశంలో ఉన్న పురాతన శైవ క్షేత్రాల్లో ఈ ఆలయం కూడా ఒకటి. ఎల్లోరా సందర్భసకు వచ్చిన యాత్రికులు ఘృష్ణిశ్వర స్వామిని కూడా దర్శించుకుంటారు.

పరిరక్షలు

మూడు విభిన్న విశ్వాసాలకు చెందిన విహారాలు (మరాలు), శైత్యగృహ (అభయారణ్యం), ఏకశిలా ఆలయాల వంటి నిర్మాణ రూపాలు, డిజ్ఞైన్ ద్వారా ఎల్లోరా గుహల యొక్క ప్రామాణికత వ్యక్తికరించబడింది. ఆస్తి యొక్క ప్రామాణికతను నిర్మించడంలో పదార్థాలు, స్తానాలు, సహజ అమరిక కూడా ముఖ్యమైన ప్రాతిలుసు పోషిస్తాయి. ఎల్లోరా గుహలు రూపాలు, నమూనాలు, పదార్థాలు, పదార్థం, పెయింటీగీల స్తానాలు, అమరికలు, రాక్-కట్ ఆర్కిటైక్స్, శిల్పాలు, మూడు విభిన్న విశ్వాసాలకు చెందిన అసంపూర్తిగా ఉన్న దేవాలయాలు, అంటే బౌద్ధమతం, బ్రాహ్మణ మతం, జ్ఞానమతం పరంగా ప్రామాణికమైనవి.

ఎల్లోరా గుహల నిర్వహణను ఆర్కియూలజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా (ASI) నిర్వహిస్తుండగా, ఐఫర్ జోన్లను ASI, అటవీ

శాఖ, మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంయుక్తంగా నిర్వహిస్తాయి. పురాతన స్వారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాలు, అవశేషాల చట్టం (1958), దాని నియమాలు (1959), పురాతన స్వారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాలు, అవశేషాలు (సపరణ, బ్రువీకరణ) చట్టం (2010), అటవీ చట్టం (1927), అటవీ సంరక్షణ చట్టం (1980), మునిసిపల్ కొన్సర్వెల్లు, నగర పంచాయతీలు, పారిశ్రామిక టొన్ఫిపీల చట్టం, మహారాష్ట్ర (1965), ప్రాంతీయ, పట్టణ ప్రణాళిక చట్టం, మహారాష్ట్ర (1966), ఆస్తి, దాని ఐఫర్ జోన్ల మొత్తం పరిపాలనను

నియంత్రిస్తుంది. సమగ్ర పరిరక్షణ నిర్వహణ ప్రణాళికలో భాగంగా అన్ని గుహల యొక్క వివరణాత్మక స్థితి సర్వే చేపట్టబడింది, అమలులో ఉంది.

కాలక్రమేణ ఆస్తి యొక్క అత్యుత్తమ యాగానివర్గాల్ విలువను నిలబెట్టి ఉన్న సందర్భకుల నిర్వహణ, పర్యావరణ నిర్వహణ వంటి సమన్వయాలను పరిపూరించడానికి ఒక ప్రైమ్ వర్షము అభివృద్ధి చేయడం, అమలు చేయడం అవసరం. అన్ని గుహలలో సీపేజ్, క్రాకింగ్ నమూనాల కోసం దీర్ఘకాలిక పర్వతేవ్జణ, ఆస్తి యొక్క అత్యుత్తమ యూగానివర్గాల విలువ, సమగ్రత, ప్రామాణికతను నిలబెట్టి ఉన్న దీర్ఘకాలిక రక్షణను నిర్ధారించే లక్ష్మణతో, ఆస్తి వద్ద పరిరక్షణ సిబ్బుంది సామర్థ్యాన్ని పెంపాందించడం వంటి వాటి వాళ్ళ వారసత్వ సంపదను కాపాడుకోగలుగుతున్నాము.

సందర్భం

ఎల్లోరా గుహలు సూర్యోదయం నుంచి సూర్యాస్తమయం వరకూ వారంలో ఏడు రోజులూ సందర్శించవచ్చు. పిల్లలకు ప్రవేశ రుసుం లేదు. పెద్దలకు రూ. 10 కెమెరాకు రూ. 25. విదేశీయులకు రూ. 250. జిరంగాబాద్ నుంచి ఎల్లోరా గుహలు కేవలం 29 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉంటాయి. భారత దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల నుంచి జెరంగాబాద్ చేరుకోవడానికి బస్సులు, రైట్లు, విమానాలు నిత్యం అందుబాటులో ఉంటాయి.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

ప్రమాదంలో హిమాలయ పర్వతాలు!

హిమాలయ ప్రాంతంలో గత వర్షాలకు కొండచరియలు విరిగిపడ్డాయి. వంతెనలు కొట్టుకుపోయాయి. ప్రాణస్ఫుం, ఆశ్చినస్ఫుం జరిగింది. హిమాలయాలలో తరచూ జరిగే నష్టాలే ఇవి. పర్యావరణం మీద మానవుల అతధిక దీనికి కారణం కావచ్చ. నష్టాల నివారణకు తీసుకోవలసిన చర్యలను తెలుసుకోవడం ఈ సందర్భంగా చాలా ముఖ్యం.

హిమాలయాల నిర్మాణం మిలియన్ ఏళ్లగా కొనసాగుతోంది. అందుకే ప్రతి ఏడాదీ హిమాలయాలు, కొన్ని సెంటీమీటర్ల ఎత్తు పెరుగుతున్నాయి. ఈ పర్వతాల్లో జన్మించిన నదుల ద్వారా కొట్టుకువచ్చిన రాళ్లు, ఒండ్రు వంటి వాటితో దిగువన ఉన్న తక్కువలోతైన బెట్టిన సముద్రం నిండి పోయి ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద సారవంతమైన గంగా-సింధు మైదానం ఏర్పడింది. హిమాలయాల దేశానికి పెట్టిని గోడల్లగా, ఉత్తర దిశలో నేలమార్గంలో వచ్చే శత్రువులనుండి కాపాడుతున్నాయి. సైబీరియా నుండి వచ్చే అతి శీతల గాలుల నుండి భారత ద్వీపకల్పాన్ని కాపాడుతున్నాయి.

సింధు, గంగ, బ్రాహ్మణపుత్ర జీవనదులకు జన్మనిచ్చి 40 శాతం భారతీయుల తాగు నీరు, సాగునీరు, పరిక్రమలకు కావలసిన నీటి అవసరాలు తీరుస్తున్నాయి. ఆపిల్ పండ్కనూ, స్వాస్ ప్రింట్, అయుర్వేద మూలికలనూ అందించే అడవులనూ దేశానికిస్తున్నాయి. ప్రపంచంలోనే అందమైన పర్యాటక ప్రదేశాలు కశ్మీర్, కులూ, మనాలి,

సిమ్లా, ముసోసీర్, దార్జిలింగ్ లకు పుట్టినిల్లగా ఉన్నాయి. బుటుపవనాలకు సహాయం చేస్తున్నాయి. ఇటువంటి హిమాలయాలు లేకపోతే భారతదేశం లేదనటంలో అతిశయాక్తి లేదు.

అయితే హిమాలయాల్లో అభివృద్ధి పేరట, పుణ్యస్థలాల పేరట, పర్యాటకం పేరట, రోడ్సు వెడల్పు చేయటం, రైల్స్ వంతెనలు, జలవిద్యుత్ కేంద్రాలు, సారంగాలు (టన్నెళ్లు) వంటి వాటిని నిర్మించడం కోసం భారీ భూషింగ్లు చేస్తున్నారు. హిమాలయాల్లో ఉన్న రాయి దక్ష్య పీరభూమిలో ఉన్న గ్రానైట్ రాయిలాగా గట్టిది కాదు. బలహీనమైన మట్టిదిబ్బలు. లూజు రాళ్లు రఘులతో ఏర్పడిన ఈ ముడుత పర్వతాల చరియలు భారీ పేలుళ్ల కారణంగా విరిగిపడుతున్నాయి.

మానవుడు సృష్టిస్తున్న శక్తిమంతమైన విస్మేటనాలు హిమాలయాల భౌతిక స్వరూపాన్నే మార్చేలా తయారయ్యాయి. ఈ పరిస్థితి ఇలాగే కొనసాగితే ఊహించని విపత్తులు ఎన్నాయినా సంభవించే ఆస్మారం ఉంది. పర్యావరణ ప్రేమికులూ, భూ శాస్త్రవేత్తలూ, ఆ ప్రాంత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, కేంద్ర ప్రభుత్వంపై విషయాలను సానుకూలంగా ఆలోచించి నష్టవిహారణకు తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి. తడ్వారా హిమాలయాలనూ, అక్కడి పుణ్యక్షేత్రాలనూ, పర్యాటక ప్రదేశాలనూ... చివరగా దేశాన్ని కాపాడుకుండా.

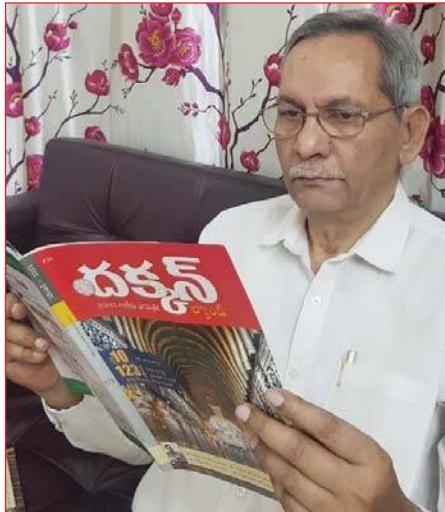
- మరింగంటి శీరామ

రిటైర్డ్ చీఫ్ జీఎం, సింగరేణి కాలరీస్, కొత్తగూడెం

వారధిగా వరిల్లాలి

గో లకొండ పత్రిక, మీజాన్, వరంగల్ వాటి, జనధర్మ వంటి తెలంగాణ వారపత్రికలూ, దినపత్రికలు ప్రజల మన్మహనులు పొందినట్టే 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక ఆధునిక తెలంగాణానులను ఆకట్టుకున్నది. సినిమాలు నిర్మించడంలో కానీ, పత్రికలు నెలకొల్పడంలో కానీ వ్యాపారపరమైన సామర్థ్యం కలిగిన కోస్తాంధ్రవారే ముందున్నారు. కానీ కొన్ని నిర్దిష్టమైన విలువలకు అంకితమై, కొండకచో ఏటికి ఎదురీది పత్రికలు నిర్వహించిన చరిత్ర తెలంగాణ సంపాదకులకు ఉన్నది. నిజం రాజ్యంలో సైతం బ్రిటిష్పాంధ్రలో పాలకులు నిషేధించిన చలం రచనలను 'సూజాత' పత్రికలో వ్రచురించిన సాహసం తెలంగాణ పత్రికేయులును. తెలంగాణలో కవలే లేరని బ్రిటిష్పాంధ్రవారు ఎద్దేవా చేస్తే గోలకొండ కవల ప్రత్యేక సంచికతో సీమాంధ్ర కంటే ఎక్కువమంది కవలు తెలంగాణలో ఉన్నారంటూ సాధికారికంగా సమాధానం ఇచ్చారు తెలంగాణ పత్రికాప్రపంచానికి అదిగురువైన సురవరం ప్రతాపర్చి.

మరి తెలంగాణ ఉద్యమం ఊపందుకొని, కల్పకుంటు చంద్రశేఖరరావు అమరణ నిరాపోరదీక్ష కారణంగా నాటి కేంద్ర పోంచమంత్రి చిదంబరం 9 డిసెంబర్ 2009నాడు అర్థరాత్రి తెలంగాణ రాష్ట్ర డిమాండ్కు అంగీకరిస్తున్నట్టు ప్రకటించిన అనంతరం పరిణామాలు త్వరితగతిన నంభవించాయి. అవిభక్త రాష్ట్రంలో రెండు ప్రాంతాలలోనూ ఉద్యమాలు నడిచాయి. తెలంగాణ ప్రాంతంలో ప్రత్యేక రాష్ట్రం కావాలనీ, సీమాంధ్రలో సమైక్య రాష్ట్రం కొనసాగాలనీ ఉద్యమకారులు కోరారు. కేంద్ర ప్రభుత్వం జిస్ట్ శ్రీకృష్ణ ఆధ్వర్యంలో ఒక కమిషన్ నియమించింది. తెలంగాణలో విద్యార్థులు ఆవేశపడి ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు. అప్పటి వరకూ 'ప్రజాప్రాంట్' నాయకుడుగా తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ (బీఆర్స్) నడిపిస్తున్న మణికొండ వేదకుమార్ 'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరుతో సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రికను స్థాపించారు. 2012 సెప్టెంబర్లో వెలువడిన తొలిసంచిక ముఖచిత్రం దక్కన్ శిలలు. అంటే పత్రిక విధానం, సంపాదకుడి అభిరుచి ఏమిటో పారకులకు ముఖచిత్రం చూస్తే అర్థమైపోయింది. హైదరాబాద్ అభివృద్ధి పేరుతో జరుగుతున్న విధానసాన్సీ, పోలవరం ప్రాజెక్టు నిర్మాణం పేరుతో నడుస్తున్న భాగోత్సాన్ని ఎండగడుతూ వ్యాపాలు ప్రచురించడం సాహసంతో

కూడిన పని. పాలకులకు నచ్చకపోయినా, వారు ఆగ్రహిస్తారని తెలిసినా ప్రజలకు తెలియవలసిన అంశాలను ధైర్యంగా సేకరించి, ప్రచురించడం ఆదర్శమైన పత్రిక బాధ్యత. దీన్ని నెరవేర్పిన కారణంగానే వేదకుమార్ సమాజం నుంచి గౌరవం పొందారు. తెలంగాణ ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమవార్తలను ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా ప్రచురించే పత్రికలూ, చూపించే టీవీ చానల్లు పరిమితం కావడంతో ఇటువంచి పత్రికలకు అపరిమితమైన పారికాదరఙ ఉండేది. తెలంగాణ ఉద్యమ నిర్మాణం, ఎత్తగడలు, ఉద్యమ కార్యక్రమాల తచ్చీళ్ళు తెలుసుకొనగోరేవారికి 'దక్కన్ ల్యాండ్' సంచికలను తిరగవేస్తే అవసరమైన సమాచారం లభిస్తుంది.

ప్రారంభం నుంచి కోవిద్ మహమూర్చి సృష్టించిన సంక్లోభంలో సైతం నెలనెలా పత్రికను ప్రచురించారు. ఇది సామాన్యమైన విషయం కాదు. కొమ్ములు తిరిగిన పత్రికాధిపతులే కోవిద్ సాకుతో టాబ్లూయ్ద్వి కు స్ఫూర్తి చెప్పి వందలాది పాటికేయులును ఉద్యోగాల నుంచి తొలగించి నిర్దాశ్క్రియంగా ఇంటికి పంపించారు. పేజీలు తగ్గించారు. ధర అంతే ఉంచారు. కోవిద్ ప్రమాదం తప్పిపోయిన తర్వాత కూడా టాబ్లూయ్ద్వి ను పునరుద్ధరించలేదు. అటువంచి అసాధారణ పరిస్థితులలో అడ్యోల్యూజ్ మెంట్లు ఉన్నా, లేకపోయినా (లేని సందర్భాలే అధికం) పేపరు నాయ్యత తగ్గకుండా, పేజీలు

తగ్గించకుండా, విషయవిస్తుతిలో, వైఫ్యాంలో రాజీపడకుండా పత్రికను నిర్వహించడం వేదకుమార్కే చెల్లింది. దక్కన్ టీవీ, దక్కన్ ప్రచురణలు, దక్కన్ పరిశోధనలను నిరంతరాయంగా నిర్వహిస్తున్నారు. ఆయన ఒక వ్యక్తి కాదు, వ్యవస్థ అంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఇంతటి కార్యదీక్ష, సామర్థ్యం, విషయపరిజ్ఞానం, సౌజన్యం చాలా కొద్ది మందిలో మాత్రమే ఉంటాయి.

స్వాతంత్యం వచ్చిన కొత్తల్లో హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలో తెలుగు, ఉర్దూ, కన్నడ, మరాఠి చెలామణి అయ్యేవి. అంతకు పూర్వం పార్సీ, అరబిక్ మాటల్లు దేవారు కూడా ఉండేవారు. తమిటల ప్రాబల్యం కూడా తక్కువేమీ కాదు. ఒక మీనియ్ వర్ ఇండియాలాగా ఉండేది హైదరాబాద్ రాష్ట్రం. గంగా జమునీ తెహజీబ్ కు అంకితమైన తాత్కుంతతో ప్రవంచాన్ని వీక్షించడం చిన్నతనంలోనే అలవడిన వేదకుమార్ హైదరాబాద్ సంస్కృతి, చరిత్ర, భిన్నత్వంలో ఏకత్వం, సహజీవన సౌందర్యం, సమతుల్యమైన వాతావరణం, పర్యావరణం

పరిరక్షణ తన జీవనవేదంగా నీర్ణయించుకున్నారు. దక్కుని సంస్కృతిని ప్రేమిస్తూ, పెంపొందిస్తూ, ఆస్యాదిస్తూ అందరికి అందుబాటులో ఉంటూ చేతనైనంత సహాయం చేస్తూ గౌరవప్రదంగా, హుందాగా జీవితం గడుపుతున్నారు మణికొండ సోదురులు.

నేను బెంగళూరు, విజయవాడ నగరాలలో పద్మలుగేక్కు
 ‘ఆంధ్రప్రదీప్తి’, ‘ఉదయం’ పత్రికలలో ఉద్యోగం చేసిన తర్వాత
 ‘ఉదయం’ రెసిడెంట్ ఎడిటర్ స్థాయి నుంచి సంపాదకుడుగా ప్రమోషన్
 పైన బిడలీ అయిన కారణంగా 1989 నవంబర్లో ప్రాదురొబాద్
 వచ్చాను. విద్యాసంవత్సరం మధ్యలో రావడం వల్ల ఇద్దరు పిల్లలకూ
 పారశాలలో సీట్లు సంపాదించవలసి వచ్చింది. ప్రియమిత్రుడు
 దేవిపిల్లు ‘మన వేద స్వాత్మ జాగుంటుంది. అక్కడ చేర్చించండి.
 నేను చెబుతాను’ అని హామీ ఇచ్చారు. వెంకట్, రఘురాం ఇద్దరూ
 ఆక్ష్య ఫర్డ్ గ్రామర్ స్వాత్మలో చేరారు. అప్పటి నుంచి వేడకుమార్తో
 పరిచయం. అంతకు హర్షమే వారి అన్నగారు, ప్రభ్యాత దర్శకులు
 నరసింగ్ రావు గురించి చాలా
 విన్నాను. తర్వాత కలుసుకున్నాను.
 అందరం మంచి మిత్రులుగా
 కొనసాగుతున్నాం.

వేదకుమార్కు తెలంగాణ అస్థిత్వం అంటే గౌరవం. ప్రైదరూ బాద్ నగరం అంటే వల్లమాలిన ప్రేమ. ఆయన తెలంగాణ, ఆంధ్ర ప్రదేశ్, ఇండియా వంటి ఎల్లలను దాటి అంతర్జాతీయంగా ఆలోచించే మనిషి. అనేక దేశాలలో పర్యాటించిన మేధావి. ఈ రెండు పరస్పర విరుద్ధమైన వైఖరులు కావు. తెలంగాణను ప్రేమిస్తానే ఇతర ప్రాంతాలను కూడా అభిమానించవచ్చు. నిజానికి, ఒక ప్రాంతాన్ని, ప్రజలనూ ప్రేమించే హృదయం ఉన్న మనసులు అన్ని ప్రాంతాలనూ, అన్ని ప్రాంతాల ప్రజలనూ ప్రేమిస్తారు. కోస్తాండ్రకు చెందిన ప్రముఖ జర్రులిస్టు సంస్థ వంద్ర జర్రులిజం కళాశాల పెట్టుకొని స్వతంత్రంగా జీవించేందుకు వేదకుమార్ సహకారం అందించారు. ఎంతో మంది జర్రులిస్టులకు తలలో నాలుకలాగా ఉన్నారు. పిల్లలంటే ప్రత్యేకమైన ప్రేమాభిమానాలు కలిగిన వేదకుమార్ పిల్లల చలనచిత్రాల ప్రదర్శన (భారత బాలల చలనచిత్రోత్సవం) ప్రతి ఏటా ప్రైదరూబాద్లో జిగీస్ ఏర్పాటు చేయడంలో విశేషమైన చౌరవ ప్రదర్శించారు. చెలిమి శాండేష్న తరువణ బాలసాహిత్యం ప్రచరించారు. అన్నాగారితో కలిసి సినిమా నిర్మాణంతోనూ మనుషులు విశేషమైనారు. ‘మాభూమి,’ ‘రంగులకల,’ ‘మట్టిమనసులు,’ ‘దాసి’ సినిమాలకు ఎగ్గిక్కుచేసే డైరెక్టర్గా పని చేసి చలనచిత్ర నిర్మాణంపైన పట్టు సాధించారు. ‘ధ సిటీ,’ ‘మన ఊరు’ వంటి దాక్ష్యమెంటరీల నిర్మాణంలో పాత్ర ఉంది. పర్మాపరణం అంటే వేదకుమార్కి ప్రాణం. మూసిని రక్షించేందుకు నిర్వాహమంగా పోరాటం చేస్తున్నారు. కాలుష్యాన్ని నిర్మాలించి పరిశుద్ధమైన మాసీనదిని ప్రైదరూబాద్ నగరంలో ప్రపంచజీయాలన్నది ఆయన

సంకల్పం, స్వప్నం. నేను హెచ్చిఎటీపీలో పని చేస్తున్న రోజుల్లో ‘మూసీ బచావ్ అభియాన్’ అంటూ రెండు వారాల యాత్ర నిర్వహించాం. అందుకు వేద్దకుమార్ గారి సహకారం చాలా ఉంది. ఫోరమ్ ఫర్ ఏ బెట్ట పైదురాబాద్ కైర్పున్ గా ఆయన నగర శించర్య పరిరక్షణకూ, చారిత్రక, సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని చెక్కుచెదరకుండా కాపాడటానికి కంకణం కట్టుకొని అవిరథ క్షామి చేస్తున్నారు. సికిందరాబాద్ రైల్వే స్టేషన్‌ను ఆధునికీకరించాలని నిర్ణయించినట్టు తెలియగానే ఆ స్టేషన్ చారిత్రక, సంస్కృతిక స్వరూపస్వభావాలు దెబ్బతినకుండా ఆధునికీకరించాలని విజ్ఞాప్తి చేస్తూ ఫోరం అధ్యక్షుడి పోశాదాలో సంబంధిత అధికారులకు లేఖాస్త్రం సంధించారు. తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ అధ్యర్థంలో రెండు వందల విడతల చర్చలు నిర్వహించారు. తెలంగాణ మలి ఉద్యమంతో విశేషంగా ప్రభావితులైనారు. ఉద్యమంపై ప్రభావం వేశారు.

నాకు ప్రతినెలా క్రమం తప్పకుండా వేదకుమార్ మొయిల్ ద్వారా దక్క్యు ల్యాండ్ అందుతోంది. విపరంగా చదువుతాను. ప్రతిక చదివిస్తుంది. ప్రభీణలు, విషయపరిజ్ఞానం కలిగిన మేధావుల రచనలు ప్రచురిసున్నారు.

తెలంగాణలో చాలా దినవత్తికలూ, వారవత్తికలూ, పక్షపత్తికలూ, మానవత్తికలూ పుట్టాయి. కొన్ని సంచికల తర్వాత ఆగిపోయానవి కొన్నయితే కొన్ని సంవత్సరాల అనంతరం విరమించుకన్నవి మరికొన్ని. ‘నేటినిజం’ వంటి కొన్ని పత్తికలు మాత్రమే దశబ్దాలుగా నడుస్తున్నాయి. సమాచారశాఖకు చెందిన కార్యాలయానికి ఉర్దూ, తెలుగు, ఇంగ్లీషు డైలీలు చాలా వస్తాయి. ఏడెనిమిది ప్రధాన పత్తికలు మినహ తక్కినవన్నీ ఆ కార్యాలయంలోనే కనిపిస్తాయి. అందుకు భిన్నంగా ప్రజల చేతులలో కనిపిస్తూ, ప్రజల నాల్కాపై నిలిచే పత్తిక ‘డక్టర్ ల్యాండ్’ ఈ పత్తిక ద్వారా తెలంగాణ ప్రజలకు సేవ కొనసాగించాలనీ, ఇది ప్రజల చేతిలో శక్తిమంత్రమైన ఆయుధంగా తయారు కావాలనీ, నిరవధికంగా పదికాలాల పాటు నిలిచి వెలగాలనీ, ప్రజలకూ, ప్రభుత్వాలకూ మధ్య వారధిగా వర్షిల్లాలనీ నా ఆకాండ్.

- కొండుబట్ట రామచంద్రమూరి

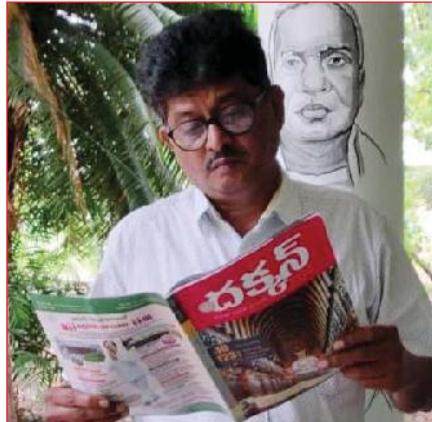
సంపాదకుడు

మణికొండ వేద స్వప్నం - దక్కన్ ల్యాండ్

ఉత్తమ సమాజాలు, ఉదాత్త వ్యవస్థలు ఎట్లా నిర్మిత మపుతాయనే ప్రశ్న ఎప్పుడూ దేశ, కాల పరిమితులు దాటి అందరూ వేసుకోవలసిందే ఉత్తమంగా, ఉదాత్తంగా రూపొండటానికి ఎవరు, ఎటువంటి కృషి సాగించాలి అనే ప్రశ్నకూడా అర్థవంతమైనదనే భావించాలి. 'దక్కన్ల్యాండ్' పత్రిక స్థాపించక ముందు బహుశా ఈ రెండు ప్రశ్నలూ తనకు తాను వేసుకుని ఉంటారు వేదకుమార్గారు. ఉన్నత ఆశయాలు, ఉత్సఘ లక్ష్మీ సాధనా తత్త్వరులైన వ్యక్తులను, అలోచనాపరులను, ఆచరణ వాదులను రూపు దిద్దుకోగిలిగినప్పుడే ఉత్తమ సమాజాలు ఏర్పడతాయని, ఆ సమాజాల నిర్వహణకు కావలసిన ఉదాత్త వ్యవస్థలు కూడా అవిర్భవిస్తాయని అచంచలమైన, దృఢమైన నమ్మకం. ఒకటి తనకు కలిగి ఉండకపోతే వేదకుమార్ ల్యాండ్' పత్రికను ప్రారంభించి ఉండేవారు కాదని అనిపిస్తుంది.

తెలంగాణ రాష్ట్రం సిద్ధించే నాటికి దక్కన్ ల్యాండ్ వయసు కేవలం పన్నెండు సంచికలు మాత్రమే. ఇప్పుడు నూటా ఇరవై మూడు సంచికలంత ఎదిగింది. అంటే సామాన్యమేమీ కాదు. వేదకుమార్ చాలా మృదువగా కనిపిస్తారు కానీ ఆయనది వజ్ర సంకల్పం. అది అభేద్యం. ప్రవాహ ఉధృతికి అడ్డుతగలే వేబ్లైన్ నీరు హౌదుపుగా కోసుకుంటూ ముందుకు వచ్చినట్లు ఈ కడచిన పదేళ్లలో అక్కరాలా 123 సంచికలతో దూసుకొచ్చారు.

ఒపుశా, మరో రెండేళ్లలో తెలంగాణ ఏర్పడబోతున్నదని అయిన ముందే పసిగట్టి ఉంటారు. కాబట్టే 2012లో సెప్టెంబర్ సంచికతో దక్కన్ల్యాండ్ పత్రికను అవిపురించారు. ఒక ప్రజాస్వామిక రాజకీయ ఆకంక్ష నెరవేరటం కోసం మహేశ్వరుతంగా సాగుతున్న సమర క్షేత్రంగా తెలంగాణ ఉధృతించింది. ఆ వెల్లువ ఆ పోరాటం, ఆ త్యాగ సూర్తి, ఆ యుద్ధాదం అప్పబోటప్పుడు సైతిక బలాన్ని, కొండంత ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, రవ్వంత నమ్మకాన్ని ఆ రెండేళ్ల సంచికలు బలంగా ప్రోది చేశాయి ఆటి ప్రధాన ప్రవంతి పత్రికలు వివైనా వాటి పరిమితులు, వాటికవే విధించుకున్న అర్థిక, నైతిక ప్రాధాన్య పరిథులు సంపాదకుడిగా వేదకుమార్ అర్థం చేసుకున్నారు. అప్పబోటికి, ఇప్పబోటికి ఆయా దినపత్రికలకు, విఫి రకాలైన ఎలక్ట్రోనిక్ న్యూస్ చానెళ్లకు, కేవలం వినోదం అందించి పెట్టిన పెట్టుబడులకు ఒకటికి పదింతలు లాభమాశించే, రాజకీయ మొగ్గుదలలు కలిగి ఉన్న వాటి అశక్తతలు, నిర్వీర్యతలు కూడా ఆయన బాగానే అర్థం చేసుకున్నారని ఇప్పుడు మన ముందు రాశులు పోసిన 123 సంచికల సమాచార సారాంశం ఎలుగెత్తి చాటుతున్నది.

మరుగుపడింది ఏదో, మరుగు పరచబడింది ఏదో విజ్ఞత, వివేచన, వివేకమూ కలిగిన వేదకుమార్ గారికి పూర్తిగా అపగాహనలో ఉండని ఈ సంచికలు ధృవీకరిస్తున్నాయి. ఉధృతు ఆకాంక్షలు సరే, రాజకీయ ఆశయాలు సరే అవి నెరవేరచ్చు, ప్రతికూలతల వల్ల చల్లరపచ్చు. నెరవేరినా, చల్లరినా సాంస్కృతిక జాగ్రుతి సంగతేమిది? వైభవ సంపన్ముఖైన కళా సంస్కృతి, పరిత్ర, మహేశ్వరుత జీవన విధాన వారసత్వ సంపద వాటి సంరక్షణ, పరిరక్షణల సంగతేమిది? అసలు తెలంగాణ ఎక్కడుంది? ఇది తెలంగాణ వద్దంటే వద్దన్న వారూ, కావాలంటే కావాలన్నవారూ ఎయకలోకి తెచ్చుకోవలసింది. అందుకు కదా! తాను దక్కనీయ సంస్కృతి వైభవ, ప్రాభవాలున వెలికితీసి వెలికి తీసి చూపవల సింది, ప్రదర్శించవలసింది. పీటిని కదా దక్కన్ల్యాండ్ ఇన్నినాళ్లూ, ఇన్నియేళ్లూ, షోకెన్ చేసి మన కనుల ముందుంచింది. ఇది అపూర్వం. ఇది అనస్య సామాన్యం.

ఈ వనిని వారు అలవోకగా చేసినట్లు కనిపిస్తుంది. వారు కూడా అదేమీ పెద్ద కష్టమైన పని కాదన్నట్లుగానే వ్యవహారిస్తారు. కానీ, ఆయన ప్రతి సంచిక తేవడం వెనుక, ప్రతి వ్యాసం ప్రమరించడం వెనుక బొధిక శ్రమ చాలా పడతారు. ఎంతో బాధ్యతాయుతంగా ఉంటారు. విపులు విధేయంగా కనిపిస్తారు. అన్నిటికి మించి తన పత్రికలో ప్రమరితమయ్యే వ్యాసాలలో, వ్యాసకర్తలతో అరుదైన ప్రేమను కనబరుస్తారు. వాటిని అపురూప సంపదగా భావిస్తారు. ముందు తరాల వారికి ఒక మహత్తర జ్ఞాన నిధిని కూడజెడుతున్నట్లుగా పరవశిస్తారు.

చరిత్ర, సంస్కృతి, నాగరికతలనేవి వోటీ పదాలు కావు. వాటికి మానవశి కల్పించుకున్న అర్థాలు ఏవైనా చేసుకున్న వ్యాఖ్యానాలు ఎలా ఉన్నా వాటి వాటి అంతరంగాలను, మూలాలను సైన్ పద్ధతిలో తెలుసుకోక పోవటం వల్ల వాటిల్లగల నష్టైలు, జరగగల విధ్వంసాలు, ముందుకు రాగల విపత్తులను అంచనావేసుకోవటానికి, వాటిని ముందుగానే గుర్తించి పశిహరించుకోవటానికి కావలసిన జ్ఞాన, స్వపులను పెంపొందించే వ్యాసాలను దక్కన్ ల్యాండ్లో మనం చూడవచ్చు. అందుకే గత సంచికలలో అన్నస్ని వ్యాసాలు శాసనాల మీద వచ్చినవి ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తాయి. శాసన పరసం ఒక కళ, ఒక అవసరం. అనివార్యత ముఖ్యంగా చరిత్రను అద్భుతమం చేసేవారికి, చిరత్ర నిర్మాణం జరిపే వారికి చరిత్రలను బోధపరచుకునేవారికి ఇది ప్రధాన వనరు. తమ జీవిత కాలాన్ని శాసన అద్భుతయాలకే వినియోగించిన వారి బొధిక శ్రము, పడిన అర్థిక ప్రయాసాలను మనం గుర్తించి గౌరవించాలని ఒక తపన.

సంస్కృతికి వర్తమానంలో ఉన్న అర్థాలు, నిర్ధారణలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. సంస్కృతపట్ల సరైన దృక్కుఠం ఏర్పరచుకోని ఏ జాతి కూడా అది ఆర్థికంగా ఎంత అభివృద్ధి సాధించినా అది నిష్పలం కాబట్టే డక్కన్ల్యాండ్లో సంఖ్యాధికంగా సంస్కృతి సంబంధ విశేషాలతో కూడిన పలు వ్యాసాలు విషయ నిష్పణలతో అడిగి మరీ రాయించారు. సంస్కృతుల పట్ల సమభావం, సమాదరణ భిన్న సంస్కృతులను గౌరవించే మానసిక పరిణామి, పరిపక్వత కావాలి. భిన్న సంస్కృతుల మధ్య ఉండే వైవిధ్యాన్ని ప్రఫుమింగా గుర్తెరగాలి. ఏ సంస్కృతి అయినా మరొక సంస్కృతికంటే అధికమైందో, స్వానుషైన్ కాదని, సాంస్కృతిక ఆధిపత్య, ఔన్నత్యాలు అనేవి మనం కల్పించుకున్న తెలియక కొంతా, తెలిసి మరికొంతా మనం సాగిస్తున్న పెత్తనాలు తప్ప మరేమీ కాదని బోధించిన వ్యాసాలు కేకొల్లలుగా కనిపిస్తాయి డక్కన్ ల్యాండ్లో. సంస్కృతి దానికదే ఒక గొప్ప సంపద. ఆ సంపదను కాపాడుకోవటం ఉమ్మడి బాధ్యత. ఇటువంటి అవగాహన ఇచ్చే అసంఖ్యాక వ్యాసాలు అందించగలిగింది.

ఈక నాగరికతకు సంబంధించినవి కూడా తక్కువేమీ కాదు. చరిత్ర, సంస్కృతి, నాగరికతలు మూడు మానవుల జీవనంలో విడదీయరాసంతగా పెనేసుకుని కనిపిస్తాయి. విధి నాగరికతల మధ్య సంఘర్షణలు కూడా ఇందులో భాగమే. వీటి విషయంగా ఆలోచనలు ఎంత విస్తృతమైతే అంతగా సమాజంలో సామరస్య పూర్వక జీవన విదానమొకటి ఏర్పడ్డంది. అదొక తత్త్వసంబంధ వైభారిని అందిస్తుంది. డక్కన్ల్యాండ్లోని వ్యాసాలలో ఈ మాలిక భావనా స్వర్భ కనిపించటం అందుకే.

అసలు డక్కన్ పీఠభూమి బహు సంస్కృతులు, బహుళ నాగరికతల నిలయం. అనేక వందల ఏక్కుగా గొప్ప సాంస్కృతిక వైభవహేత వైవిధ్యాన్ని నింపుకుంది. నిలపుకుంది కూడా. ఎన్నో భిన్నమైన ఆదివాసి జాతులు, సంస్కృతులకు అపురూపమైన వేదికగా చిరికీర్తిని అందుకుంది. అటువంటి పలు అంశాలను జీవించి రాసిన నిష్పణల వ్యాసాలను డక్కన్ల్యాండ్ ప్రకటించి తన ప్రత్యేకతను చాటి చెప్పింది.

డక్కన్ల్యాండ్ గత పదేశాలో పర్యావరణ స్పృహ, వైతన్యం అవగాహనలకు ఇచ్చిన ప్రాధాన్యం ఎంతో విలివైంది. జీవ వైవిధ్యం కాపాడిన మేరకే జీవన వైవిధ్యం కాపాడుకోవటం సాధ్య పడుతుందని, జీవన వైవిధ్యం కాపాడుకోవటం ద్వారా సంస్కృతి వైవిధ్యాన్ని నిలపుకోగలుగుతామనే స్పృహను పెంచింది. అంతెందుకు 'జీవవైవిధ్య పరిరక్షణ జీవిత విధానం కావాలి' అని నినదించింది.

వ్యవసాయ ప్రధాన దేశం కనుక, వ్యవసాయ రంగంలో ముదిపడి సాగే పలు జీవన విధానాలు, సంప్రదాయాలు, సంస్కృతి విశిష్టతలను స్పష్టంగా ప్రకటించే పలు వ్యాసాలను ప్రచురించింది.

రాష్ట్రం ఏర్పడినాక జలవనరులను వినియోగపరచుకోవడంలో దార్శనికతను ప్రదర్శించిన ప్రభుత్వం, ప్రభుత్వ పెద్దలు తీసుకున్న సాహసాహేత పథకాల గురించి పలు సందేశాలు, అపోషాలు,

ఆశ్చర్యించున ఆరోపణలు తెల్తురిసప్పుడు, ప్రధాన ప్రసవంతి పుత్రికలు సంచలన రాజకీయ కథనాలకు, శిఫరవర్తులకు, మొదటి పేజీ వార్తలకు మాత్రమే తమను తాము కుదించుకుని, కుంచించుకు పోయినప్పుడు ఆ మేరకు అనేక ప్రాజెక్టుల గురించి అపార అనుభవంగల ఇంజనీరింగ్ నిష్పణలతో సమాచారాత్మక, విశేషమాత్మక, విపరణాత్మక వ్యాసాలను ఆయి సందర్భాలలో సముచిత రీతిన ప్రచురించింది. మిషన్ కాక్తీయ, మిషన్ భగీరథలాంటి పథకాలు ఎట్లా ప్రజోపయోగకరంగా మారగల అవకాశముందో విడుదలచి చెప్పే ప్రయత్నం చేసింది. అభివృద్ధి పాత్రికేయం (డివల్వెంట్ జర్లులిజిం)కు కొత్తదారులు చూపింది. ప్రభుత్వాల పట్ల అనుకూల, ప్రతికూల వైభాగుల ప్రకటన కాకుండా ప్రజానుకూల దృష్టిని ప్రదర్శించింది. ఈనాడు తెలంగాణ జాతీయ ఆహారోత్పత్తిలో అగ్రస్తానంలో ఉంది. దీనిని బట్టి చూస్తే డక్కన్ ల్యాండ్ ది అభివృద్ధి సానుకూల పాత్రికేయం. నిర్మాణాత్మక పాత్రికేయం. పచ్చావరణ హిత పాత్రికేయం అని భావించాలి. హరితహారం, హరితనిధి ఏర్పాటును స్థాషించింది. మొత్తం దశాళ్లాలో ఏడుదఫాలుగా సాగిన హరితహారం వెంట వెన్నుంటి నడిచింది క్షుణ్ల్యాండ్.

యునెస్కో నీర్చిశించిన వారసత్వ సంపద పరిరక్షణ లక్ష్యాన్ని దక్కన్ల్యాండ్ విస్మరించకుండా, వారసత్వ సంపదను ఎందుకు కాపాడుకోవాలో తెలియపరిచే ఆలోచనాత్మక వ్యాసాలను సంఖ్యాధికంగా ప్రచురించింది.

ప్రజాబాహుళ్యంతో సంబంధం గల ఏ అంశాన్ని విడిచి పెట్టిందు. భాగీళం సుండి భగీళం వరకు సమస్త అంశాలను తడిమింది. స్థానికం సుండి విశ్వసంస్కృతి వరకు బహువిధి విషయ ప్రధాన సంపుటిగా / సంచికగా తనను తాను వెల్లడించుకుంది. జాతీయ, అంతర్జాతీయ ప్రాధాన్యం గల దినోత్పూరులను జరుపుకోవాలని, పాటించాలని తెలియజెప్పే వ్యాసాలను అందించింది. విషయ నిష్పణలు రాయనప్పుడు ఆయి ప్రాముఖ్యం, ఉపయోగాలను బట్టి 'డక్కన్ స్వాన్' పేరిట ఆసక్తి, విజ్ఞానదాయక విషయాలను వెల్లడించింది.

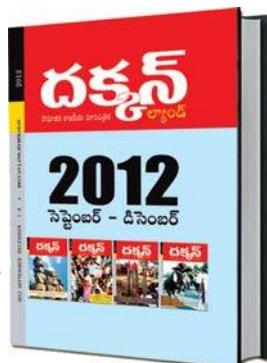
వీటినిస్తిటినీ పరిగణలోకి తీసుకున్నప్పుడు వేడకుమార్ నడిచినది 'డక్కన్ల్యాండ్' అనే పత్రికనా? లేక సాంస్కృతిక ఉద్యమమా? అనే సందేశం కలగుతుంది. ఇందులోని వ్యాసాలు ప్రమాణ బధ్యమైనవి. సీరియస్ పరిశోధనలకు దీటుగా నిలవగినిని. 'డక్కన్ ల్యాండ్' కేవలం ఒక పత్రిక కాదు. అది మానవీయశాస్త్ర అనుశాసనాల, పరిశోధనల కలగలుపుగా రూపొందిన ఒక విశిష్ట 'జర్లీ'. అదొక నిబధ్య అవగాహనతో నడుస్తున్న నిశ్చబద్ధ ఉద్యమం.

డక్కన్ల్యాండ్ పైకి ప్రకటించకపోయినప్పటికీ సాంస్కృతిక అంతర్జాతీయ పత్రికను తులకెత్తుకుని తడబడకుండా సాగుతున్న జ్ఞానతెలంగాణ కొరకై పరితప్పిస్తున్న మటికొండ స్పష్టం..!

- డా॥ అర్. సీతారామార్వ

m : 9866563519

e: sitametaphor@gmail.com

తెలంగాణ బ్రాండ్ దక్కన్ ల్యాండ్

భాషకు స్వేచ్ఛ

అభిప్రాయాలకు వేద్దికై

ప్రాచీన ఆధునిక భావాలకు పొత్తిలై

చారిత్రక శాసన సంస్కృతుల ముఖచిత్రమై

ఆశయానికి జెండ్లెన దక్కన్ ల్యాండ్

తెలంగాణ ఆకాంక్షల బ్రాండ్

సంకోథ కాలం :

డిసెంబర్ 9 ప్రజాస్వామ్యాన్ని వెనక్కి నెట్టిన కాలం. ఇచ్చిన తెలంగాణు తిరిగిసిన కాలం. పత్రికలన్ని సీమాంద్ర గోడలకే సున్నాలేస్తున్న కాలం. చానళ్లన్ని పెట్టుబడీదారుల గొంతులై కూస్తున్న కాలంలో దక్కన్ ఆశయంతో, దక్కన్ పీరభూమి సంస్కరితిని ప్రతిచించి తెలంగాణ అగ్గికలమై అక్కర పతాకమై ఉదయించిన మాసపత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్.

మహాత్మరఘ్నేస మాస పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్. తెలంగాణ ఉద్యమంలో నిలవెత్తు వెఱగురంలా నిలబడ్డది. అఱువణువూ సాహిత్యాన్ని మశాల్ లా మండించింది. నెలనెల విభిన్న శీర్షికలతో దక్కన్ పత్రిక ఎప్పుడొస్తుదా అని ఆనాటికాలం సుంచి ఈశాటి వరకు ఎదురుచూస్తున్న వాకిళ్ళు గనుమలు. తెలంగాణలో విశేషమైన స్థానాన్ని సంపాదించుకున్న దక్కన్ పత్రిక వది వసంతాలు దశాభ్యాసి ఉత్సవాలు జరుపు కుంటున్న శుభసందర్భంగా హృదయ పూర్వక శుభాకాంఠలు.

సంపాదకులు మడికొండ వేదకుమార్ గారికి అభిసందనలు భస్యవాదాలు...

పత్రిక వేద్లుపొటు జీవనదిలా, అఖండజ్యోతిలా పత్రికను ముద్రించి విశాలాదికగా సామాజిక సాంఘిక రాజకీయ

అలోచనలు పంచుతూ సాంస్కృతిక వారసత్వ అభివృద్ధికి పాటుపడుతూ ఈ నేల పునర్వ్యకాసానికి, పునర్వ్యాభవానికి కంకణం కట్టుకొని పనిచేస్తున్న ఏకైక పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్. తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ పేరుతో వేదికను నిర్మించారు. నెలనెలా చర్చాకార్యక్రమాలు నిర్వహించారు. ఉద్యమ ప్రస్థానాన్ని ఉద్యమ అవశ్యకతను భావవ్యాప్తి చేస్తూనే వేదకుమార్ గారు స్వయంగా ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. 200 వందలకు పైగా చర్చాకార్యక్రమాలు నిర్వహించి తెలంగాణ ఆత్మగోరవాన్ని, వాదాన్ని మరింత పదునెక్కించారు. పర్యావరణ పరిరక్షణ పేరుతో చారిత్రక కట్టడాలను కాపాడాలని ఎక్కుడ కోట

ఉంటే ఏడ శాసనముంటే ఆడ పక్షిలా వాలి వెలుగుకు నోచుకోని ఎన్నో విషయాలను లోకానికి చాటిన వేదకుమార్ గారు గొప్ప మహార్షి నిండు ప్రేమాస్పదుడు. ఒక్కసారి పరిచయమైతే వదలపెట్టలేని గొప్ప హృదయశీలి. అప్యాయాతానురాగాలను పంచుతూనే ఉద్యమానికి అక్కరానికి దగ్గరచేసిన గొప్ప ఉద్యమకారుడు.

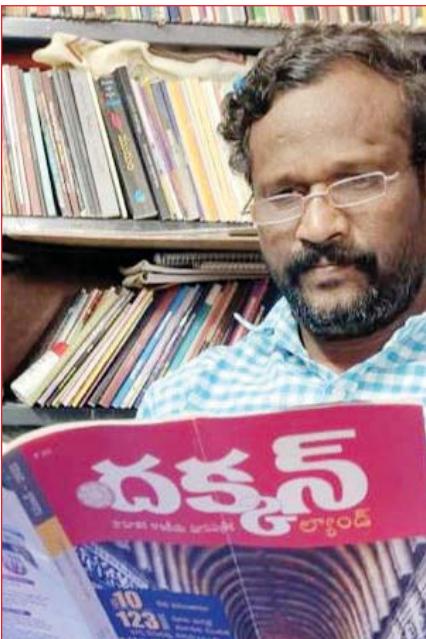
నూతన కలాలకు తన అక్కరాలను పురుడుపోసుకునే అవకాశాన్ని అందించిన అక్కరతల్లి దక్కన్ ల్యాండ్. మిలియన్ మార్ట్, సకలజనుల సమ్మే, సాగరహోరం లాంటి ఎన్నో ఉద్యమాలకు వెన్నుచున్నగా నిలబడ్డది. ఉద్యమం సందర్భంగా తెచిన ప్రత్యేక “నెగడు” లాంటి సంచికలు సాహిత్య రంగంలో ఎప్పటికీ చార్చినార్ లే.

భిన్న వాదాలకు వేదికగా అస్తిత్వాన్ని ఆత్మగోరవాన్ని హిమాలయాలెత్తు నిలబెట్టిన ఐక్యతకు దక్కన్ ల్యాండ్ సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక తెలంగాణ బ్రాండ్.

వారసత్వ సంపద మన జాతీయ సంపద. మనందరి సంపదగా ప్రతినిఱల ప్రత్యేక సంచికలతో ఆలోచించే శీర్షికలతో చైతన్యకరిస్తూ చెదిరిపోకుండా వారసత్వ దినోత్సవాలను, వారోత్సవాల ప్రాధాన్యతను తెలియజేస్తూ..

పర్యావరణ పరిరక్షణకై నిరంతరం సామాజిక బాధ్యతగా, ఎన్నికష్టాలు కడగండ్లు ఎదురైనా ముసుముందుకు దూసుకుపోతున్న దక్కన్ ల్యాండ్. ISSN సాధించి పరిశోధకులకు గుండెదైర్యాన్నిచ్చింది. పరిశోధక విద్యార్థుల్లారా మీ విలువైన వ్యాపాలు పత్రికకు పంపించండి నానులా ఒక భరోస నిచ్చిన పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్.

2013లో మా గురువుగారు వసపర్తి నాగవరం బాలీరాం నన్ను దక్కన్ ల్యాండ్ సమావేశానికి తోలుక పోయిందు. హిమాయిత్ నగర్లో సాయింత్రం గెగంటలకు మొదలై 9గంటల దాక ఉపన్యాసాలు నడుస్తుండేడిది. చర్చలు విరివిగా జరుగుతుండేది. 2014లో మశాల్ మహాద్వారు దీర్ఘ కావ్యానికి ముందుమాట కోసం సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ గారిని, జేఎసి నాయకులు ప్రాఫుసర్ కోదండరామ్ సార్ను అక్కడే కలిసి ఇచ్చాను. మేధావు ప్రసంగాలన్ని అక్కడనే వంట పట్టిచ్చుకున్నాను. అట్ల చాలా చర్చాసుమాచేశాలకు నేను హజరై తెలంగాణ ఉద్యమ విషయాలను తెలుసుకున్నాను. నేను రాసిన కవితలు ఎన్నో దక్కన్ ల్యాండులో

ప్రచురితమైనాయి. అట్లా ప్రచురణకు అవకాశం ఇవ్వడం వలన సాహిత్య లోకంలో నాకు కొంత గుర్తింపు దక్కన్ ల్యాండ్ నుంచి లభించింది. ఈ అవకాశం కల్పించిన సంపాదకులు మణికొండ వేదకుమార్ గారికి దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికకు హృదయ పూర్వక ధన్యవాదాలు.

విద్యార్థులకు బాల చెలిమి లాంటి శీర్షికలతో పార్ట్యూప్స్కాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా బాలల అలోచనలను వారి స్ఫూజనాత్మకతను వెలికిటీసేందుకు విశేష ప్రయత్నం చేస్తూనే పిల్లలు రాసిన పదిజిల్లాల కథలు. పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు ప్రచురించడం బహుశా మాసపత్రికల చరిత్రలోనే ఒక నూతన అధ్యాయం. తెలంగాణ రాష్ట్రం సాధించుకున్న తర్వాత పునర్వీరాళంలో దక్కన్ ల్యాండ్ ప్రత్యేక పాత్రను పోసిస్తున్నది. సమస్యాజ చరిత్రల రచనలకు ప్రోధాన్యత నిస్పత్తిను దిద్దులు ఉన్నాయి. ప్రజాసంక్షేపమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్బూకమాలు మిఘన్ కాకటియ, మిఘన్ భగీరథ, రైతుభీమా తదితర కార్బూకమాలను ప్రజలవద్దకు తీసుకుపోయేందుకు వారదిగా, కరదీపికగా పనిచేస్తున్నది. తేజోమూర్తులను పరిచయం చేస్తున్నది. దక్కన్ ల్యాండ్

పత్రికలన్ని సంవత్సరాల వారిగా బైండింగ్ చేసి కావలసిన వారికి ఇస్తున్నారు. భారత చారిత్రక సంపదమను కాపాడటానికి వాటి అవశ్యకతను ప్రత్యేక వ్యాసాల ద్వారా విలువైన వ్యాసాలను సమాచారం అందిస్తున్న దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికకు ప్రతి ఒకరు జేజేలు పలుకాల్చిందే. వ్యాపారాలకు, భక్తికి, పార్టీల కోసమే పనిచేస్తున్న వారపత్రికలు మాస పక్ష పత్రికలు మన కళముందు ఉనిట్ల పుట్టలా కనిపిస్తయి. కానీ సమాజ అభివృద్ధి బాధ్యతగా సంస్కరణలే లక్షంగా వారసత్వాన్ని కాపాడుతూ ఆధునికంగా వెలుగు దారిని అస్త్రిత్వ ఆకాంక్షలను మనకందిస్తున్న దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక శతవసంతాలు పూర్తిచేసుకోవాలని మనసారా ప్రార్థిస్తున్నాను.

దక్కన్ ల్యాండ్ మరిన్ని శీర్షికలతో, ప్రత్యేక సంచికలతో జ్ఞానవెలుగుల్ని అందించాలని కోరుతున్నాను.

- వనపట్ల సుఖ్యాయ్

m : 9492765358

e : vanapatlasubbaiah1972@gmail.com

పర్యావరణం

రోజు రోజుకు పక్కతి రూఢిగాను
కలుపుతంబయి పోసాగె కనులు ముందె
దాన్ని పరిరక్షణే మన ధర్మ మనుచు
గుర్తెరుంగుమి మానవా గూఢ మెరిగి

గాలి జలమాగ్ని భూమియు గగన మాది
పంచ భూతాల మయమేగ పక్కతి చూడ
వాటి సంరక్షణంబై వడివడిగను
తగిన చర్యలు చేపట్టు తరుణ మయ్యె

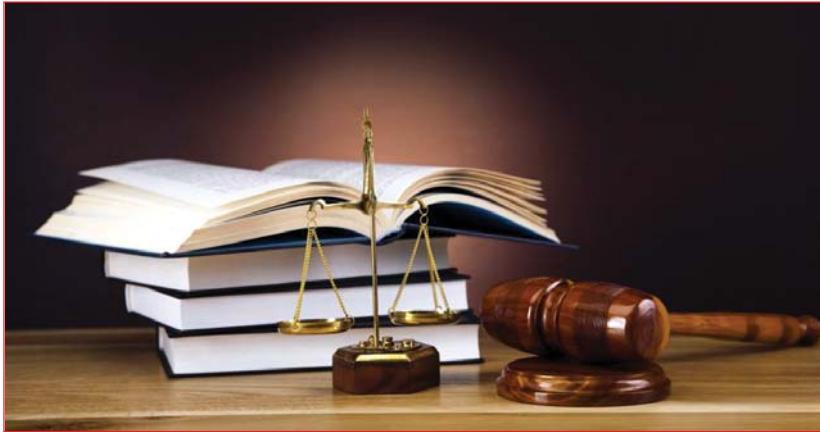
కడు విచక్షణ రహితంబు గాను నరులు
చెట్లు నరికి వేయుట చేత చేటు వచ్చే
గాలిలో ప్రాణవాయువు గణితముగను
తగ్గిపోవును చే గల్లె ఎగ్గు మనకు

ఇంచీకోచెట్టు ఊరుకో తోట పెట్టి
అడవి తల్లిని కాపాడి నపుడుగాని
ప్రాణవాయువు గాలిలో ప్రబలి మిగుల
ప్రాణికోటికి ఆరోగ్య ప్రాప్తి కలుగు
సూర్య రశ్మిచే విద్యుత్ సూటి నొంద
తగ్గి బోగ్గు పులుసు గాలి తగ్గు ఎగ్గు

కంపెనీల వ్యాధ్యంబులు కలిసి పోయి
జలము లెల్లెడ కాసాగె కలుపుతంబు
కలుపుతమ్ముల నీటిలో కలువనియక
నేలనింకించ వలె వాన నీటి నెల్ల
అప్పడ నేలయు స్వచ్ఛమై అమితమైన
పంటలను మన ఆకలి బాధ మాన్సు

గగన సీమను ఓజోను గాఢతింత
తగ్గ కుండగ చూచిన ఎగ్గు తొలగి
ప్రాణికోటి ఆరోగ్యాలు బాగు పడియు
ఆలయె దివిసీమ చందుమన్ వెలయు గాదె
- సంగెం చంద్రమౌళి
m : 9849566009
e: scmouli6@gmail.com

చట్టం - సాహిత్యం - న్యాయవాదులు

చట్టం సాహిత్యం రెండు వేరేరు రంగాలు అయినప్పటికీ రెండూ మానవుడు సృష్టించినవే. ఈ రెండు విషయాల మీద ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా మంది పరిశోధకులు తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించారు. ఇవి రెండు మానవ సంబంధాలని విభిన్న కోణంలో అధ్యయనం చేస్తాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా మంది రచయితలు న్యాయవాదులుగా పనిచేశారు. చాలా మంది రచయితలు 'లా'ని చదివినారు. చట్టంతో సంబంధం వున్న వ్యక్తులే.

సాహిత్యం మానవ అనుభవాల నుంచి ఉద్భవిస్తుంది. చట్టం మానవుల అవసరం కోసం, రాజ్యం అవసరం కోసం ఏర్పడుతుంది. చట్టం సాహిత్యంపై అధికారం చూపుతుంది. అయినా రచయితలను మానవ హక్కులని ఉలంఘించే చట్టాలను తమ రచనల ద్వారా వ్యక్తిరేకిస్తారు.

చట్టం సాహిత్యం రెండు వేరేరు విభాగాలు అయినప్పటికీ రెండింటి లక్ష్యం మానవ శ్రేయస్సు. కొన్ని సంరక్షాలలో చట్టం ఉద్దేశ్యం రాజ్య రక్షణ అయినప్పటికీ, ప్రధానంగా దాని లక్ష్యం మానవ శ్రేయస్సు. అంటుకని ఈ రెండింటికి సంబంధం వుంది. ఇప్పటికి ప్రపంచవ్యాప్తంగా 'లా'తో ముడిపడి వున్న సాహిత్యం చాలా వఖ్యాతి. అదేవిధంగా తెలుగులో కూడా చాలా సాహిత్యం వచ్చింది. సమాజం, మానవవైజం, రాజ్యం అక్రూయాలు, దాష్టీకం ప్రధానంగా ఎన్నో రచనలు వచ్చాయి. ఈ రెండింటి మధ్య వున్న సంబంధం వల్ల కొత్త పదాలు, ప్రయోగాలు సాహిత్యంలో వచ్చాయి. మానవ అనుభవాలు సాహిత్యంలో ఎక్కువగా ప్రతిభింబిస్తే మానవ అవసరాలు శాసనాల్లో కన్నిస్తాయి.

చట్టంలోని భాష కలినంగా వుంటుంది. సాహిత్యంలోని భాష ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది. శైలి కూడా ఆకర్షణీయంగా సాహిత్యంలో వుంటుంది. పదాలు పదబందాలు రెండింటిలో వేరువేరుగా వుంటాయి. రెండు విభిన్న పదజాలాన్ని వాడుకుంటుంది. మనిషి

కోరికలు, అనుభవాలు, అనుభవాలు, అనుభుతులు నుంచి సాహిత్యం వస్తుంది. వ్యక్తిగతం నుంచి సమాజం వైపు ప్రయాణం చేస్తుంది సాహిత్యం. శాసనాలు వ్యక్తిగతం కాదు. సమాజం కోసం ఏర్పాటు చేస్తున్నవి.

సాహిత్యంలో కథలు వుంటాయి. కవిత్వం, విమర్శ నాటకం ఇట్లు ఎన్నో ఉంటాయి. మానవ జీవితంలో సుఖధుఃఖాలు, చేదు వాస్తవాలు ఇందులో వుంటాయి. శాసనం అలా కాదు. మనిషి నడవడికను జడి నియంత్రిస్తుంది. శాంతి బ్రిద్ధతలు, నేరాలని నిరోధించడం, రాజ్యాన్ని రక్షించడం దిశగా శాసనం పనిచేస్తుంది.

చాలా మంది రచయితలు చట్టాలని నేపథ్యం చేసుకొని ఎన్నో రచనలని చేశారు. ఆ రచనల్లో శాసనాలతో భాటూ సమాజం, సంస్కృతి కూడా ప్రతిభింభించింది. రచయితలు తమ రచనల్లో నియమాలని పాటించరు. ఎక్కడ అన్యాయం జరిగినా గొంతెత్తుతారు. చాలా సార్లు చట్టాలు విధించిన పరిణామాలను అధిగమిస్తారు. చట్టాలు అలా కాదు. అది నియమాలను ఏర్పరుస్తుంది. పాటించనప్పుడు శిక్షలను కూడా నీర్శిశిస్తుంది.

భాగా వేరుపొందిన రచయితల రచనల్లో శాసనాలు భాగా ప్రతిభింభించాయి. ఆ రచయితలు ప్రధానంగా ప్రైవేటీ రాప్పు, కాప్యూరికెన్స్, కాప్సు, డికెన్స్. తెలుగు రచనల విషయానికి వేర్చే రావిశాప్రి, భీనాదేవి, ఎన్కే రావు, నందిగం క్రిష్ణరావు, జంబో, పత్తంజలి ఇంకా కొంత మంది రచయితలు శాసనాల నేపథ్యంలో రచనలు చేశారు. నేర న్యాయవ్యవస్థలని ప్రతిభించిచే విధంగా వాళ్లు తమ రచనలు చేశారు.

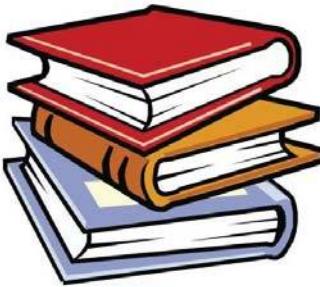
అల్వర్డ్ కామన్ రాసిన 'ప్రైంజర్' అన్న నవలలో మంచికి చెడుకు ఎదురైన వాతావరణం ఈ నవలలో కన్నిస్తుంది. న్యాయవ్యవస్థలా అవినీతిని బహిర్గతం చేసిన నవల ఇది. అప్పుడు వున్న న్యాయవ్యవస్థ అందులోని లోపాలు ఇందులో కన్నిస్తాయి. మనిషి

వ్యక్తిగత జీవితానికి, లోపభూయిష్టమైన న్యాయవ్యవస్థ ఇందులో మనకు కన్నిస్తుంది.

‘ట్రియల్’ అన్న నవల రాసిన కాప్స్‌నేర న్యాయవ్యవస్థని ఏ విధంగా దుర్భాగ్యమైన చేస్తున్నారో మన కళకు కన్నించినట్టు చూపిస్తాడు. జోనెఫ్.కె అన్న వ్యక్తి ఈ నవలలో ప్రధాన పాత్రదారి. ఓ రోజు ఉదయం అతను నిద్రలేచిన వెంటనే పోలీసులు వచ్చి అతన్ని అరెస్టు చేస్తారు. ఎందుకు అరెస్టు చేశారో అతనికి చెప్పరు. అతను చేసిన నేరం ఏమిటో కూడా చెప్పరు. అతను ‘ట్రియల్’ అనే జ్యాడీపియల్ ప్రాసెన్సి ఎదుర్కొంటాడు. కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలు ఈ నవలలో మనకు కన్నిస్తాయి. అనుమానంతో వ్యక్తులని అరెస్టు చేయడం, పెండింగ్ కేసుల వివరాలు, సరైన దర్శాపు లేకపోవడం, వ్యక్తిగత రక్షణ హక్కులాంచి అంశాలు పారకులని ఆకర్షిస్తాయి. అదేవిధంగా ఆలోచించపేస్తాయి.

ఈ రెండు నవలలే కాకుండా చాలా రచనల్లో చట్టం, దాని నేపథ్యం మనకు కన్నిస్తాయి.

న్యాయవాదులకి, న్యాయమూర్తులకి, అదేవిధంగా

న్యాయవిద్యార్థులకి చట్టంతో పాటూ సాహిత్యంతో సంబంధం వుండాలి. వారు సాహిత్యాన్ని చదవాలి. అలా చదివినప్పుడే మంచిగా వాడించగలుగుతారు. మంచి తీర్పులు రాయగలుగుతారు. విద్యార్థులు చట్టాలని బాగా అర్థం చేసుకోగలరు.

మానవ వైజం, మనుషుల ప్రవర్తన, అనుభవాలు తెలుసుకునే వీలుకలుగుతుంది. చట్టాలని మానవియ కోణంలో వ్యాఖ్యానించడానికి వీలు కలుగుతుంది. ఊహాశక్తి, ఒక విషయాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి అవకాశం ఏర్పడుతుంది. ఎదుటి వారి వాదనలకి జవాబు ఇచ్చే విషయాల శక్తి సామర్థ్యంలు పెంపొందుతాయి.

సాహిత్యం చదవడం వల్ల న్యాయవాదులు మనవైజాన్ని అర్థం చేసుకునే వీలుకిచ్చుతుంది.

అదేవిధంగా నేరాలకి గల కారణాలని తెలుసుకునే పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. అన్నిటికి మంచి మానవియ కోణం ఏర్పడుతుంది.

-మంగారి రాజేందర్ (జింబో)

m : 9440483001

e : rajenderzimbo@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి... చేల్చించండి...

పాతకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు... నమస్కులు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్లాండ్ తొమ్మిదేళ్ళు పూర్తి చేసుకొని పదవ సంవత్సరం లోనికి అడుగు పెట్టింది. తెలంగాణ సాధన ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమానికి దిశా నిర్దేశం చేసేలా ఎందరో ప్రముఖుల వ్యాసాలను అందించింది. టీఆర్ఎసీ ‘చర్చ’ సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బలోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట ఆవిధావం తర్వాత దక్కన్లాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాతను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన అస్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిపూర్ణం చేసుకునేదానికి దోహదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతోపాటు, పర్యావరణం, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలపై కథనాలను వెలువరిస్తున్నది. ప్రజా సంక్లేషమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్బూక్షమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్తుతుంది. 2012 సెప్టెంబర్లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి వరకూ మీ అందరి సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయాభిలాషులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్చించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినప్పటికే పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్లాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజ్ఞావుగా వెలువడే బాధ్యత మన అందరిది.

చందా పూర్తయిన వారు తమ చందాలను రెన్యావల్ చేసుకుని కాంప్లింమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్చించి సహకరిస్తారని ఆశిస్తా...

ధన్యవాదాలతో... మీ

- మణికొండ వేదుమార్

సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్లిక చందా : రూ. 300

2 సంాలకు : రూ. 600

దక్కన్ ల్యాండ్ వేరిటీ ఎంట, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామెట్ర్ చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :

“CHANDRAM” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,

Hyderabad - 500 029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

దక్కన్ల్యాండ్ భ్యాంకు భాతా వివరములు:

Name : DECCAN LAND

Bank : KOTAK MAHINDRA BANK

A/c No : 7111218829

IFSC Code : KKBK0007463

Branch Code : 007463

బాసర చరిత్ర-శాసనాలు

(కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబ్యందం జామ్ మీటింగ్-బలగం రామోహన్ గారి ప్రసంగపాఠం)

కెలంగాణ రాష్ట్రంలో ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రాలలో ఒకటి బాసర ప్రస్తుతం నిర్వ్హల్ జిల్లాలో ఉన్న బాసర అనగానే అందరికి గుర్తుకుపచ్చేది సరస్వతి ఆలయం, అక్షాభ్యాస పూజలు మాత్రమే. తెలంగాణతో పాటు ప్రక్క రాష్ట్రాలలోనూ ఈ ఆలయం గురించి గొప్ప ప్రశ్నలే ఉన్నది. పర్యాటక ప్రదేశంగా, పుణ్యక్షేత్రంగా గొప్ప పేరు పొందిన బాసర చారిత్రక సంపద కలిగిన ప్రదేశం అని చరిత్రలో దానికంటూ ఓ స్థానం ఉండిని ఆ చారిత్రక అనవాళ్లను వెలగులోకి తెచ్చి వాటిని అందరికి తెలియజేయాలని కొత్త తెలంగాణ చరిత్ర బ్యందం పూనుకున్నది. ఇటీవలి కాలంలో మా చరిత్రబ్యందం ప్రత్యేకముగా బాసర మీద శ్రద్ధ పెట్టి చేసిన పరిశోధనలో ఇదివరకే పెద్దలు గుర్తించిన అనేక విషయాలతో పాటు కొన్ని ఆసక్తికరమైన కొత్త విషయాలు, కొత్త శాసనాలు వెలగుచూయి.

1956కు పూర్వం మహారాష్ట్రలో భాగమైన బాసర 1956లో ఆంధ్రప్రదేశ్లో భాగమైంది.

ప్రస్తుత బాసర అరు గ్రామాల కలయిక. బాసర మేజర్ గ్రామ పంచాయితీ పరిధిలోని ఈ అరు గ్రామాలలో 3 గ్రామాలు బాసర, మైలాపూర్, రవింండాపూర్ (రైనాపూర్) ప్రస్తుతం జనావాసాలతో ఉన్నాయి. మిగిలిన 3 గ్రామాలు రేఱుకాపూర్, రత్నాపూర్, మహాదాపూర్ లు బేచిరాగ్ గ్రామాలు. రెవెన్యూ రికార్డులలో వీటి శివారు భూములు నేటికీ ఉన్నాయి. బాసరకు ఆ పేరు రావడానికి గల కారణాల మీద బిట్టు వాడనలు ఉన్నాయి. బాసర పూర్వానాము 'వ్యాసపురము' అని చెప్పడానికి తగిన శాసనాధారాలు బృందానికి లభించాయి.

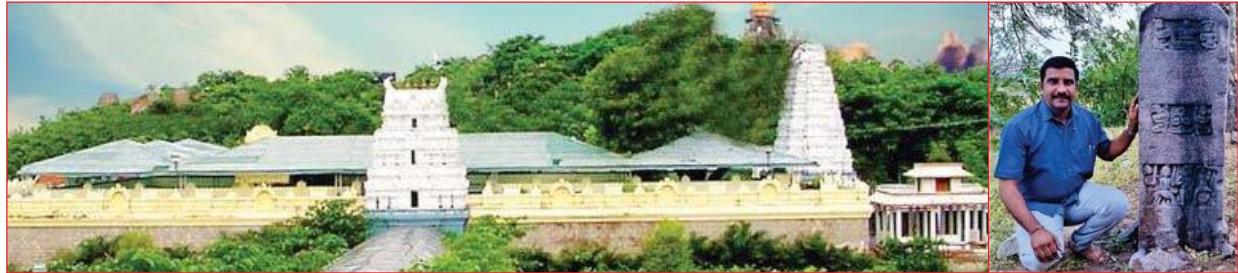
వ్యాసుడు తన శిష్యుడముతో నమో డిక్షిణాపథానికి వచ్చి గోదావరి తీరమున బస చేసి ఇక్కడ మహో సరస్వతి, మహాల్మి, మహాకాళి విగ్రహాలను ప్రతిష్ఠించాడని అటు పిమ్మట కొంతకాలం ఇక్కడే నివసించిన కారణంగా ఆయన పేరు మీద వ్యాసపురముగా ఏర్పడి ఆ పిమ్మట వ్యాసర, వాసర, బాసరగా మారిందని ఓ ఐటిప్పాం. మరారీలో 'వాసరు' అంటే ఆవుదూడలు ఉండే స్థలమని ఆరోజుల్లో ఇక్కడ ఆవులు ఆధికంగా ఉండడమే కాకుండా అవే ప్రధాన జీవనాధారంగా ఉండడం వల్ల దీనిని 'వాసరు' అని పిలిచేవారని అధికమంగా 'వాసర్' అయి 'వాసర' తరవాత 'బాసర'గా మారిందని మరో తైఫియతు. బాసర ఒకప్పుడు గొప్ప జైన మత కేంద్రమని ఇక్కడి విగ్రహాలు, శాసనాల ద్వారా తెలుస్తున్నది. జైనంలో సరస్వతి, గణపతి ఆరాధనలు ఉన్నవి. బాసరలోని బొర్గాచేపని ఆలయంలో

ఎదున్నర అడుగుల ఎత్తు ఐదుగుల వెడల్పు ఉన్న జైనశైలి గణపతి ఉన్నది. బి.ఎస్.శాస్త్రి గారు ఆదిలాబాదు జిల్లా సర్వస్వంలో బాసరలోని సరస్వతిని జైన సరస్వతిగా పేరొన్నారు. ఇదేగాక 1961 సెస్సన్ రికార్డుల్లో సరస్వతి ఆలయంలో ఆలయద్వారానికి లలాటబింబముగా 'గజలక్ష్మి' ఉన్నదని పేరొనబడ్డది. సాధారణంగా జైన బసదుల ద్వారాలకు గజలక్ష్మి లలాటబింబంగా ఉంటుంది. దీనిద్వారా ఇది ఒకప్పుడు జైనాలయం అని జైనమత ప్రభావం బాసరలో ఉన్నదని తెలుస్తున్నది. పాపహారేశ్వర ఆలయం ముందు జైనమాన స్థంభం ఉండడం, పొడవైన, భారీ ఆసనపీఠాలు ఇక్కడే ఉండడం కూడా వీటికి బిలం చేకూర్చేదే. బాసర సమీపంలోని బైంసా, బోధన్, మామార్, బినోల, ఆర్యార్, కంధార్ (మహారాష్ట్ర) జైనమత కేంద్రాలే.

ఇక్కడ పెక్కు జైనబసదుల నిర్మాణం జరిగినట్లు శాసనాల ద్వారా తెలుస్తున్నది. బసదులు ఉన్న ప్రాంతం కాబట్టి 'బసది' కాస్తా 'బాసర'గా మార్పుచెందినట్లు మరో వాడన. ఈ వాడనలు ఎట్లున్నా బాసరకు పూర్వానామము వ్యాసాపురము అనే ఇక్కడి శాసనాలు తెలుపుతున్నాయి.

క్రీ.పూ. 6వ శతాబ్దం నాటికల్లా ఆర్య నాగరికత విస్తరించి ఉన్నది. యజ్ఞయాగాదుల వల్ల జరిగిన ధనవ్యయము, పశుహింసలను భరింపలేక వర్షప్యత్యాసములను చూసి ఆవిర్ధివించిన బౌద్ధ, జైన మత సిద్ధాంతాలు చాలావేగంగా ప్రజలను ఆకర్షించాయి. ఆ సమయంలో బాసరను సమీపంలోని బైంసాను కేంద్రంగా చేసుకుని మహిషకులు పాలిసున్నారు. వారు జైన మతారాధకులు. ఆ సమయంలో బైంసాతో పాటు బాసర కూడా జైనకేంద్రంగా ఉన్నది. శాతవాహనులు ఈ ప్రాంతాన్ని జయించి మహిషకులను సామంతులుగా చేసుకున్నారు. మొదటి శాతకర్ణితో మొదలై 2వ శాతకర్ణి కాలంలో ఈ ప్రాంతం పూర్తిగా శాతవాహనుల అధినంలోకి వచ్చింది. శాతవాహనుల కాలంలో గోదావరి నది ప్రధాన నదిమార్గంగా ఉండడం, ఆ మార్గంలోనే గోదావరి నదితీరంలోనే బాసర కూడా ఉండడం గమనార్థం. వారి పాలనాకాలానికి గుర్తుగా గోదావరి నదితీరాన ఉన్న కుక్కుబేశ్వర ఆలయం మరియు గ్రామశివారులో ఉన్న పాపహారేశ్వర ఆలయం వశ భారీసైజ ఇటుకలు లభించాయి. ఈ ఇటుకలు 30x18x7 సెం.మీ. సైజులో ఉన్నాయి. ఈ రెండు ఆలయాల నిర్మాణం కూడా ఒకేలా ఉండడం గమనార్థం. శాతవాహనుల అనంతరం ఈ ప్రాంతాన్ని వాకాటకులు వారి తరవాత

బాసర సరస్వతి గుడి

శాసనంతో రచయిత

బాదామీ చాళుక్యులు పాలించారు. వీరి కాలానికి సంబంధించిన గుర్తులు ప్రస్తుతానికి లభించలేదు. అనంతరం ఈ ప్రాంతాన్ని రాష్ట్రకూటులు పాలించారు. పాపహరేశ్వర శిథిలాలయ స్తంభాలు, సరస్వతి ఆలయ స్తంభాలు రాష్ట్రకూట కైలిలో ఉన్నాయి. రాష్ట్రకూట తేలి నాగశిల్పాలు సరస్వతి ఆలయంలోనూ, బాసరలోని మరో రెండుచోట్ల లభించాయి. కొత్త తెలంగాణ చరిత్ర బృందం గుర్తించిన ఓ శాసనం రాష్ట్రకూటుల చివరిదశ కాలానికి చెందినది. మూడవ క్రష్ణాన్ని కాలానికి చెందిన ఆ శాసనం వల్ల ఈ ప్రాంతం రాష్ట్రకూటుల అధీనంలో ఉన్నదని తెలుగుదానికి వీలవుతున్నది.

రాష్ట్రకూటుల అనంతరం ఈ ప్రాంతం పశ్చిమచాళుక్యుల అధీనంలోకి వెళ్లింది. పశ్చిమచాళుక్యుల వంశస్థాపకుడు ఆహావముల్ల బిరుదాంకితుడు రెండో త్రైలపుడు అతని కుమారుడు సత్యాక్రముని పేర్కొనే శాసనాన్ని కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబృందం గుర్తించింది. ఈ శాసనం ద్వారా ఈ ప్రాంతంలో పశ్చిమ చాళుక్యుల పాలన గురించి తెలుస్తున్నది. ఈ ఒక్కచోటే గాక పాతాళేశ్వర ఆలయం, సల్లహసుమాన్ ఆలయం వద్ద, గాదె హనుమాన్ గుడి వద్ద ఉన్న శాసనాల ద్వారా కూడా మనకు పశ్చిమ చాళుక్యుల గురించి తెలుస్తున్నది. పశ్చిమ చాళుక్యుల చివరిదశలో కాలచూరి బిజ్జలుడు ఈ ప్రాంతాన్ని తన అధీనంలోకి తెచ్చుకునే ప్రయత్నం చేసినాడు. బిజ్జలుని మంత్రి బనవేశ్వరుని వల్ల వీరశైవం విజృంభించింది. జైన బసదులు కూల్చబడ్డాయి. జైనాలయాలు శైవాలయాలుగా మార్గబడ్డాయి. శైవంలో కాలముఖ, పాపవత శాఖలు వ్యాప్తిలోకి వచ్చాయి. బాసరలో మైలారదేవుని విగ్రహాలు మా బృందానికి దొరకడం ఇక్కడి వీరశైవ వ్యాప్తికి నిదర్శనంగా చెప్పవచ్చు, సతిశిలలు, మహిషాసుర మద్దిని విగ్రహాలు బృందానికి లభించాయి. అనంతరం ఇక్కడ రెండో దత్త అవతారంగా పిలువబడే స్మినిహ సరస్వతి బాసర వచ్చి ఇక్కడ దత్త సంపూర్ణాయాన్ని నెలకొల్పాడు. ఇక్కడ నాథ సంప్రదాయం కూడా వ్యాప్తిలోకి వచ్చాయి.

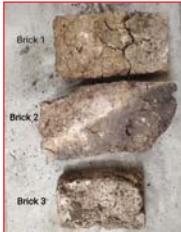
శాసనాలు:

శాసనాలు చరిత్రలో అత్యంత కీలకమైన ఆధారాలు. శిలాక్షరాలు చెదిరిపోవు. బాసరలో శాసనాలు విశేషంగానే లభించాయి. అందులో కొన్ని రికార్డు అయ్యాయి. కొన్ని కాలేదు. రికార్డు అయినవి, కొన్ని ధ్వంసమై పోయాయి, కనుమర్గెన్నపోయాయి. కొత్త తెలంగాణ చరిత్ర బృందం చేసిన పరిశోధనల సమాచారం మేరకు బాసరలో మొత్తం మీద 16 శాసనాలు ఉండవలసింది. అయితే

కేవలం 11 శాసనాలు మాత్రమే దీనిలో ఉన్నాయి. 5 శాసనాలు అందుబాటులో లేవు. ఉనికిలో ఉన్న 11 శాసనాల్లో 3 పెద్ద శాసనాలను కొత్త తెలంగాణ చరిత్ర బృందమే గుర్తించింది. వాటిని బృంద కన్స్వెనర్ శ్రీ రామాజు హరగోపాల్ గారు పరిష్కరించారు. బాసరలోని అన్ని శాసనాలు కన్వడ భాషలో ఉన్నాయి, శాసనలిపి తెలుగునుడు లిపి.

జప్పచేపరకు గుర్తించినవాటిలో అత్యధిక శాసనాలున్న పాపహరేశ్వర ఆలయంలో 9 శాసనాలు ఉండవలిసి ఉండగా 8 మాత్రమే ఉన్నాయి. ఒకటి కనబడడం లేదు. ఈ 8 శాసనాలలో 7 శాసనాలను ఎపిగ్రఫీ శాఖ 1958-59 లో, 1966 లో తమ వారిక నివేదికలో పేర్కొన్నది. ఇమస్నీ కూడా దానశాసనాలే. ఈ స్తంభ శాసనాలపై దానమిచ్చిన వారి పేర్లు ఉన్నాయి. కొన్నింటిలో పేర్లు మాత్రమే ఉండగా కొన్నింటిలో వారు ఇచ్చిన ధనమెత్తము ఉన్నది. వీటిలో ముఖ్యంగా మహారాజ సెట్టి శాసనంలో ‘వ్యాసాపురదు’, ‘పాపవినాస దేవర’ అని గ్రామం పేరు, ఆలయ దేవుని పేరు ఉన్నాయి. ఈ శాసనాలన్నీ పశ్చిమ చాళుక్యుల కాలం నాటివి. అలయం బయట ఉన్న శాసనాన్ని కొత్త తెలంగాణ చరిత్ర బృందం గుర్తించింది. 4 పలకలతో దాదాపు 7 అడుగుల ఎత్తు ఒక అడుగు మందంతో ఉన్న శాసన స్తంభం మీద 4 భాగాలుగా 3+29 పంక్తులలో శాసనం తెలుగునుడు లిపిలో కన్వడ భాషలో రాయబడింది. ఈ శాసనం శక సంవత్సరం 916 జయ నామ సం. మార్గశిర జపాన్ ద్వారా రోజున అనగా శ్రీ. క్రి.శ. 994 నవంబరు 18 ఆదివారం నాడు వేయబడింది. ఆహావముల్ల బిరుదాంకితుడు కళ్యాణి చాళుక్య వంశ స్థాపకుడు అయిన రెండో త్రైలపుడు పాపహరదేవమయ్యకు చేసిన భూదానం గురించి వివరిస్తున్నది. బాలవరస కోరిక మేరకు చేయబడిన శాసనం. అందులో బీరసింగసయ్య, హరదేవయ్య, తిమ్మయ్య, సిద్ధయ్య, చిత్రయ్య అనే కొండరి పేర్లు ప్రస్తావించబడ్డాయి. పీరిక్కడి స్థానిక వరకర్మప్పలు లేదా గావుండలు అయి ఉండవచ్చు. ఈ శాసనం అరియప్ప చేత రాయబడింది.

గాదె హనుమాన్ ఆలయం వద్ద రెండు శాసనాలు ఉండవలసి ఉండగా ప్రస్తుతం ఒక శాసనం మాత్రమే అందుబాటులో ఉన్నది. ఇది 4 వైపులా చెక్కబడి ఉన్నది. 4 వైపులా మొత్తం 9 మంది జైనుల చిత్రాలు కూడా చెక్కబడి ఉన్నాయి. శాసనపారం పూర్తిగా అందుబాటులో లేదు. ఇది జైనగురువు ఛత్రదేవ మునీంద్రుని ప్రశ్ని శాసనం. శాసనము 2 వైపులా ఆయన గురించే ఉండగా మరో

			
సాతవాహనులాటి ఇటుకలు	రెండో సరస్వతి శిల్పం	బాసర పాపహరేశ్వరాలయం	రాష్ట్రకూట శాసనం

రెండు శైవులలో ఒకవైపు బలదేవ భట్టారకుని గురించి, మరో శైవు అటుపయసెట్టి గురించి ప్రస్తావించబడి ఉన్నది. బాసరలో జైనం అనవాళ్ళకు కీలకమైన ఆధారం ఈ శాసనం. ఈ ఆలయం వద్ద మరో అన్యస్త శాసనం ఉన్నట్లు ఎపిగ్రఫీ శాఖ వార్షిక నివేదిక 1958-59 లో పేరొన్నది. కానీ ఇప్పుడు ఇది అందుబాటులో లేదు.

వ్యాసేశ్వర ఆలయం వద్ద ఒక శాసనం పశ్చిమచాతుక్కుల కాలం నాటిదని గుర్తించిన ఎపిగ్రఫీ శాఖ 1966 వార్షిక నివేదికలో అది దారాపు అరిగిపోయినట్లు పేరొంది. ఇది కూడా ఇప్పుడు కనబడడం లేదు.

పాతాళేశ్వర ఆలయం వద్ద రెండు శాసనాలు ఉండవలసి ఉండగా అవి రెండు కూడా ఇప్పుడు లేవు. వీటిలో ఒకటి రికార్డు అయింది. ఇది 1958-59, 1966లో రెండు సార్లు నమోదు అయింది. వీటిలో కాలనిర్ణయం, సారాంశం వేరేరుగా నమోదు అయింది. 1958-59 నివేదిక ప్రకారం పశ్చిమచాతుక్కు రాజు అయిన జగదేకమల్లుని కాలంలో దండనాయక మల్లిదేవర ఐదుగురు గవుండల సమక్కణలో తన తల్లి నాగలదేవి ద్వారా వ్యాసపుర అగ్రహంలో ప్రతిష్ఠించిన 'అభినవ కేశవ దేవ' ఆలయానికి భూమి, వరి మరియు నూనెలను దానంగా ఇస్తున్నట్లు శక సం. 1070 ప్రభవ భాద్రపద శుక్ల పాంచమి శుక్లవారం అనగా 1147 AD ఆగస్టు 29 (నిజభాద్రపద మాసం) నాడు వేయించినట్లు తెలుస్తున్నది. 1966 నివేదిక ప్రకారం పశ్చిమ చాతుక్కు రాజు అయిన జగదేకమల్లుని కాలంలో దండనాయక మల్లిదేవర వ్యాసపుర అగ్రహంలో నాగిదేవి మరియు త్రికూటనాథులను ప్రతిష్ఠించారు. ఈ త్రికూటనాథ లోని దేవుడైన కేశవునికి స్నానికులైన వర్తకులు, గావుండలు పూజాది అర్ఘున కార్యక్రమాల కోసం భూమిని దానంగా ఇచ్చినట్లు పేరొన్నబడింది. బాసరలోని శాసనాలలో తేదీ స్పృష్టంగా పేరొన్నబడిన శాసనాలు రెండే రెండు. వాటిలో ఒకటి పాపహరేశ్వర ఆలయం శాసనం కాగా, రెండవది ఇది. ఇంతటి విలువైన శాసనం ఇప్పుడు అందుబాటులో లేదు. కాగా ఈ శాసనం ద్వారా బాసరకు వ్యాసాపురం అనే పేరు ఉన్నట్లు తెలియడమే కాకుండా ఐదుగురు గావుండలు అనగా గ్రామాలు ఉన్నట్లు బుజువు అవుతున్నది. నేటికే బాసర ఆరు గ్రామాల కలయిక అని పేరొన్నడం గమనార్థం.

నల్ల హనుమాన్ ఆలయం వద్ద కొత్త తెలంగాణ చరిత్రబ్యందం 14 పంక్తులలో రాయబడిన తెలుగున్నది లిపిలోని శాసనాన్ని

గుర్తించింది. ఇది రికార్డు కాలేదు. కన్నడ భాషలో రాయబడిన ఈ శాసనం పశ్చిమ చాతుక్కుల కాలం నాటిదిగా గుర్తించడం జరిగింది. 'యమునేమ స్వాధ్యాయ ధ్యాన మోనాష్మాన జపనేమ హేశాము' సమాధినంపన్నుడైన శ్రీమతు తామదత్తికి దాత రామస్వామి తాను బాసరలో కట్టించిన బసది చేసిన ఈ ధర్మరాజు(దాన) శాసనం ఆచంద్రార్జు తారంబరాలు ఉండేంచతవరకు 364 దినాలు నిలిచి ఉండాలని కోరుకుంటున్నట్లు శాసనంలో చెప్పబడ్డది. శాసన పంక్తుల కింద ఆవు, దూడ బోమ్మలు చెక్కి ఉన్నాయి. ఈ శాసనం పరంగల్ జిల్లా శాసన సంపుటిలోని పేజీ నం. 45లో శాసన సంఖ్య 19లో 2వ బైరాన్ పల్లి శాసనాన్ని పోలి ఉంది. ఇది జైన శాసనం. బాసరలో జైనం అనవాళ్ళను బలోపేతం చేస్తున్న మరో ముఖ్య శాసనం ఇది.

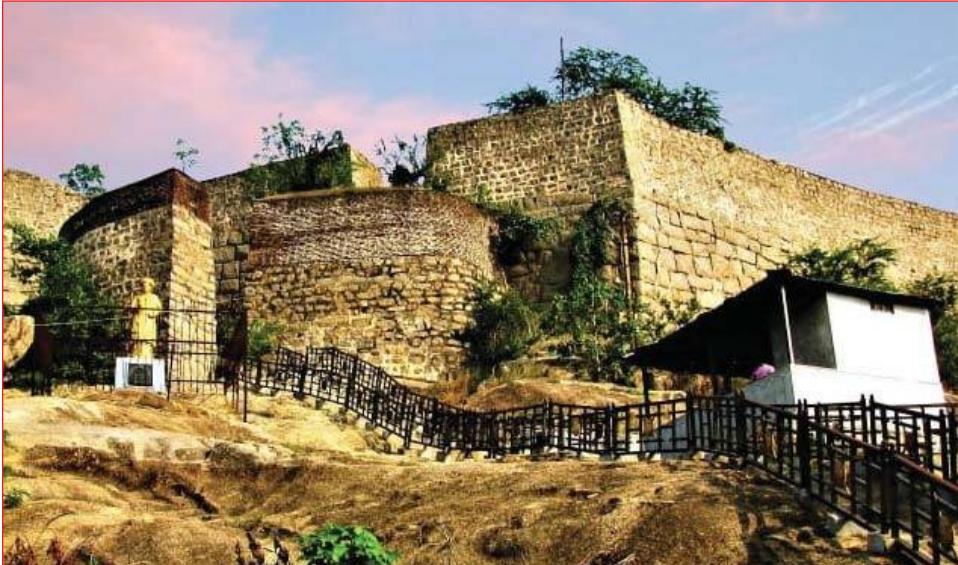
బాసర బస్టాండ్ సమీపంలోని దస్తగిరి గుట్ట మీద ఒక పెద్దరాతి గుండు మీద ఒక శాసనాన్ని తెలంగాణ చరిత్ర బ్యందం స్థానిక యువకుల సహకారంతో గుర్తించింది. ఇది రికార్డు కాలేదు. ఇది రాష్ట్రకూట రాజవంశ పాలకుడు(మూడవ కృష్ణదు) కన్నార దేవుని కాలంలో రామస్వామి అనే దాత వేయించిన శాసనం. తెలుగున్నది లిపిలో కన్నడ భాషలో 11 పంక్తులలో రాయబడి ఉన్నది. పరంగనా పుత్ర ప్రశస్తి గల కన్నారదేవుడు (3వ కృష్ణదు) పాలనాకాలంలో వాసర (బాసర) లోని మహారాజుసెట్టి పీ అప్పియ గౌట్రీగినాడులో దేవాలయాన్ని, వసది(జైన బసది)ని కట్టించాడు. దానికి రామస్వామి వ్యాసాపురమైన బాసరలో దానాలు చేశాడని శాసనం చెప్తున్నది. ఈ శాసనంలోనూ వ్యాసాపురము అనే పేరు ఉన్నది.

బాసరలోని శాసనాలను, శిల్పాలను గమనిస్తే బాసర గ్రామం చాలా పురాతనమైనదేనని తెలుస్తున్నది. బాసరకు పూర్వానామం వ్యాసాపురము అని కూడా తెలుస్తున్నది. బాసర ఒక గొప్ప జైనమత కేంద్రమని, జైన బసదులు ఇక్కడ ఉన్నట్లు ఇక్కడి శేష్మలు వాటిని నిర్మించి పోఛించినట్లు శాసనాల ద్వారా తెలుస్తున్నది. దీని ద్వారా బాసర జైన బసది అని అత్యంత స్పష్టంగా అవగాహన అవుతున్నది. రాష్ట్రకూటుల నుండి కళ్యాణి చాతుక్కుల కాలం పరకు బాసర ప్రాంతం ఒక వెలుగు వెలిగినట్లు ఈ శాసనాలు చెప్తున్నాయి. శాతవాహనుల కంటే ముందు నుండి కళ్యాణి చాతుక్కుల, కాలచారి రాజుల వరకు సాగిన ఘనమైన చరిత్రకు ఇక్కడి అనవాళ్ళ సజీవ స్మాక్ష్యాలుగా ఉన్నాయి. పీటిని కాపాడుకోవడం నేటి తరం బాధ్యత.

- బిలగం రామ్యాహాన్, m : 9989040655,

e : balagamramu@gmail.com

ఖమ్మంకోట చారిత్రక శాసనం

ఖమ్మంమెట్లు అనే పేరుంది జిల్లాకేంద్రం ఖమ్మానికి. ఖమ్మం తెలంగాణ గుమ్మం అన్నది ఒక పలుకుబడి. కృష్ణానదిని దాటి తెలంగాణాలోనికి అడుగుపెట్టే దారిలో ఉంది ఖమ్మం. ఖమ్మంలో ఎత్తైన గట్ట, గట్ట మీద వ్యక్తమైన నారసింహాడు. స్థానిక కైఫీయుతుల ప్రకారం త్రైయాయగంనాటి దేవుడని చెప్పుకుంటారు.

ఈ క్రమంలో నరసింహాదేవాలయాలను లెక్కిస్తూపోతే ఇవ్వీ వైపువం విస్తరణలో తెలంగాణాలోనికి అడుగుపెట్టింది 1వ శతాబ్దిలోనే నని తెలుస్తుంది. అంతకన్నా ముందు నరసింహాడు శైవపంచాయతనంలో ఒకడుగా, పంచవీరులలో ఒకడుగా కనిపిస్తాడు. దశావతారాల శిల్పాలను తొలుత దేవాలయాలకు చేర్చింది ఉత్తరభారతంలోనే. దశావతారాలు తెలంగాణాలో దేవాలయ శిల్పాలలో కనిపించేది 11వ శతాబ్దిలోనే.

ఖమ్మం నరసింహాని గుట్ట కింద కనిపించే నిలువురాయి దండుబాటమీద, వ్యాపార రహదారిమీద బాటసారులకు కొండగుర్రగా నిలిచివుంది. ఇదే కంభం(స్తుంభం) మెట్లు, మెట్లు అంటే పైకి వెళ్ళడానికి ఎక్కే ఎత్తు అరుగు. స్తంభానికి నరసింహావతారానికి శోరాణికి బంధముంది. కంభంమెట్లు ఖమ్మంమెట్లుయింది. ఇప్పుడు ఖమ్మం అనే పేరు ఒకటే మిగిలివుంది. మెట్లు అనే మాట తెలంగాణాలో కొన్ని నగరాలకు, గ్రామాలకు ఉపసర్గగా చేర్చబడ్డది. (ఉదా: అదిక్ మెట్, మెట్లు)

ఖమ్మం ప్రాచీనకాలం నుంచి మానవావాసంగా ఉండేదని చెప్పడానికి ఇక్కడ లభించిన కొత్తరాతియుగం రాతిపనిమట్లు, పెదరాతియుగం సమాధులు, వాటిలో లభించిన మృణయపాత్రలు

సౌక్యాలుగా నిలుప్పున్నాయి. ఖమ్మం మట్టుపక్కల వెలసిన బొఢ్ల స్తుపాలు, ఆరామాలు త్రీ.పూ. 3వ శతాబ్దం నుంచే ఇక్కడ బొఢ్లస్తావరాలున్నాయని చెప్పవచ్చు. నేలకొండపల్లిలో ఇక్కాకుల నాటేలు లభించాయి. విష్ణుకుండినుల చరిత్రలో ఖమ్మం ప్రాంతం ప్రస్తావనలున్నాయి. ముదిగొంద చాళుక్యులకు ఖమ్మానికి అవినాభావ సంబంధముంది. ఇటీవల ముదిగొందలో లభించిన బుద్ధుని నిర్మాణ శిల్పాలకం, ఇక్కడి గుడిలో లభించిన బాదామీ చాళుక్యులై అనంతని శిల్పం, అక్కడున్న విష్ణుకుండినశైలి శివలింగం ఆధారంగా ఖమ్మం పరిసరాలు గొప్ప చారిత్రక ప్రదేశాలుగా చరిత్రలో నిలిచాయనవచ్చు.

ఖమ్మంకోట ఖమ్మం చరిత్రకు కొండంత సంపద. ఖమ్మం నది అవతల రాజ్యాలకు, ఇవతల రాజ్యాలకు గడిరాజ్య కేంద్రంగా నిలిచింది. ఈ నగరాన్ని ఆనుకుని మునేరునది ప్రవహిస్తున్నది. ఈ నది రుషి మాధ్వయ్యితో సంబంధమున్న నది. అతడిక్కడ గుట్టమీద తపస్య చేసాడట. తన విగ్రహం గుడిలో కనిపిస్తుంది. ఖమ్మం పక్కనే పారే మున్సేరు, గుట్టమీద గుడి, ఖమ్మం నగరం... శాతవాహనుల కాలం నుంచి నీటిదరువుల సమీపంలో నగరనిర్మాణం జరుగుతూ వస్తున్న సంప్రదాయమే ఇక్కడ కూడా ఖమ్మం నిర్మాణానికి ఆధారభూతం. ఎవరు ఈ కోటసేలినా కోటను పట్టిప్పంగా నిర్మించి, బలపరచుకున్నారు. ఖమ్మంకోట నిర్మాణపరంగా వ్యాప్తశ్రుక్మమైనది.

ఖమ్మంకోట గురించి ప్రచారంలో ఉన్న ఒక కైఫీయత్తున్నది. పరంగల్ ప్రాంతంలోని వెలుగుమట్లు, అనే గ్రామంలో పొలం దునుకునే రంగారెడ్డి, లజ్జారెడ్డి, వెలారెడ్డి అనే ముగ్గురన్నదమ్ములకు పెద్దినిధి దొరికిందట. వారు తమకు దొరికిన నిధి గురించి రాజ్యమేలే

ప్రభువుకు వినువిస్తే, ఆ రాజు ఆ ధనాన్ని వినియోగించి ఖమ్మం కొండమీద కోటకట్టి, కోట పాలకులుగా / సంరక్షకులుగా వారినే ఉండమన్నాడట. క్రీ.శ. 950 ప్రాంతంలో వారు ముగ్గురున్నదమ్ములు ఖమ్మంలో మట్టికోట నిర్మాణం చేయించారు. లక్ష్మారెడ్డి పేరుమీద నిర్మించిన చెరువే ఖమ్మంలోని ‘లకారం’ చెరువుగా ప్రసిద్ధం. మనకు ఇప్పుడు కనిపిస్తున్న ఈ కోట 4కి.మీ.ల విస్తరణలో నిర్మించబడ్డది. ఖిల్లా ప్రహరి ఎత్తు 40 నుంచి 80 అడుగులు. వెడల్చు 15 నుంచి 20 అడుగులు. కోటకు 10 ద్వారాలు. ముట్టడి జరిగినపుడు తప్పించు కోవడానికి రహస్యమార్గాలున్నాయి. ఒక పెద్ద సారంగం వుంది. నీటి సాకర్యానికి నీటిని సేకరించే నీటికాలువలు, జలాశయాలున్నాయి.

అప్పుడు కాక్షియులు రాజ్యమేలుతున్నారనడం ఆధారరహితం. ఆ సమయంలో కార్యగుండన రాష్ట్రకాటుల వంపున తుర్పుచాళుక్యలతో యుద్ధంలో పాల్గొన్నాడన్నది చారిత్రకం. ఇంకా గుండన వారసులకు కాక్షియులనే పేరు స్థిరం కాలేదు. స్వంత రాజ్యం లేదు. గుండన కొరివిని పాలించినాడనడానికి అవకాశమైతే ఉంది. కథలో కూడా ఏ కాక్షియరాజు పేరు పేర్కొనబడలేదు. కనుక క్రీ.శ. 950 అనే కాలనిర్దయం ఏ శాసనాధారంతో జరిగిందో తెలియదు. ఆనాటికి రెడ్డి అనే పేరు లేదు. కళ్యాణీ చాతుక్కుల కాలం (క్రీ.శ. 973-1158) నుంచి రెడ్డికం అనే పదవి, ఆ పదవి గలవారిని రెడ్డి అని పిలిచినట్టు శాసనాధారాలున్నాయి. కాకతి గణపతిదేవుని కాలంలో రెడ్డి అనే పేరు స్థిరపడ్డట్టున్నది.

గజపతులతో (క్రీ.శ. 1434-1538)పాటు (అప్పటికి గజపతుల వంశమే లేదు కనుక క్రీ.శ. 997 లోనై సాధ్యంకాదు.) ఖమ్మానికి వచ్చిన అక్కిరెడ్డి, అస్సారెడ్డిలు తమ హరీకుల కోటను 9సం.లపాటు పునర్నిర్మాణం చేసారట.

300సం.ల పాటు రెడ్డిరాజుల పాలనలో ఉండేది ఖమ్మం అంటారు, కాని, ఆ పాలకుల పేర్లు కూడా తెలియవు. ఆ తర్వాత వెలమలు ఈ కోటను మరింత బాగుచేసారు. ఖమ్మం ఖిల్లాను నందవాణి, కాళ్యారు, గుడ్డారు వంశాలవారు పాలించారని తెలుస్తున్నది. కాక్షియుల బాహుతరనియోగులు (72 మంది) ఒక్కటై ఖమ్మం సమీపంలో ముసునూరి ప్రోలనాయకుని నాయకత్వంలో ధిలీ సుల్తాన్ ప్రతినిధులతో పోరాడారు. పతనానంతరం కాక్షియ సాప్రూజ్యం స్వతంత్రించిన వారి పాలనలో చిన్న రాజ్యాలుగా

మారిపోయింది. వెలమనాయకులు ఖమ్మం జిల్లాను ఏలినట్టు తెలుస్తున్నది. ప్రతాపరుద్ర గజపతి (1497-1538) హయంలో ఖమ్మం వారిపాలనలోనికి వెళ్ళింది.

‘జీర్జు కాకతీయ రాజ్యస్థానచార్య’ అనే బిరుదుగల పితాబుభాన్ అనబడే సీతాపతిరాజు క్రీ.శ. 1531లో ఖమ్మంలేనినట్టు తెలుస్తున్నది. తొలుత తాను వరంగల్లును, తర్వాత గోల్గొండ నవాబ్ కులీనుంచి ఖమ్మం, బెల్లంకొండలను స్వాధీనపరచుకున్నాడు. పితాబుభాన్ ను ఓడించి గోల్గొండ నవాబు ఖమ్మం స్వాధీనపరచుకున్నాడు. గజపతుల సైన్యాధిపతిగా రాయలసైన్యంతో తలపడి ఏలారువద్ద యుద్ధంలో మరణించినాడని రాయవాచకంవల్ల తెలుస్తున్నది. అప్పటి నుంచి కుతుబ్హారీలు, అసప్పోల పాలనలో ఉంది ఖమ్మం ఖిల్లా.

ఖమ్మం కోట కథ:

(వ్ క్లాడ్ కాంప్ బెల్ - గ్రింపెస్ ఆఫ్ ద నిజామ్స్ డామీనియన్స్, 1898, పే. 497)

ఖమ్మం మెట్టులో అక్కడున్న ఒంటరి కొండకు పడమట, వాయవ్యాన నగరముంది. కొండ మీద కాపురాలేం లేవు. కొండ మీది కోటగోడలు 15 అడుగుల మందంతో వున్నాయి. దక్కిణం బాజు(వైపు) కొన్నెండ్ కింద ఒక ఫ్రెంచ్ సూపరింటెండెంట్ ఇటుకలు, సున్నంతో పిట్టగోడ కట్టించాడు. మిగిలిన గోడలు ఎత్తగా వున్నాయి. రెండు తుపుకులెక్కించే వీలుగా వుంది కోటగోడ. కోట ముక్కులుగా కనిపిస్తున్నది.

నవాబ్ శైకత్ జంగ్ ప్రస్తుతం ఇక్కడ భిలేదారుగా వుంటున్నాడు. కాని, కోట వూర్తిగా నిల్చక్కుం చేయబడ్డదని తెలుస్తున్నది. అక్కడింకా కొన్ని ఫిరంగులున్నాయి. (12-పొండర్స్) ఇత్తడి హౌవిట్టర్ చిన్నాధి అవసరానికి వాడకానికి సిద్ధంగా వున్నాయి.

క్రీ.శ. 1526లో సుల్తాన్ కులీ కుతుబ్హారీ ఖమ్మం ఖిల్లాను స్వాధీన పరచుకున్నాడు. అప్పటి పాలకుడు, రాజు సీతాపతి, అతని అనుచరులు ఒరిస్సాకు పారిపోయారు. కోటను భిలేదార్ జాఫర్ బేగ్ క్రీ.శ. 1767లో బ్రిటిష్ సైనికాదికారి కల్చర్ పోర్ కు అధినం చేసాడు. అందుకు అతనికి కొండపల్లి జిల్లాలో రెండుగ్రామాలు జాగీరుగా ఇవ్వబడ్డాయి. జాఫర్ మచిలీపట్టణం ఫ్రెంచ్ ఏజంట్ తో కుట్టలు చేస్తున్నట్టు తెలిసింది. క్రీ.శ. 1770లో జాఫర్ విచారణకు గురైనాడు. అతని జాగీరు వాపసు తీసేసుకోబడ్డది.

16వ శతాబ్దింలో రాయలు ఈ కోటను జయించాడని నంది తిమ్మసు 'పారిజాపహరణం' ప్రబంధ కావ్యంలోని ఒక పద్యంద్వారా 'గంబంబమెట్ట గ్రస్తనఁ గదల్చే'నని తెలుస్తున్నది.

'ఉదయాద్రి వేగ యత్యద్భుతి సాధించే,
వినుకొండ మాటమాత్రాన హరించెఁ,
గూటము లైదరంగఁ గొండవీ డగలించే,
బెల్లముకొండ యచ్చెల్లఁ జెత్తిచే,
దేవరకొండ యుద్ధాత్మి భంగము సేసే,
జల్లిపల్లె సమగ్రశక్తి దులిచెఁ,
గినుక మీఱ ననంతగిరి క్రిందుపడఁ జేసే,
గంబంబమెట్ట గ్రస్తనఁ గదల్చే
బలనికాయము కాలిమట్టులనె యడఁచుఁ
గటకమును నింక ననుచు నుత్కలమహీశుండు
డనుదినమ్మును వెళుచు నెవ్వునికి నతఁడు
రాజమాత్రుండె! శ్రీకృష్ణరాయవిభుండు.

ఆ తర్వాత ఖమ్మంభిల్లా కుతుబ్‌హాఫీల
పాలనలోనికి పోయింది. వీరు ఈ కోటను
మరింత దృఢంగా తీర్చిదిద్దారు. ఆసఫ్
జాహీల కాలంలో ఖమ్మంకోట ఇంకా
పటిష్టంగా పునరుద్ధరించబడ్డది. వీరి
కాలంలోనే కోటచుట్టూ 60 మరఫిరంగులను
అమర్చారంటారు.

రాతిరర్వాజా, ఘతే దర్వాజ అని
పిలుబడే ఖమ్మంకోట సింహద్వారం
పశ్చిమాభిముఖంగా పుంది. కోటద్వారానికి
లలాట బింబంలెక్క ఉన్న శిల్పం మకర
వాహనుడైన వరుణునిది. ఎడమవైపున
శంఖముంది. ఒక్క దిక్కాలకుడు కోటద్వారం
మీద ఉన్నాడంటే మిగతా దిక్కాలకులున్న
ద్వారాలుండాలని అనిపిస్తున్నది.

ఘతేదర్వాజా ముందర ఎడమపక్కన రాతిగోడమీద గుర్రానికి శిక్షణ ఇస్తున్న ఇద్దరు శిక్షకుల శిల్పం ఉంది. ఏరిలో ముందు కశ్చైం పట్టినవాడు పోర్చుగీసు సైనికుడై పుంటాడు. ఇటువంటి శిల్పం మనకు హంపీలో కనిపిస్తుంది. ఆ పోలికతో ఈ శిల్పం 16వ శతాబ్దానిదని చెప్పేవీలుంది. అదే రాతిగోడమీద 15 పంక్కల 16వ శతాబ్దపు తెలుగులిపి, తెలుగు భాషా శాసనముంది.

శాసనానికి కుడిపక్కన చక్ర, శంఖ చిప్పీలున్నాయి.

అ శాసన పాఠం:

- స్వస్తి
 - హాయగరుడ కొటల గొంగ్ర
 - ...ఈ బయ్యతల గుండు గండ గడి
 - గొట మల గంగని తలగుండు గండా
 - తేరా సామంత బారామందలి కాయా
 - చాయల మారురాయ జగద్దళ ముఖ
 - బిరు సప్తాంగ (పె)రి రుద్ధకాని సప్తాంగా పెరి
 - కాకెత రాజ్యస్థాపనాచార్య నెలూరి వీరక్క
 - త్రో(ప)ణగణమలల క్షోండెద యాచ కొమర
 - వాల బెటునికి నిజబెతుం(డై)న చిటి పొతానాయని
 - తివసంగారు చెంంచిన పచ్చిమద్వారం ద
 - క్షుణపు కొడం
 - చేశిన కిలోజు ముత్తొజుగారు
 - కాలోజువారు
 - మంగళ మహా శ్రీశ్రీశ్రీ
- శాసన సారాంశం:**
- కాకెత రాజ్యస్థాపనాచార్య నెలూరి వీరక్కత్తపణగణ...వంటి పలు బిరుదులు

ప్రతస్తిగాగలవాడు, యాచ కొమరవాల భటునికి నిజబృత్తుడైన ‘చిటీ పోతానాయని తిప్పన’ చేయించిన ఖమ్మంఫిల్లు పడుమటి ద్వారం దళ్ళిణపు కొడం చేసినవారు కిలోజు ముత్తోజూగారు, కరోజువారు.

కాకతీయానసంతర కాలంలో వేయబడిన ఈ శాసనం చిటీపోతానాయని తిప్పన దాత శాసనం. చిటీ పోతానాయని ఇంటి పేరుతో తిప్పన వెలము

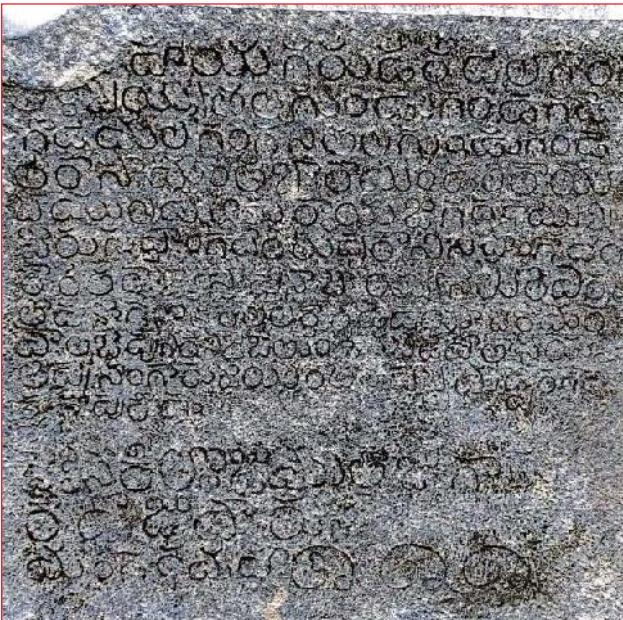
పాలకులకు సంబంధించిన వాడని భావించ వచ్చు. కొంతకాలం వెలము నాయకులు ఖమ్మంను ఏలారని ప్రస్తుతవనలున్నాయి. ఈ శాసన పొరం తెలంగాం శాసనములు (3వ సంవుటం) లో అచ్చయినది.

ఖమ్మం ఫిల్లు రెండు ఫిరంగుల మీద పేర్లు:

ఖమ్మం ఫిల్లు రెండు ఫిరంగుల మీద ఒకే పేరు ఉన్నది. రెండు పరుసలలో ఉన్న పోత అక్కరాలు పార్చే భాష, లివిలో పున్నాయి. మూడవ పేరు ఒక ఫిరంగి మీద బాక్కులో కనిపించింది.

ఫిరంగి శాసనాలు:

1. రభాన్ నవాబ్ అల్ దౌలత్
2. జఫర్ అల్ దౌలత్ సనా 1185 హిజ్రీ(1771 క్రీ.శ.)
3. మహమ్మద్ ఖాసిం

నామ శాసనాల సారాంశం: దక్కన్ నవాబుకు విజయోస్తు. రాజ్య విజయ సం. 1185 హిజ్రీ అంటే క్రీ.శ. 1771 సం. ఫిరంగి చేయించిన వారి పేరు మహమ్మద్ ఖాసిం. (ఫిరంగుల మీద శాసనశాసనాలను చదివింది చరిత్రకారుడు, నాణకవేత్త కందుల వేంకటేస్)

ఖమ్మం ఫిల్లు కు

సంబంధించిన అనేక చారిత్రక అంశాలు పరిశోధించవలసి వుంది. ఖమ్మం జిల్లాలో శాసనాల సర్వే జరిపించి, ఇప్పటికి పరిష్కరించ బడిన శాసనాలన్నింటిని సంపుటంగా తేబిడి తెలంగాణ చరిత్రలో ఖమ్మం జిల్లా చరిత్ర పుటులు అదనంగా చేరుతాయన్నది ఆశంస.

ధ్వన్యవాదాలు:

ఈ వ్యాసం రాయడానికి చరిత్రకారుడు, రచయిత కట్టా శ్రీనివాస్ ‘అంతర్భోచన’ జ్లగులోని వ్యాసం ఆధారం.

మరొకటి ‘ఏ క్లాడె కాంప్ బెల్ - గ్రింపెన్ ఆఫ్ ద నిజమ్ము డామీనియన్స్’, 1898, పే. 497)

మూడవది: కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబృందం (పేముగంటి మురళీకృష్ణ, కట్టా శ్రీనివాస్, శ్రీరామేజు హరగోపాల్) ఖమ్మం యాత్రా సమాచారం.

- శ్రీరామేజు హరగోపాల్,

m : 99494 98698

e: akshara25@gmail.com

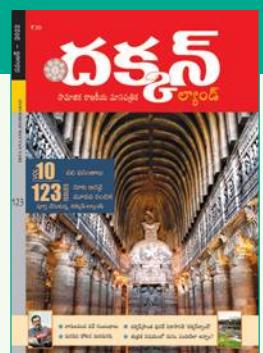

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

మన దక్కన్ల్యాండ్ మానవత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వసరుల పరిరక్షణ మరియు సద్గానియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాయి. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది!

16

ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

ఐరాన్ నిర్దేశిత సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలు!

(UN Sustainable Development Goals-SDG)

ప్రపంచ వ్యాపితంగా చోటుచేసుకుంటున్న వాతావరణ మార్పుల్ని ఐక్యరాజ్యసమితి వివిధ నివేదికలద్వారా, ప్రపంచస్థాయి నెదికల నుండి బహిరాతం చేయడం, పొచ్చరిండంతోపాటు చేపట్టాల్సిన చర్యల్ని ఆయి దేశాధినేతల దృష్టికి, జవాబుదారీ తనం వహించాల్సిన సంస్థల (stake holders) దృష్టికి తీసుకెళ్ళడం, లక్ష్యాలను (targets) విధించడం జరిగింది. ఈహించని వాతావరణ విపత్తులు ప్రపంచవ్యాపితం కావడం గత జులై, ఆగస్టు, సెప్టెంబర్ మాసాల్లో చూసాం. ఓ వైపు అకాల వర్షాలు, కుంభవ్యప్పి, మేఘ విచ్చిన్నతులు (cloud burst) సంభవించగా, వెనువెంటనే వేసవిని తలపించే ఉప్పోట్రతలు పెరిగిపోవడం, భూగోళం అగ్నికీలులుగా మారడం ఓ ఈహించని పరిణామం! ఈ విపత్తుల్ని గుర్తించడంలో వాతావరణ సంస్థలు ఒకడుగు వెనుకంజలోనే వుంటున్నాయి. ఈ విపత్తులతో అస్తుపాస్తులకే కాదు, అటవి సంపదకు, జీవరాశికి, చివరికి మానవాలికి తీవ్ర నష్టం కలగడం చూస్తున్నాం.

ఈ ఈహాకండని మార్పులవట్ల అందోళన చెందుతున్న వర్యావరణ అభిమానులు, ఉద్యమకారులు, శాస్త్రజ్ఞుల ఒత్తుడి వేరకు ఐక్యరాజ్యసమితి గత ఏష్టావిశ్వగా గొంతువిప్పి భూగోళ పరిరక్షణ చర్యలు చేపట్టాలని, తిరిగి భూగోళపు గత వైభవాన్ని ఆపిష్టరించాలని తాపత్రయ పడుతున్నది. దీనికి విభిన్న మార్గాల్ని, పద్ధతుల్ని అవలంబించడం చూస్తున్నదే! అయితే ఈ ప్రయత్నాలేవి ఆశించిన ఫలితాల్ని ఇవ్వకపోగా, వాతావరణ విపత్తుర పరిస్థితులు మరింతగా దిగజారడం జరుగుతున్నది. దీనికి 2019లో మొదలైన కోవిడ మహామార్కోర్డు చక్కని ఉదాహరణ! ఇది ప్రంచ స్థితిగతుల్ని, మానవ జీవితాల్ని, ఆర్థిక విచ్చిన్నతిని, మానవ సంబంధాల్ని ఎలా దెబ్బతీసిందో మరిచిపోలేని డుర్బటననే! చివరికి అభివృద్ధిచెంది శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాల్లో ముందున్నాయన్న దేశాలు కూడా అనిశ్చిత స్థితికి లోనుకావడం జరిగింది! ఆర్థికంగా, సామాజికంగా బాగున్న అగ్రదేశాలు కూడా తమ ప్రజల ప్రాణాలకు రక్షణ కల్పించలేక పోయాయని స్వయంగా ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థనే అరోపించడం గమనార్థం!

చంప్పు నీరు! తాగటానికి వనికి రాదు !

ఈ అనుభవాల నేపథ్యంతో, వాతావరణ మార్పుల నియంత్రణ ఒకడ్టటే భూగోళాన్ని, మానవాలిని రక్షించలేదని, సాపేక్షింగా పర్యావరణంతోపాటు, మానవ, జీవ సంబంధ రక్షణ చర్యలు చేపట్టాలని, ఇది జరగాలంటే, సమగ్ర, సుస్థిర అభివృద్ధి చర్యలు అనివార్యమని, 1992 నాటి రియా డి జెనిరో 21వ శతాబ్దపు సహాయులక్ష్యాలాధన జరగాలంటే పర్యావరణ వికాసంతోపాటు, మానవాలిఖిప్పి జరగాలని భావించిన ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచవ్యాపిత సుస్థిరాభివృద్ధిపై దృష్టిసారించింది. ఓ వైపు వాతావరణ మార్పుల నియంత్రణపై, చేపట్టాల్సిన చర్యలపై, కర్పున ఉద్గారాల్ని తగ్గిస్తూ, జీవావరణ, పర్యావరణ సమతుల్యతను కాపాదాల్చిన మార్గదర్శకాల్ని IPCC లాంటి నివేదికల ద్వారా చర్చకు పెదుతూనే, మరోవైపు సమగ్రాభివృద్ధి లక్ష్యాల్ని ఐక్యరాజ్యసమితి ముందుకు తెచ్చింది.

సుస్థిరాభివృద్ధి - మార్గదర్శకాలు :

సుస్థిర, సమగ్రాభివృద్ధి దేశాల కుతీతంగా జరగాలని, రేవబెట్ తరాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొని ప్రకృతి సంపద వినియోగం సమతుల్యతతో పంపిణి జరగాలని, రాబోయే తరానికి ఆహోదకర వాతావరణాన్ని అందించాల్సిన బాధ్యత నేటి తరంపై వుందని, 2015 సెప్పెంబర్లో ఐక్యరాజ్యసమితి న్యూయార్క్లో ఓ విశ్వతస్థాయి సమావేశాన్ని నిర్వహించింది. ఈ సమావేశంలో ప్రపంచ దేశాధినేతలతో పాటు ప్రపంచబ్యాంక్, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యానిధి సంస్థ (IMF), ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ (WTO), ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO) లాంటి తదితర సంస్థలు హోజరయ్యాయి. 2030 నాటికి సాధించిన లక్ష్యాల్ని కనీస అవసరాలైన కూడు, గూడు, గుడ్డ, ఉపాధి, ఆరోగ్యం, సామాజిక భద్రత, విద్య, వైద్యం, శిశు, మహిళల రక్షణలాంటి కనీస అవసరాలను యావత్త ప్రపంచ మానవాలికి ఒనగూడోలా చూడాల్చిందే నంటూ, వీటి సాధనకై నిర్దేశిత 17 లక్ష్యాల్ని (targets) ప్రతిపాదించింది. ఈ లక్ష్యాలకు అనుగుణంగానే దిసెంబర్ 2015లో పారిన ఒప్పందంపై భాగస్వామ్య దేశాలు సంతకాలు చేసాయి.

నిర్దేశిత లక్ష్యాలు (Ensured Targets) :

- ఏ రూపంలో వున్నా, అన్ని స్థాయిలలో పేదరికాన్ని నిర్మాలించడం. (Eradication of poverty at all level)
- ఆహార భద్రతతోపాటు, పోషకాహాన్ని అందించి ప్రపంచంలో ఆకలిని లేకుండా చేయడం. దీనికి సమగ్ర వ్యవసాయ విధానాన్ని అవస్థాలోంఫీంచడం. (Providing food security, nutrition with sustainable agri policy)
- అన్ని వయస్సుల వారికి ఆరోగ్య కరమైన జీవన ప్రమాణాల్ని మెరుగుపరచి అందించడం. (Good health and well-being)
- జాతి, చర్చరహితంగా (కుల రహితంగా) అన్ని స్థాయిలలో నాణ్యతతో కూడుకున్న సమాన విద్యావకాశాల్ని కల్గించడం. జీవితాంతం అభ్యసన అవకాశాల్ని పెంపాందించడం. (Education with quality, equality to all and life long education)
- లింగ సమానత్వాన్ని, భాలిక, మహిళా సాధికారితను సాధించుట. (Gender equality and child, woman empowerment)
- సమగ్ర యాజమాన్య పద్ధతులతో తాగునీటిని, పారిపుద్ధాన్ని అందించడం. (Clean drinking water and well sanitation)
- అధునాతన శక్తివసరుల్ని, సమగ్రంగా అందరికి అందుబాటులో వుండేలా చూడడం! (Affordable and sustainable energy to all)
- నుస్ఖిర, నమిగ్యశిత ఆర్థికాభివృద్ధిని సాధించడానికి ఉత్సాదకతతో కూడుకున్న ఉపాధిని, ఉద్యోగ భద్రతను కల్గించడం. (Dignified employment at all levels to sustainable growth)
- మార్కెట సదుపాయాల్ని కల్పిస్తూ సుఖిర పారిశ్రామీకరణాభివృద్ధిని, నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేయడం. (Infra structure for sustainable industrial policy and innovation)
- జాతీయంగా, దేశాల మధ్యన అసమానతల్ని తగ్గించడం.

(Equality within and among countries)

- సమగ్ర పట్టణాభివృద్ధిని రూపొందించి మానవ నివాస యోగ్యంగా అన్ని ఆవాస ప్రాంతాల్ని అభివృద్ధి చేయడం. (Providing liveable urban infrastructure)
- సమగ్ర ఉత్పత్తి, వినియోగాన్ని విధానాన్ని రూపొందించడం. (Production and consumption - a parallel approach)

- వాతావరణ మార్పుల్ని నియంత్రించి పర్యావరణాన్ని కాపాడడం. (Combat climate change with action)
- సమగ్ర యాజమాన్యంతో సముద్ర, ఇతర జలాల వినియోగం, కాపాడడం. (Protecting seas and other water bodies for sustainability)

15. అడవుల్ని, జీవవరణాన్ని, జీవవైధ్యాన్ని రక్షించడం. భూజీడితను నియంత్రించడం. (Safeguarding forests, ecosystem, bio-diversity and soil erosion)

- ఆహారధకర సామాజిక వ్యవస్థను ప్రోత్సహించి సమన్యాయం, భద్రత, జవాబుద్ధితనం వహించే సామాజిక, రాజకీయ వ్యవస్థల్ని అభివృద్ధి పర్చడం. (Social security, justice and empowering institutions)

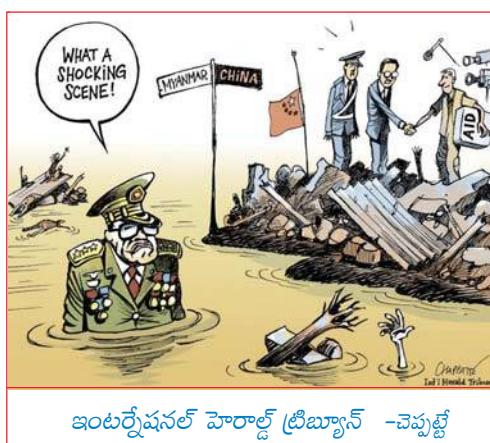
- సమగ్ర సుస్థిరాభివృద్ధి సాధనకై అన్ని స్థాయిలలో, దేశాలన్నింటిని భాగస్వామ్యం చేయడం. (To ensure the listed targets, encourage the global participation)

వివిధ దేశాల రాజ్యాంగాల్లా, అయినంస్తల నిబంధనావళిలా ఐక్యరాజ్యసమితి గొంతు కూడా వినసాంపుగానే వుంటుంది. రాసుకున్న నిబంధనలు, చేస్తున్న నినాదాలు మను మరో లోకంలోకి తీసుకెళ్తాయి. అయితే, ఆ రాతలు, సాధించాలి (shall) లాంటి పదజాలాన్ని వాడి రూపొందించడంతో, ఆ అక్షరసత్యాలు ఎక్కుడా, ఏనాడు అమలుకు నోచుకోలేకపోతున్నాయి.

ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పడి 77 ఏండ్రూ గడిచినా, రెండో ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత జరగాల్సిన ప్రపంచస్థాయి యుద్ధాలు జరుగుతూనే వున్నాయి. ఈ తారతమ్యతలకు పరల్లో ఎకనమిక్ ఫోరం (WEF) సందర్భంగా దావోస్లో ఆక్షఫాం (Oxfam) విడుదల చేస్తున్న గణాంకాలే నిదర్శనం. ప్రకృతి ధ్వంసరచన, భానిజ దోషించి, ప్రపంచ గుత్త పెట్టుబడిదారుల హక్కుగా మారిపోయింది. వీరి హస్తాలలో మానవాలే కాదు, భూగోళమే

స్వాయంగ్రహ్త త్రైమ్య -చెప్పటి

ఇంటర్నేషనల్ మెర్ఱ్ ట్రైబ్యూన్ -చెప్పటి

విలివిలలాడుతున్నది. ఈ రక్షణకై ఐక్యరాజ్యసమితిపైన వేరొక్కాన్న 17 లక్ష్యాల్ని నిర్దేశించింది. ఈ నిర్దేశకాలకు కూడా అప్పుడే ఏడు సంవత్సరాలు కాలగర్జుంలో కలిసిపోయాయి. ఈ లక్ష్యాలు ఫూర్తి కావడానికి ఇక మిగిలింది ఎనిమిది సంవత్సరాలే! గడిచిన కాలాన్ని, జరిగిన అభివృద్ధిని, చోటు చేసుకుంటున్న పరిమాల్ని బేరీజు వేసుకుంటే ఈ లక్ష్యాలు 2050 నాటికి కూడా నెరవేరుతాయా అనేది పెద్ద ప్రశ్న!

అయినా, ఎలాంటి రాజ్యాధికారం, దేశాధినేతుల్ని శాసించే చట్టాలు, హౌదా లేని ఐక్యరాజ్య సమితి మానవాళి సంక్లేషాన్ని, భూగోళ రక్షణ చర్యలకై తాపత్రయపడడం అభినందించాల్సిదే! ఇప్పటికే జరగాల్సిన విద్యుత్సం జరిగిపోయింది. కనీసం జరగబోయే విధ్వంసాల్ని అరికట్టగలుగుతే, ఈ విషయంగా దేశాలు కళ్ళు తెరిసే ఇంతకన్నా కావల్సింది ఎముంటుంది. చర్యలకే పరిమితం కాకుండా చర్యలు చేపట్టాల్సిన అత్యవసర పరిస్థితిని అన్ని దేశాల నేతలు గుర్తిస్తారని ఈ సందర్భంగా ఆశిధ్యాం!

సుస్థిరాభివృద్ధి - ఏడవ నివేదిక :

సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలు ప్రకటన తర్వాత 2016 నుంచి 2021 వరకు అరు నివేదికలు విడుదల చేయగా, ఏడవ నివేదిక గత జులై నెలలో ఐక్యరాజ్యసమితి విడుదల చేసింది. ఈ 17 లక్ష్యాల సమాచార సేకరణకై ఆరవ నివేదికకు 115 సూచికల్ని (Indicators), ఏడవ నివేదికకు 217 సూచికల్ని గుర్తించింది. క్లీట్రస్టాయల్లో ప్రతీ అంశాన్ని సూచ్చంగా పరిశీలించి సమాచారాన్ని పొందు పర్చుడానికి ఈ సూచికలు ఉపయోగపడ్డాయి. ఈ ఏడవ నివేదిక సమాచారానికి మే 2020 నుంచి మే 2021 మధ్యకాలాన్ని పరిగణలోకి తీసుకొని సమేపిస్తున్న 2021 ఆగస్టు, సెప్టెంబర్ మాసాల్లో ఐక్యరాజ్యసమితి గణాంక విభాగం, ప్రపంచబ్యాంకు సంయుక్తంగా చేపట్టింది. దీనికి 200 దేశాల్లోని 50కి పైగా ప్రాంతాల్లో, అంతర్జాతీయ సంస్థల సహకారాన్ని తీసుకోగా, దళ్ళిణి అప్రికలోని కేవలేనలోగల సమితి ఆర్థిక, సామాజిక, సంబంధాల సంస్థ (UN Dept. of Economic & Social Affairs) ఈ నివేదికకు తుది రూపమిచ్చింది.

సర్వేల దొల్లాటనం :

ప్రణాళికాబద్ధంగా నిర్దేశించిన లక్ష్యాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని సేకరించాలని ప్రతీ నివేదిక సందర్భంగా నొక్కిచెప్పినా, దాచాపు ఏ దేశము కూడా అన్ని అంశాలకు సంబంధించిన సముగ్ర సమాచారాన్ని అందించలేని వైనం. సుస్థిరాభివృద్ధి సాధనలో పైస్థాయలో నిలుస్తున్న యూరప్ దేశాలు మాత్రం క్రమం తప్పకుండా సమాచారాన్ని పొందుపరుస్తున్నాయి. ఈ ఏడవ నివేదికలో 193 దేశాలకుగాను సగం దేశాలు 17 లక్ష్యాలలో కేవలం ఎనిమిది

లక్ష్యాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని పొందుపరుచగా, మిగతా దేశాలు ఒకటి, రెండు అంశాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని మాత్రమే అందించాయి. కొన్ని దేశాలు వాస్తవ పరిస్థితిని ప్రతిచించిచెపుతిన్నిటి. వచ్చిన సమాచారం కూడా ఈ కింది విధంగా పున్యాయి.

- లక్ష్యం 3 (ఆరోగ్యం), 7 (శక్తి వసరులు)లపై దాదాపు 80 శాతం దేశాలు 2015 తర్వాత తీసుకున్న చర్యల్ని పొందుపర్చగా, మిగతా 20 శాతం దేశాలు మిన్నుకున్నాయి.
- లక్ష్యం 13 (వాతావరణ మార్పు)పై 20 శాతం దేశాలు మాత్రమే సమాచారాన్ని ఇప్పగా మిగతావి స్పందించలేదు.

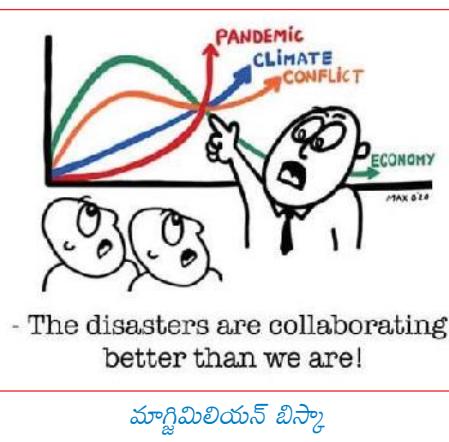
నివేదికలు - భారత నిర్మాణం!

వాలా దేశాల్లాగానే భారత కూడా ఈ నివేదికల్ని రూపొందించడంలో, సమాచారాన్ని అందించడంలో తాత్కారమే

చేస్తున్నది. పొందుపరుస్తున్న సమాచారం కూడా ఒకటి, రెండు అంశాల చుట్టే వుంటున్నది. ఇంత వరకు భారత నాలుగు నివేదికల్ని విడుదల చేసింది. మొదటి రెండు నివేదికలు డిసెంబర్ 2018, 2019లో, మూడవ జూన్ 2021లో విడుదల కాగా, నాల్గవది గత సెప్టెంబర్లో విడుదల అయింది. ఇంయులో విద్యారంగం వెనుకబాటు తనం గూర్చిన సమాచారమే ప్రాధాన్యత కలిగి వుంది.

7వ నివేదిక ప్రకారం వివిధ దేశాల

(163) స్థాయిలు ఈ కింది విధంగా పున్యాయి

మొదటి ఐదు దేశాలు	సాయి (100క)
1. ఫిన్లాండ్	86.51
2. డెన్మార్క	85.63
3. స్వీడన్	85.19
4. నార్స్	82.35
5. ఆస్ట్రేయా	82.32
(121) భారత్	60.32)

మన చుట్టూగల శ్రీలంక 76వ, నేపాల్ 98వ, మయస్కార్ 103వ, బంగాదేర్ 104వ స్థాయాల్లో వుండడం గమనార్థం. అయినా మనం బ్రిటన్ స్థాయాన్ని ఆక్రమించి ప్రపంచంలో అయిదో ఆర్థిక శక్తిగా ఎదిగాం. ఇక సాయంత్రణ బిలగాల్లో ప్రపంచంలోనే రెండోస్థానంలో వున్నాయి. సుస్థిరాభివృద్ధిలో!

(వచ్చే సంచికలో 7వ నివేదిక చెప్పిన నగ్న సత్యాల్ని చూద్దాం!)

- డా॥ లచ్చయ్ గాండ్ర,

m : 9440116162

e : drglachaiah@gmail.com

ఆయినవోలు మల్లన్న

కొమురవెల్లి మల్లన్న

మల్లన్న జాతరలు – బగ్గ పూజారుల వైశిష్ట్యం

జాతర విభిన్న సంస్కృతులను, సమూహాలను ఏకం చేసి సంస్కృతి మూలాలను తెలియజేస్తుంది. సమాజంలోనీ ప్రతి వ్యక్తికి నూతనోత్సాహాన్ని, ఆనందాన్ని కలిగించడమే కాక, మనిషి జీవించటానికి కావాల్సిన మనోదైర్యాన్ని నమ్మకాన్ని కలిగిస్తుంది. అంతేకాక గతంలోని అనుభావాలను, ఆచార సంప్రదాయాలను జాతర సందర్భంగా అనుసరించటమవుతుంది. తరతరాలుగా సంస్కృతిలో జాతరలు భాగమై మనిషి మనుగడలో భాగస్వామ్యం ఏర్పరచు కున్నాయి.

మల్లన్న దేవునికి సంబంధించిన ఆలయాలు ముఖ్యంగా గుట్టల మీద ఉండటం విశేషం. ప్రతీ ఆలయంలోను భక్తులు దేవునికి మొక్కలుగించా పట్టుం వేయించటం, బోనాలు సమర్పించటం ప్రధానంగా ఉంటుంది. మల్లికార్ణుని స్నానికి సంబంధించి ఏ ఆలయంలోనైనా ఒగ్గ పూజారులకు ప్రత్యేకమైన స్థానం కనిపిస్తుంది. వీరు మల్లన్న కథ చెప్పి, భక్తుల మొక్క తీర్చే తంతు కూడా చేస్తారు. ప్రతీ ఆలయంలోను ఒగ్గ పూజారులకు హక్కులన్నాయి.

తెలంగాణలో జిరిగే శైవ జాతరల్లో మల్లన్న జాతరలు ప్రత్యేకమైనవి. ఈ జాతరలో ఒగ్గ కళాకారుల సంస్కృతి అధ్యాత్మికంగా

భక్తుల విశ్వాసాలను బలపరుస్తుంది. అదేవిధంగా జాతరలో జిరిగే అన్ని కార్యక్రమాలలో వీరి వైవిధ్యం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా వీరు భక్తులకు, మల్లన్న దేవునికి మధ్య అనుసంధాన కర్తలుగా ఉంటారు. ఒగ్గ పూజారుల మాఫిక సాహిత్యం, పట్టాలు వాటి రకాలు, పట్టాలు వేసే విధానం, పట్టాలకు ఉపయోగించే వస్తువులు, వేషధారణ, మొక్కబడులు మొదలగు వివరాలను ఈ వ్యాసంలో సవిరంగా చర్చించడం జిరిగింది. ఆచార్య పోలవరపు ప్రౌమావతి కాకతీయ వైభవ తోరణాలు, ధర్మపురి వెంకటయ్య పంతులు ఐలోని మల్లన్న క్షేత్ర సాహిత్యం పంటి పరిశోధనలలో మల్లన్న జాతరమై జిరిగే కొన్ని సంఘటనలను సంక్లిష్టంగా వివరించడం జిరిగింది. విశ్వవిద్యాలయ స్థాయిలో ఇంతపరకు మల్లన్న జాతర జెన్నెత్యం పై ఎటువంటి కృషి గాని పరిశోధన గాని జరగలేదు అందుకే ఈ విషయాన్ని పరిశోధనకు ఎంకుండం జిరిగింది.

మల్లికార్ణునస్వామి జాతరలు ప్రధానంగా సంక్రాంతి నుండి మొదలై ఉగాది వరకు జరుగుతాయి. కొన్ని ఆలయాల్లో మాత్రం శివరాత్రికి మొదలై ఉగాది వరకు జరుగుతాయి. ఆయా ఆలయాలను మల్లికార్ణునస్వామి ఉన్న ఊరు పేరు మీద లేదా ఆలయం ఉన్న

ప్రదేశాన్ని బట్టి వివిధ పేర్లతో పిలుస్తున్నారు. ఉదాహరణకి కొమురెల్లి మల్లన్న, కట్టమీది మల్లన్న మొదలైన పేర్లతో ప్రసిద్ధి చెందాయి. ఈ రకంగా తెలంగాణలోని మల్లన్న జాతరలు కొమురెల్లి మల్లన్న, మాలగాని మల్లన్న, కట్ట మల్లన్న, గట్టు మల్లన్న, దస్తసరి మల్లన్న, కల్పియాల మల్లన్న, అయినవోలు మల్లన్న, కత్తరశాల మల్లన్న, దూడల మల్లన్న, రేకుల మల్లన్న, దూర్ఘాటి మల్లన్న, ఎరగోలస్వామి మల్లన్న, ఏలాల మల్లన్న, పెర్చువేదు మల్లన్న, ముచ్చర మల్లన్న, జంజర మల్లన్న, ఓడెల మల్లన్న మొదలైన జాతరలన్నీ వెక్కాలంలో మొదలయ్యి ఒకేసారి ముగుస్తాయి. అప్పుడు పార్వతి నాలుగు భండాలు తిరుగుతుంది. కనకారే పిల్ల పట్టాన సహాలక్ష గొల్లలున్నారు. వారిలో ధమసాని మారుస్తుకు వరాన పుట్టిన కేతమ్ము ఉంది. ఆమెను పెళ్ళి చేసుకొంటే నీకు సరిపోతుందని మల్లన్నకు చెపుతుంది. మల్లన్న తండ్రి వద్దకు పెళ్ళి కేతమ్మును తీసుకువస్తాను. దేవలోకంలో ఆమెతో నా పెళ్ళి చేయమని చెప్పి గొర్కు కాసుకుంటూ ఆ పట్టణం వెళ్తాడు. అరవైపిండ్ వయస్సు అవతారం ఎత్తి కేతమ్ము తండ్రిని ఓడిస్తాడు. కేతమ్ము అతనికి గంజి తీసుకవచ్చి ఇస్తుంది. అప్పుడు మల్లన్న నిజరావం ధరిస్తాడు. నిజ అవతారం చాసిన కేతమ్ము స్వామి మీరు సామాన్యులు కారు సాజ్జాత్తు నారాయణుడవు. నీవే నా భర్తవు, నేనే నీ భార్యను నన్నేలు కొమ్మంటుంది. గొల్లపారితో ప్రధానం చేయించు కొంటాడు. మీరు దేవలోకం రాలేరు కాబట్టి ఎప్పటికీ భూలోకంలో నన్ను వేడుకుంటే మీ కోరికలు

తీరుస్తానని చెప్పి కేతమ్మును మాత్రమే తీసుకొని దేవలోకం వెళ్తాడు. అవిధంగా మల్లన్నను పూజిస్తున్న గొల్లపారే నేటి ఒగ్గు పూజారులు. మల్లన్న దేవలోకంలో కేతమ్మును పెళ్ళి చేసుకొంటాడు. మేడలమ్మును పిలిచి సలగుంజ దగ్గర సల్ల ఏవిధంగా చేయాలో కేతమ్ముతో మేడలమ్ముకు నేర్చిస్తాడు.

మల్లన్న కేతమ్మును పెళ్ళి చేసుకోవటానికి బండారు (పసుపు) కావాలని రాజ్యాలన్ని వెతుకుతాడు. ఎక్కడా జాడ తెలియక పోయే సరికి అక్క అయిన ఎల్లమ్మును బండారి జాడ అడుగుతాడు. అందుకు ఎల్లమ్ము మక్కాలో బండారు ఉండని, అది తురకల దేశమని దాన్ని తేపటం అంత సులభం కాడని చెపుతుంది. మల్లన్న ఎల్లమ్ము ఆశీస్సులు తీసుకొని మక్కాకు బయలు దేరుతాడు. బయలు దేరేముందు కల్యాణపురం వెళ్ళి మంగలి వారితో సన్నతులు చేయించుకొంటాడు. ఏదేడు గంగలు ఏడుసార్లు దాటాలని, చిన్నమ్మ దగ్గర వరం తీసుకుంటాడు. గంగ కడలకముందు పోవాలి, కాబట్టి గంగలోకి వెళ్గానే కర్రికుక్క అయ్య గంగ దాటేట్టు వరం తీసుకుంటాడు.

మల్లన్న ఏదేడు గంగలు దాటి మక్కాకు చేరుకుంటాడు. అతనికి సహాయంగా పులి కూడా ఉంటుంది.

మక్కాలో ప్రవేశించగానే తురకలు మల్లన్నను చూసి ఎవరు నువ్వుని ప్రశ్నిస్తారు. నా పేరు మల్లికసాహాబ్ అని పేరు చెప్పి మీ పూల తోటల్లో పని కోసం వచ్చాను. నన్ను నమ్మి పని జిప్పించండని కోరుతాడు. ఆ ఏధంగా తురకల పూలతోటల్లో పనికి చేరుతాడు. ఒకమైపు పూలతోటలో పని చేస్తునే పసుపు బండారి కోసం వెతుకుతూ ఉంటాడు. దీనితో పాటు కుంకుమ, గుగ్గిలం, మైసాచి గురించి కూడా వెతుకుతుంటాడు. ఈ మూడు ఉన్నచోట వెలుతురు విరజిమ్మతూ ఉంటుంది. తురకల దగ్గర మంచిపేరు తెచ్చుకుంటాడు. తర్వాత వారికి గంజాయి తాగిచ్చి, కర్త ఆపును కోసి తందూర చేసి మత్త గొలుపుతాడు. పసుపు గడ్డ, కుంకుమ గడ్డ, గుగ్గిలం, మైసాచి సంచిలోకి తీసుకొని బయలుదేరుతాడు. పచ్చేటపుడు బండారి ఎవరు తీసుకువెళ్లేది తురకలకు తెలియాలని వారందర్చీ నిద్ర లేపి వారు చూడగానే పరుగు తీస్తాడు.

వారు నిద్ర నుండి లేచే సరికి చీకటిగా ఉంటుంది. అప్పటికే వారికి విషయం అర్థమై పోతుంది. బండారిని ఎవరో ఎత్తుకెత్తున్నారని చూసేసరికి ఎదురుగా మల్లన్న కనిపిస్తాడు. మల్లన్నను పట్టుకోవటానికి ప్రయాత్మించగా పరంగెత్తి గంగలో దూకుతాడు. గంగలో దూకగానే మల్లన్న కర్రికుక్క అప్పతాడు. తురకలకు మల్లన్న కనిపించకపోయేసరికి వెనుకకు మళ్ళీతారు.

మల్లన్న మక్కాలో పుట్టిన మాయల బండారి తురకలకు లేకుండా ఎత్తుకొని పచ్చి ఎల్లమ్ముకు అయిదు పిడికెళ్ళు పెడతాడు. అందుకు బదులుగా ఆమె ఏడు గప్పులు ఇస్తుంది. ఆ గప్పులు కట్టుకొన్న ఒగ్గు వారితో పట్టుం వేయించుకొని పెళ్ళి చేసుకోమంటుంది. పట్టుం ఒగ్గువాళ్ళు వేస్తే మక్కి ఘలమని చెపుతుంది. అప్పుడు మల్లన్న గప్పలు ధరించిన ఒగ్గు వారితో పట్టుం వేయించుకొని కేతమ్మును పెళ్ళి చేసుకుంటాడు. అందుకే జాతరలో ఒగ్గు వారితోనే భక్తులు పట్టాలు వేయించుకోవటం జరుగుతుంది. ఈ ఏధంగా బిలిజ మేడలమ్మ, గొల్ల కేతమ్ములు మల్లన్నకు భార్యలై మొదట ఎడమొభం, పెడమొభంగా ఉన్న తర్వాత సర్పకుపోతారు. ఇద్దరు కలిసి మల్లన్నకు కుడిప్రక్కన కేతమ్ము, ఎడమ ప్రక్కన మేడలమ్మలుగా నిలిచి దేవతలుగా వెలిసి భక్తుల కోర్చెలను తీరుస్తున్నారు.

ఒగ్గు పూజారులు:

మల్లన్న జాతరల్లో ఒగ్గు పూజారులకు ప్రత్యేకమైన స్థానం ఉంది. సాజ్జాత్తు మల్లన్నస్వామి తనకు పట్టుం ఒగ్గు పూజారులు వేస్తేనే

పెళ్లి చేసుకుంటానని అంటాడు. అందుకే మల్లన్నస్వామి జాతరలో ఒగ్గు పూజారులు పట్టుం వేయడం హక్కుగా పొందారు. ఒగ్గు పూజారులు ఒగ్గు వాడ్చం, మెడలో జగ్గు, తఱగోల, నదిచీన బండారు, కుడిచేతికి గవ్వల దర్శనం ధరించి ఉంటారు.

ఒగ్గు పూజారుల పస్తువులు :

ఒగ్గు పూజారులు సంప్రదాయంగా జాతరలో ఈరగోల, గవ్వల దర్శనం, జగ్గు, పలకలతో కనిపిస్తారు.

ఈరగోల:

ఈరగోల అంటే జాంపమాల, తీగలు, ఆకుల గుంపు దీన్ని ఒగ్గు పూజారులు మెడలో ధరించి కథ చెపుతారు. దీన్ని ఏరు చాలా పవిత్రంగా కొలుస్తారు. దీన్ని ఏరు నియమిస్తుటితో ఉండి అమావాస్యగాని, ఆదివారం గాని లేదా గురువారం గాని ఉపవాసం ఉండి తయారు చేసుకుంటారు. ఇది చూడటానికి కొరడా మాదిరి ఉంటుంది. జిల్లేడునార, పెద్ద జనుమునార, పొంచినార (గోగు) వంటి మూడు రకాల నారలతో తయారు చేస్తారు. దీనికి పూజ చేసి పసుపుతో పూదిచ్చి పవిత్రతను ఆపాదిస్తారు. ఈరగోలను మల్లన్నస్వామి దగ్గర, పోశమ్మ, మైసమ్మ సమ్మక్క దేవతల దగ్గర ఒగ్గు పూజారులు మెడలో ధరిస్తారు. దేవుడు పూనే భక్తులకు మెడలో వేసి వారిని శాంతింప చేస్తారు. అట్టగే వరంపట్టే భక్తులకు దేవుడు రాకపోతే ఈరగోలతోనే కొడుతూ ఉంటారు.

గవ్వల దర్శనం:

ఒగ్గు పూజారులు కుడిచేతికి గొర్రె ఉన్నితో ఏడు గవ్వలు కలిపి కట్టుకునే కంకణాన్ని గవ్వల దర్శనం అంటారు. దీన్నే ప్రాణలింగం అని కూడా అంటారు. ఇది ఉన్న వారిని ఒగ్గు పూజారులుగా భక్తులు గుర్తిస్తారు. ఈ కంకణం లేని వారిని ‘బయ్యగాళ్ళు’ అంటారు. బయ్యగాళ్ళు అంటే పట్టుం వేయడానికి అనర్థులు అని అధరం. ఒగ్గువారు వయసుతో నిమిత్తం లేకుండా మంచి రోజున వారి గురువుతో గవ్వల దర్శనం వేయించుకుంటారు. ఇందుకోసం ఎవరైతే గవ్వల దర్శనం వేసుకుంటారో ఆ రోజు వారింటి దగ్గర ఒగ్గు పూజారులతో పట్టుం

వేయించి మల్లన్న కథ చెప్పిస్తారు.

గొర్రె ఉన్ని దారానికి ఏడుగవ్వలు గురువు అల్లి ఒగ్గు వారి మెడలో వేస్తాడు. అందుకు ప్రతిఫలంగా గురువుకు కట్టాలు ఇస్తారు. ఎప్పుడైతే గవ్వల దర్శనం వేసుకుంటాడో మల్లన్న స్వామి పట్టాలు వేయటానికి అర్పుడుగా గుర్తిస్తారు. ఆలయంలో హక్కులు ఉన్న ఏరు ప్రతిరోజు ఆలయంలో మల్లన్న దేవున్ని మేలుకొలపటం, నిద్రపుచ్చటం నిష్టగా చేస్తారు.

పలుకలు :

ఒగ్గు పూజారులు పట్టుం వేయటానికి పలుకలను ఉపయోగిస్తారు. ఏటినే కంగొళ్ళు అని కూడా అంటారు. ఇవి టేకు కప్రతో చేయబడి సుమారుగా మూరెడు పొడవు వెడల్పు మూడంగుళాలు ఉంటాయి. ఏటిపై వివిధ రకాలైన ఆకర్షణీయమైన గుర్తులు (డిజైన్) కలిగి ఉంటాయి.

పట్టులు

జాతర సమయంలో మల్లికార్జున స్వామికి చెల్లించుకునే మొక్కబడులు వివిధ రూపాల్లో ఉంటాయి. కొందరు భక్తులు మొక్కబడిగా ఏ పసుపు సమర్పించక పోయినప్పటికి వారి కోరికలు తీరితే వచ్చే సంవత్సరం మళ్ళీ దర్శించుకుంటామని మొక్కకుంటారు. జాతర జిరిగే రోజుల్లో ఆదివారం, బుధవారం రోజున ఎక్కువగా మొక్కబడులు చెల్లించుకుంటారు. మొక్కబడుల్లో మల్లికార్జునస్వామికి పట్టుం వేయించటం బోనాలు సమర్పించుకోవటం ప్రధానంగా ఉంటుంది. ఇవేకాకుండా ఇతర మొక్కబడులు చెల్లించుకుంటారు. మొక్కబడిగా సమర్పించే పట్టులలో చెలుక పట్టుం, నజరు పట్టుం, పెద్ద పట్టుం, ఇంటి పట్టుం ముఖ్యమైనవి.

చెలుక పట్టుం :

ఆలయం ప్రహరి బయట ఒగ్గు పూజారులతో భక్తులు వేయించే పట్టుంను చెలుక పట్టుం అంటారు. పట్టుంను ‘పటం’ అని కూడా అంటారు. మల్లికార్జునస్వామికి పట్టుం వేయించడమంటే ఆ స్వామికి కల్యాణం చేసినట్లు భక్తులు విశ్వసిస్తారు. కొందరు భక్తులు

నామూహికంగా గాని, వ్యక్తిగతంగా గాని, కులాల వారిగా గాని ఒగ్గు పూజారులతో పట్టుం వేయిస్తారు.

మొక్కుబడి చెల్లించుకునే భక్తులు కేవలం పట్టుం వేయిస్తామని మొక్కుకుంటే అలయం బయట పట్టుం వేయించి మొక్కుబడి చెల్లించుకుంటారు. మరికొండరు పట్టుంతో పాటు బోనం సమర్పించు కుంటామని మొక్కుకుంటారు. ఆ విధంగా మొక్కుకున్న వారు పట్టుంతోపాటు బోనం వండి మొక్కు చెల్లించుకోవటం జరుగుతుంది.

మల్లికార్ణున స్వామికి వేసే ఏ పట్టుంలోనై రెండు భాగాలుంటాయి. ఒకటి మైలపట్టుం రెండు నాగబెల్లి పట్టుం. ఈ రెండు వేసినట్టెనే పట్టుం సంపూర్ణంగా వేసినట్లు అవుతుంది.

మైలపోలు (మైలపట్టుం) :

మొదట భక్తులు బోనం సిద్ధం చేసుకున్న తర్వాత ఒగ్గు పూజారులు గొంగడి మీద లేదా దైకబట్ట మీద మైలపట్టుంను ఖియుంతో ఈ క్రింది విధంగా వేస్తారు.

మైలపట్టుం వేసిన తర్వాత కుడకలో పెరుగు పోసి దానిపైన తమలపాకలో పసుపుతో చేసిన గౌరమృను పెడతారు. ఈ విధంగా గౌరమృను పూజించటం ల్లయ భక్తుల పసుపు, కుంకమలు చల్లగా ఉండి సౌభాగ్యాలు చేకూరుతాయని నమ్ముతారు.

ఒకవేళ దేవునికి బోనం

సమర్పించు కున్నట్టే పట్టుం ముందు బోనాలను ఉంచి, వాటికి ధూపం వేసి దీపాలు వెలిగించి మొక్కుకుంటారు. ఒగ్గు పూజారులు ఒగ్గు వాద్యాన్ని ఊపుతూ మల్లన్నస్వామికి సంబంధించిన కథ చెపుతారు.

స్వామి గురుడు మల్లయాను రామరామో ॥2॥

సత్యవతి దేవుదావు
రామరామో ॥2॥

మీద మీద బొమ్మరిల్లు

ఆడగాండు పాటగాండు

చల్లగా వర్ధిల్లు..... అంటూ భక్తుల చేత పట్టుంపై అణ్ణింతలు వేయించి కొబ్బరికాయ కొణ్ణి మొక్కు చెల్లిస్తారు. ఆ తర్వాత నాగబెల్లి పట్టుం ఒగ్గు పూజారులు పలుకలతో వేస్తారు.

దీన్నే చంద్రపట్టుం అంటారు.

పట్టుం వేయడానికి పసుపు, ఖియుంపిండి (తెలుపు) ఆకుప్పు రంగును ఉపయోగిస్తారు. ఒకప్పుడు తంగేడు ఆకును ఎండబట్టి దంచుకోగా ఆకుపచ్చ రంగు తయారయ్యాది. ప్రస్తుతం రకరకాల రంగులను ఉపయోగిస్తున్నారు. ఒగ్గు పూజారులు పలుకలను ఉపయోగిస్తూ, వాటిపై రంగులు పోస్తూ పట్టుం వేస్తారు. పట్టుం వేయడానికి ముందు నేలను శుద్ధి చేస్తారు. పసుపు సుస్సు కలుపగా

పచ్చిన చందనం రంగును నేలపై చల్లి శుద్ధి చేస్తారు. అలంకరించిన బోనాల ముందర చతురప్రాకారంగా అయిదు పరుసలు పలుకలతో వేస్తారు. ఆ తర్వాత వీటి మీద పాదాలు, జగ్గు, శూలం, భాషింగం గుర్తులు వేస్తారు. పసుపుతో పండిన పరమాన్సు, దేవసినికి ప్రీతివంతమైన వంకాయ కూరను బోనాల ముందు పదులలో పెట్టి దీపాలు వెలిగిస్తారు. వీటితో పాటు రవిక మలుపులు, తెంకాయ, కుడకలో పెరుగు, పసుపుతో చేసిన గౌరమృను పెట్టి భక్తులు మొక్కుకుంటారు. ఆ తర్వాత ఒగ్గువాళ్ళు జగ్గు ఊపుకుంటూ మల్లన్న కథ చెపుతారు.

“ శరణా మల్లేశా శరణా మల్లేశా
శరణా మల్లేశా శరణా మల్లేశా
బాలా మల్లేశా బాలా మల్లేశా
మేలుకోవయ్యా పర్వతాల మల్లేశా
గంటాలు నాగులని గనగన ప్రోగగా
ఘనమైనా శివపూజ చేసుకో మల్లేశా
జగ్గులూ నాదులన్ని జగ జగ మోయగా
శంకరుడు శివపూజ జేసు మల్లేశా
పాతాళ గంగలోన తానాము చేయగాను
పాప దోషమలన్ని తార్పు మల్లేశా

ఏ దుఃఖమైనా నిన్నే నమ్మినము
స్వామి

మా దిక్కుకు చూడపయ్యా బాలా
మల్లేశా.... అని కల్యాణం చేస్తారు.

భక్తులు పట్టుం వేయించుకొని,
బోనాలు మల్లన్నస్వామికి
నమర్పించుకున్న తర్వాత
ఒగ్గుపూజారులు మంగళహరితి
పాడుతారు.

భక్తీ ప్రజనులకు -

భక్తిబిందరులకు -

సత్తేజనులా చాల విశ్వరులకూ

గోపుకొండాలున్న గొల్లకేతమ్ముకు
మాపుగొండాలున్న మృదులా దేవికి
చిత్తారిజూపినా సిరిమేడలమ్మకు
సత్తేమైనా గొల్ల కేతమ్మకూ
జయమంగళం నిత్య శభమంగళం....
అయ్య మల్లయుకా గొల్లకేతమ్ముకు
జయమంగళం నిత్య శభమంగళం
అని అక్షింతలు వేసి భక్తుల చేత పట్టుం దగ్గర కొబ్బరికాయ కొణ్ణిస్తారు. ఆ తర్వాత భక్తులు కుడకలోని పెరుగు భక్తులు త్రాగి ఒకప్పాద్మ విడుస్తారు. పట్టుం మీద పెట్టిన రవికమలపు, దబ్బులు ఒగ్గుపూజారులు తీసుకుంటారు. పసుపుతో చేసిన గౌరమృను బొట్టగా ఆడవారు పెట్టుకుంటారు.

రామరామో ॥2॥

రామరామో ॥2॥

చల్లగా వర్ధిల్లు

ఆడగాండు పాటగాండు

చల్లగా వర్ధిల్లు..... అంటూ భక్తుల చేత పట్టుంపై అణ్ణింతలు

వేయించి కొబ్బరికాయ కొణ్ణి మొక్కు చెల్లిస్తారు. ఆ తర్వాత నాగబెల్లి

పట్టుం ఒగ్గు పూజారులు పలుకలతో వేస్తారు.

దీన్నే చంద్రపట్టుం అంటారు.

పట్టుం వేయడానికి పసుపు, ఖియుంపిండి (తెలుపు) ఆకుప్పు

రంగును ఉపయోగిస్తారు. ఒకప్పుడు తంగేడు ఆకును ఎండబట్టి

దంచుకోగా ఆకుపచ్చ రంగు తయారయ్యాది. ప్రస్తుతం రకరకాల

రంగులను ఉపయోగిస్తూ, వాటిపై రంగులు పోస్తూ పట్టుం వేస్తారు. పట్టుం

వేయడానికి ముందు నేలను శుద్ధి చేస్తారు. పసుపు సుస్సు కలుపగా

ఆ తర్వాత శివసత్తులు వచ్చి పట్టుం తొక్కుతారు. శివసత్తులు పట్టుంపై ఎగురుతున్నారంటే దేవుడే వారి రూపంలో వచ్చి ఎగురుతున్నానని భక్తులు నమ్ముతారు. ఆ విధంగా తొక్కిన పసుపు (బండారి)ను భక్తులు ఒక గుడ్డలో ఎత్తుకొని పోయి ఇంటి దగ్గర అపద వచ్చినా, కష్టం వచ్చినా, చిన్న పిల్లలు కలుపరిచినా, కలలో భయపడినా ఈ బండారును బొట్టు పెడితే మంచి జరుగుతుందని నమ్ముతారు. పట్టుం వేసి మైక్కుబడి చెల్లించుకున్న భక్తులు గర్జగుడిలోని దేవున్ని దర్శించుకొని తిరిగి వచ్చి అన్నం తింటారు. బోనం చేసిన రాత్రి నిద్ర చేసి మరుసచి రోజు 'మారుబోనం' అంటే బోనాలలో ఉండే అన్నాన్ని తింటారు. కొందరు సట్టిబోనాల (బోనాల కుండలు)ను ఇంటికి తీసుకుపోయి ఇంటి వద్ద బోనం వేస్తారు.

సజరు పట్టుం

ఈ పట్టుం దేవుని ముందు ఎదురుగా వేయటం వల్ల 'ఎదురు పట్టుం' లేదా 'సజరు పట్టుం' అని, ఆలయం మంటపంలో దేవుని ముందు వేయటంతో 'ముఖ మంటపు పట్టుం' అని కూడా అంటారు.

ఇంటి పట్టుం

భక్తులు ఇంటి దగ్గర మల్లన్న పటుం ముందు ఒగ్గు పూజారులతో పట్టుం వేయించుకొని మల్లన్న కథ చెప్పిస్తారు. ఈ విధంగా వేసుకొనే పట్టుం ఇంటి పట్టుం అంటారు. ఇంటి వద్ద కార్తీకమాసంలో అదివారం గాని, బుధవారం గాని పట్టుం వేయించుకోవటం జరుగుతుంది.

పెద్ద పట్టుం:

మల్లన్న దేవునికి మొక్కుబడి ఉన్న భక్తులు కొందరు ఆలయ ప్రాంగణంలో పెద్ద పట్టుం వేయిస్తారు. దీన్ని భక్తులు సామూహికంగా గాని లేదా ఒక కులంవారు కలిసి గాని వేయిస్తారు. ఎక్కువగా గొల్ల కులం వాళ్ళే వేయించటం జరుగుతుంది.

పెద్ద పట్టుం వేయడానికి గుమ్మడి కాయలు, నిమ్మకాయలు, కొబ్బరి కుడకలు, బోనం కుండలు, మూకుళ్ళు, వలుకలు ఉపయోగపడతాయి. దీన్ని వేయటానికి ఒగ్గు పూజార్గ మరువు ప్రత్యేకంగా ఉంటాడు. బియ్యంతో ఘైలపోలు పోస్తారు. అచ్చులలో నాలుగు రకాలైన రంగులు తెల్ల పిండి, పసుపు, ఆకుపచ్చ (ఎండిన తంగేడు ఆకులపొడి) చందనంను ముగ్గులుగా ఉపయాగించి పలుకలపై పోస్తా పట్టుం వేస్తారు.

పలుక అచ్చులో రంగులు పోసి నేలపై వేయగా పలుకలకున్న

అచ్చు కారణంగా ఆకర్షణీయమైన ఆకారాలు పడుతాయి. పై వరుస నుండి పసుపు, తెలుపుతో ప్రారంభమవుతుంది. క్రింద చివరి భాగం చందనం, ప్రతీ వరుసకు మధ్య పచ్చపిండి గీత ఉంటుంది. పట్టుం ముందు అలంకరించిన బోనాలను, కుడక, రవికెబట్ట, కొబ్బరికాయ ఉంటారు. నాలుగు మూలలకు నాలుగు గుమ్మడికాయలు మధ్యలో ఒక గుమ్మడికాయను పెడతారు. పట్టుం వేసినపుడు పట్టుం మధ్యలో నాలుగు గడులుగా ఉంచి, వాటి చుట్టూ పట్టుం వేయటం జరుగుతుంది. ఆ నాలుగు గడుల్లో ఒకప్పక్క దానిలో పద్మం, భాజింగాలు, ధమరకం, శూలం, దేవుని పొదాలు ఉంచుతారు. ఆ తర్వాత పూజారి గుమ్మడికాయలను నాలుగు మూలల్లో బలిచ్చి, చివరకు పట్టుం మధ్యలో పెట్టిన గుమ్మడికాయను పట్టుం ముందు బలిస్తారు. నిమ్మకాయలతో దిష్టి తీసి కొబ్బరికాయ కొట్టి పూజా కార్యక్రమం ముగిస్తాడు. ఆ తర్వాత మల్లన్న కథను ఒగ్గువారు చెపుతారు. శివసత్తులు పట్టుంపై ఎగురుతారు. అనంతరం బండారును భక్తులు బొట్టు పెట్టుకొని, బండారును ఇంటికి తీసుకుపోయి వారి వారి ధాన్యంలో గాని ఇంట్లో గాని చల్లుకుంటారు. తద్వారా వారికి మంచి జరుగుతుందని నమ్ముతారు.

మల్లన్న ఆలయాలలో ప్రతిరోజు దేవునికి మేలుకొలుపు పొట పొడుతారు.

మేలుకొలుపు పాట:

గురుడా గురుడా మల్లన్న - గురుడ మేలుకున్నాదు

రంపదేవుడా - లోకాల కర్త

మందల శంఖుడా - మమ్ముదేవురా రావురే

మల్లన్న రావో...ఓ పోశా...యో...యో

పులితోలు చర్చం - పూత కుడకల పేర

ఒళ్ళల్ల ఊబిలి - ఊది రేకులు రుద్రాక్ష పేరులు

గురుడా యోహెశా...యో....యో....యో....

ఎడమ చేతిల యమపురి - కుడిచేతిలో నంది పిల్ల

సంకజింక పిల్ల - సర్వేశా రూపు

యో...హో....యో....యో....యో...

అలకల గంటారి - ఆడపిల్ల జగ్గ ములకల గటూరి

మేలుకో మల్లన్న మేలుకో మల్లన్న మేలుకో

మేలుకోవయ్య నువ్వు // యో హో//

నిద్ర పుచ్చటం:

గువ్వలు గూళ్ళు పట్టేబి యాళ్ళ

గుడ్డ తియాలు మెలిగేబి యాళ్ళ

పక్కలు వృక్షాలు పట్టేబి యాళ్ళ

పరమాత్మ నిన్న యాదించ చేసేబి యాళ్ళ // యో హో//

కుండన పాస్వులు వరదగ్య మెత్తలు
నీలాలి గుళ్ళత్త నిద్రలు పోవయ్యా స్వామి // యో పేశా//
అని నిద్ర పచ్చుతారు.

బగ్గ పూజారులు పట్టుం దగ్గర గాని, బోసాల దగ్గర గాని
మల్లనుస్సామి కథ చెప్పిన తర్వాత భక్తులు వారి పేరు మీద
మల్లనుస్సామిని కొలువుని ఒగ్గ పూజారులకు దబ్బులు ఇస్తారు.
ఈ విధంగా ఇష్టున్ని పస్వులు అంటారు. భక్తులు ఒగ్గ పూజారులకు
పస్వులు ఇచ్చినపుడు ఈ విధంగా కొలుస్తారు.

బగ్గ పూజారులు భక్తుల పేరు చెప్పి
కొడుకా నా పేరు కొనియాడమని
ఎలోని మల్లన్న పేరు మీద
కొమురెల్లి మల్లన్న పేరు మీద
తీర్మేలం మల్లన్న పేరు మీద
పదకొండు లక్ష్మి బిహుమతి కలగాలే
బలోని మల్లన్న అడుగడుగు దండాలే
కొమురెల్లి మల్లన్న శతకోటి దండాలే
అయిలోని మల్లన్న అడుగడుగు దండాలు
కొమురెల్లి మల్లన్న అడుగడుగు దండాలు
కొమురెల్లి మల్లన్న శతకోటి దండాలే
దండమాని మొక్కెనాము దర్శనాములేకపోయే // 2 //

మొక్కెనా వారికట మోక్కాలు ఇడ్డవట
అయిలోని మల్లన్న అడుగడుగు దండాలే

జాతర సందర్భంగా ఒగ్గ పూజారులు భక్తులకు ‘తలబండారి’
అని పసుపుతో బొట్టుపెట్టించుకుంటారు. ఈ సందర్భంగా ఈ క్రింది
విధంగా ఉనిస్తారు.

“దేవ దేవుని బండారి, దేవబండారి, తొక్కేది బండారి
మొక్కేది బండారి, ఆతాబాతాలకు అనతి బండారి,
అయిలోని దేవుడు, కొంచెల్లి దేవుడు మీ యందు గిలిగుండి
బగ్గులు దీవెన ఒరదేలి ఉండి, భక్తుల దీవెన భాగ్యాలు గోరి
ఎప్పడికి మీ ఇండ్లు యేటికి సంపత్తిగోరి, దంతెకవ్వాన మీ ఇండ్లు
ధనముగోరి, సాలల పచ్చంతంలేని గొల్లలు, నేతిన నెరసు లేని
గొల్లలు

సల్లబోసిన మంద సముద్రంగోరి, నెఱ్యబోసిన మంద
నెల్లాలుగోని

పాలుబోసిన మంద పర్వతముగోరి, మిట్టన మీ మంద మీరి
మించి

ఒంపున మీ మంద ఓలలాడి సాగు రానీ మందు సముద్రం
గోరి

అక్కయంగాలుగాలే:

అని దీవసార్తి పెడతారు. జాతరకు వచ్చిన భక్తులు మొక్క బాపులు
చెల్లించుకున్న తర్వాత ఒగ్గపూజారులు దేవున్ని స్తుతించటంతో ఒక్కపొద్దు
విడుస్తారు. ఈ సందర్భంలో ఒగ్గపూజారులు పాడేపాట.

నీలమ్మ కుమారుడు నిజముయిన చౌదరి మల్లయ్యా...

ఆదిరెడ్డి కుమారుడు హంశ పుత్రుడు మల్లయ్యా...

పుట్టుజెడల స్వామి భూమేంధ్రాత దేవుడూ....

మండపం తిరుగొల్ల గుగ్గిలం తడలు దేవుడూ....

గుండం తిరుగొల్ల గుగ్గిలం తడలు దేవుడూ....

బోమ్మ తప్పాదైక్కె భోజనపు యాఖ్లాయ దేవుడూ....

దోరావుల పాలు దొప్పుతో నేతులు దేవుడూ....

అల్లపుచ్చదా అవు నేతులు దేవుడూ....

ఈ రకంగా మల్లన్న జాతరలో ఒగ్గ కళాకారులు తరతరాలుగా
తమ సంస్కృతిలో భాగమైన కృత్తిని కొనసాగిస్తూ భక్తుల విశ్వాసాలను
నిలుపుతూ, తమ హాఫిక సాహిత్యాన్ని కాపాడుకుంటూ ప్రధాన పాత్ర
పోషిస్తు వస్తున్నారు. ఒగ్గ కళారూపం అనుష్టాన కళారూపం కావడంతో
గౌరవమైన భావజాలంతో భక్తుల నమ్మకాన్ని కలిగి మనుగడ సాగిస్తూ
వస్తున్నది. వారి హాఫికసాహిత్యాన్ని, వారు వేసే పట్టులు వైపుణ్ణని
పరిశీలించాల్సిన అవశ్యత నేటి అధునిక కాలంలో ఎంతైనా ఉంది.

అధార గ్రంథాలు

1. ప్రామావతి పోలవరపు, కాకతీయ వైభవ తోరణాలు, వరంగల్లు 2005.
2. వెంకటయ్య పంతులు ధర్మపురి, అయిలోని మల్లన్న క్షేత్ర మహాత్ము, జ్ఞానాంబికా ప్రింటింగ్ ప్రైన్, 1964.
3. రమేష భట్టు, మేడారం సమ్మక్క-సారలమ్మ జాతర, సంపాదకులు, గిరిజన అధ్యయన శాఖ, జనపద గిరిజన విజ్ఞాన పీరం, పాట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, 2008.
4. రమేష భట్టు, వెంకన్ గడ్డం, అయినవోలు మల్లన్న జాతర, పాట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, 2017.
5. శాస్త్రీ బి.ఎన్.ఎం.ఎ, రేచర్ల పద్మనాయకులు, మూసీ పట్టికేషన్స్, 1991.

-గంపా సతీష్, పరిశోధక విద్యార్థి

m : 9989913365

e : satish.pstu@gmail.com

తెలుగు అనువాద శిఖరం జలజం

తెలుగు సాహిత్యంలో జలజం సత్యనారాయణ గొప్ప సాహిత్యవేత్తగా, విద్యారంగంలో విద్యావేత్తగా రాణించారని రాష్ట్ర ఎక్స్‌జెస్, ప్రాపిభిషన్, క్రీడా, సాంస్కృతిక, యువజన సర్వీసులు, పురావస్తు, పర్యాటక శాఖామంత్రి డాక్టర్ వి. శ్రీనివాస్ గాడ్ అన్నారు. తెలుగు సాహితీ అనువాదరంగంలో ధృవతారలా వెలిగిన జలజం సత్యనారాయణ సంస్కరణార్థం మహబూబ్ నగర్ జిల్లా కేంద్రంలో గల లిటీల్ స్టోలర్స్ పారశాలలోని కాళోజీ హోలులో నవంబర్ 6 న నిర్వహించిన “జలజం సాహిత్య సమాచారం” అనే కార్యక్రమానికి అయిన ముఖ్యాలితిథిగా హోజరయ్యారు. ఈ సందర్భంగా లిటీల్ స్టోలర్స్ హైస్కూల్ రూపొందించిన ప్రత్యేక సంచిక “జలజం దీపిక” ను, కాళోజీ హోల్ చిత్రించిన కాళోజీ, జలజం చిత్రపటాలను ఆవిష్కరించారు. జలజం చిత్రపటానికి నివాశలు అర్పించారు. డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్ రూపొందించిన జలజం వ్యాసచిత్రపటాన్ని వారి కుటుంబశ్యాలకు అందజేశారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ జలజం తెలంగాణ ఉద్యమంలో క్రియాశీలకంగా పనిచేశారన్నారు. మహబూబ్ నగర్ జిల్లా కేంద్రంలో లిటీల్ స్టోలర్స్ పారశాలను స్థాపించి ఎంతోమందికి విద్యాదానం చేశారన్నారు. ఈ సందర్భంగా జిరిగిన మొదటి సదస్యుకు ముఖ్యాలితిథిగా తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ చైర్యాన్ జాలూరి గౌరీశంకర్ హోజరయ్యారు. జలజం రచించిన “అనల, కురుక్కేత్త” పుస్తకాలను ఆవిష్కరించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ దేశాన్ని మతోన్నాదం కమేస్సున్పుడు హానం వహిస్తే అది దేశాన్నే ప్రమాదంలో పడేస్తుందని పోచురించారు. దేశంలో ఆకలి, నిరుద్యోగం పెరిగిపోయారుని భవిష్యత్తులో అవి దేశాన్ని కుదిపి వేస్తాయన్నారు. మరోపక్క దేశంలో మతం పేరుతో, కులం పేరుతో విభజనలు తీసుకరావటంతో దేశం అధోగతి పాలయ్యేదశకు చేరుకుంటుందన్న అందోకశన వ్యక్తం చేశారు. మనిషిని మనిషి ప్రేమించే అత్యున్నత సమాజం నిర్మాణానికి సాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాలు కడలాలన్నారు. కుల, మత, వర్ష, వర్ష

అధిపత్యాలు లేని సమాజాన్ని జలజం సత్యనారాయణ ఆకాంక్షించి రచనలు చేశారని గుర్తుచేశారు. జలజంలాంటి సాహితీవేత్తల కృషిని రాబోయే తరాలకు అందించేందుకు కృషి చేస్తామని జూలారు తెలిపారు. సభకు అధ్యక్షులుగా కె.లక్ష్మీ గాడ్ వ్యవహరించారు. అనంతరం ప్రధాన వక్తలుగా విచేసిన ఉస్సానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖ ఆచార్యులు డా॥ యన్న రఘు ‘అనల’ కవితా సంపటిపై, కాళోజీ అవార్డు గ్రహిత కోట్ల వేంకబేశ్వరరాద్ది “శిఖరం” పుస్తకంపై ప్రసంగించారు. “కురుక్కేత్త” పుస్తకాన్ని నాతి మల్లికార్జునరావుకు అంకితం చేశారు. అనంతరం జిరిగిన రెండవ సదస్యుకు ముఖ్యాలితిథిగా విచేసిన తెలంగాణ సారస్వత పరిషత్ ప్రధాన కార్యదర్శి డాక్టర్ జి.చెన్నయ్య హోష్టింగ్ రాసిన “ప్రేమలహారి” పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించారు. ఈ పుస్తకాన్ని దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సంపాదకులు మణికండ వేదకుమార్ కు అంకితం చేశారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ జలజం అనువాదం చాలా చక్కగా, చిక్కగా వుండన్నారు. తనకు నచ్చిన సాహిత్యాన్ని మాత్రమే జలజం అనువాదం చేశారన్నారు. సభాధ్యక్షులుగా విచేసిన పాలపిట్ల మాసపత్రిక సంపాదకులు గుడిపాటి మాట్లాడుతూ ప్రగతిశిల భావాలతో జలజం కవిత్వం రాశారన్నారు. ఆయన కవిత్వం సమకాలీనతకు అద్దం పడుతుందన్నారు. ప్రధానవక్తలుగా విచేసిన ఎం.నారాయణశర్మ “శ్రీంగార బిల్లఫీయం” పుస్తకంపై, డాక్టర్ ఏనుగు నరసింహరాద్ది “ఫైజ్ కవిత్వం” పుస్తకంపై, “ఇప్పపూలు” పుస్తకంపై డాక్టర్ రూప్ కుమార్ డబ్బికార్ లు ప్రసంగించారు. మధ్యాహ్నాం జరిగిన మూడవ సదస్యుకు ముఖ్యాలితిథిగా, ఆవిష్కర్తగా ప్రమఖ ప్రజాకవి, శాసనమండలి సభ్యులు గోరటి వెంకన్ హోజరయ్యారు. జలజం సత్యనారాయణపై రూపొందించిన “పాలపిట్ల” ప్రత్యేక సంచికను, డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్ సంపాదక్ష్వంలో రూపొందిన “అనువాద శిఖరం ‘జలజం’, మన జలజం” పుస్తకాలను ఆయన ఆవిష్కరించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ జలజం గొప్ప

2022 ప్రపంచ ఆత్మ్యత్తమ బ్రాండ్ అవార్డు అందుకున్న

ఉన్నానియా విశ్వవిద్యాలయం

తెలంగాణ స్టేట్ కోన్సిల్ ఆఫ్ హైయూర్ ఎడ్యుకేషన్ ట్రాఫ్టన్ ప్రా. లింబాది, ఓ.యు. వైన్ చాస్టలర్ ప్రా. డి. రవీందర్ తదితరులు

ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ వైన్ చాస్టలర్ ప్రాఫెసర్ డి. రవీందర్ లిటిన్స్‌లోని హాన్ ఆఫ్ లార్ట్స్ లో 'డబ్బుసిఅర్స్ సి లీడర్స్ పిషియా, ప్రపంచ బెస్ట్ బ్రాండ్ 2022 అవార్డు - ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ'ని అందుకున్నారు. మీడియా నివేదికలు, విశ్వవిద్యాలయం యొక్క మాజీ అధికారుల ఇంటర్వ్యూల ఆధారంగా ప్రాథమిక, ద్వితీయ పరిశేధన దేటా ఆధారంగా ఓ.యు. ఎంపిక చేయబడింది. "ఒయూకు ప్రాతినిధ్యం పహించడం, విశ్వవిద్యాలయం తరఫున ప్రతిష్టాత్మక అవార్డును అందుకోవడం గర్హించదగిన క్షణం" అని ప్రాఫెసర్ రవీందర్ తెలిపారు.

మానవత్వం మూర్తిభవించిన మానవతావాది అని కొనియాడారు. రాజనీతిశాస్త్ర అధ్యాపకుడిగా ఉన్న తెలుగు సాహిత్యంపై ఉన్న మక్కువతో అనేక గొప్పగొప్ప రచనలు చేశారన్నారు. వయసుపై పడుతున్నప్పటికీ చరమాంకంలో అధ్యుత్పత్తెన రచనలు చేసిన గొప్పజ్ఞాని అని ప్రశంసించారు. విశిష్ట అతిథిగా విచ్చేసిన కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం ఆర్ట్ అండ్ సైన్స్ కళాశాల ప్రధానాచార్యులు ఆచార్య బస్తు ఐలయ్య మాట్లాడుతూ జలజం అనువాదరంగంలో గొప్ప వేరుప్రభ్యాతులు సంపాదించారన్నారు. జలజం అనువాదకుడిగా కాకపోయించే గొప్ప కవిగా నిలబడేవాడన్నారు. ప్రధాన వక్తగా

లార్డ్ కరణ్ ఫరీదున్ బిలిమోరియా CBE, DL, FCA, పార్లమెంటు సభ్యుడు, UK హాన్ ఆఫ్ లార్ట్స్ ట్రాఫ్ పీర్, UKలోని బర్యింగ్హమ్ విశ్వవిద్యాలయం ఛాన్సలర్న కూడా కలిశారు. బారన్ బిలిమోరియా ఓ.యు.పూర్వ విద్యార్థి. ప్రాఫెసర్ రవీందర్ ఉన్నానియా విశ్వవిద్యాలయం, బర్యింగ్హమ్ విశ్వవిద్యాలయాల మధ్య పరిశోధన, విద్యాపరమైన సహకారాన్ని చేపట్టే అవకాశాలను కూడా చర్చించారు. వచ్చే ఏడాది జనవరి ప్రారంభంలో జరగనున్న గ్రోబ్లర్ పూర్వ విద్యార్థుల సమావేశం 2023కి లార్డ్ కరణ్ బిలిమోరియాకు అపోనాన్ని అందించారు.

విచ్చేసిన డాక్టర్ భీంపల్ శ్రీకాంత్ గ్రహించిన పుస్తకంపై ప్రసంగించారు. సభకు కోట్ల వేంకబేశ్వరరద్ది అధ్యక్షత వహించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రముఖ సాష్ట్ర వేర్ కంపెనీ సాష్ట్ర పాత్ అధినేత నాతి రిచిచందర్, నాతి సుమమ్మరాయ్, వైశేషిరాయ్, విదుషిరాయ్, ప్రముఖ న్యాయవాది బెక్కెం జనార్థన్, ట్రుస్ట్ రాష్ట్ర అధ్యక్షులు పాపిరెడ్డి, ప్రధాన కార్యదర్శి రాంచందర్, రావురి వనజ, మునీర్, పారశాల సిఖ్యంది తదితరులు పాల్గొన్నారు.

డా॥ భీంపల్ శ్రీకాంత్, m : 9032844017

e : srikanth.bheempally@gmail.com

బాలల పండుగ కానుకలు - బాలచెలిమి కథా సంకలనాలు

ఒకవ్యధు తెలంగాణలో తెలుగు సాహిత్యం, తెలుగుకుపులు, లేనే లేరేనే వ్యంగ్యపుమాటలు భరించి, “గోలుకొండ కవుల సంచిక” తెచ్చిన సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గురించి చదువుకున్నాం. నేడు తెలంగాణలో తెలుగు బాల సాహిత్యం గాని, పత్రికలు కానీ నిండు సున్నా, అని గుసగుసలు పోతున్న పొరుగు తెలుగున్నల మాటలకు ధీతైన జవాబుగా జరిగినదే ఈ “తెలంగాణ బాలసాహిత్య పుస్తక ప్రచురణాయజ్ఞం”.

ఆనాడు సురవరం నడుం విగించిన చందంగానే, నేడు డాక్టర్ మణికొండ వేద కుమార్ సారధ్యంలో తెలంగాణలోని పూర్వ 10 జిల్లాల ప్రాతిపదికగా ఈ బాల సాహితీ క్షుణి కొనసాగింది. మొదట 2019లో అయి జిల్లాలకు చెందిన విద్యార్థులు ప్రాసిన 167 కథలను 10 జిల్లాల కథా సంకలనాలుగా “బడి పిల్లల కథలు” పేరుతో ప్రచురించారు. అదే ఏరపడిలో 2022 సంగాలో “పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు” శీర్షికతో అదిలాబాద్ మొదలుకొని ప్రాదురొబాద్ వరకు గల పది జిల్లాల్లోని ఎంపిక చేసిన 116 మంది బాలకథా

రచయితలతో అప్పంగా పిల్లల కథలు ప్రాయించి, బాల చెలిమి ప్రచురణల ద్వారా పది కథా సంకలనాలు ప్రచురించారు.

ఈ బృహత్తర బాలసాహితీ క్రతువులో వేదకుమార్ వెంట “నన్నయుకు నారాయణభట్టు” లా గరిప్పల్ని అశోక్ వెన్నుంటి నిలిచారు. తెలంగాణ బాలసాహితీ జక్కన్న దా॥ పత్రిపాక మోహన్ వంటి వారి చేయుత ఎంతో ఉంది.

“పెద్దలు ప్రాసిన పిల్లల కథలు, పిల్లలు రాసిన “బడి పిల్లల కథలు” మొత్తం 286 కథలు కూడా నిష్టాతులైన బాలసాహితీవేత్తల సమక్షంలో పరిశీలించి ఎంపిక చేసి ఉన్నతంగా ఉన్న కథలనే ప్రచురణకు తీసుకొని అయి జిల్లాల వారీగా చిరు పుస్తకాలు ప్రచురించి భావితరాల కోసం భద్రపరిచారు.

“బడి పిల్లల కథలు” ప్రాసిన పిల్లల్లో ఉమ్మడి కరీనసగర్ జిల్లా 25 కథలతో మొదటి స్థానంలోనూ, 10 కథలతో ఉమ్మడి వరంగల్ జిల్లా చివరి స్థానంలోనూ నిలిచాయి, పెద్దలు రాసిన ఆ పిల్లల కథల్లో కూడా ఉమ్మడి కరీనసగర్ జిల్లా 18 కథలతో ప్రథమ స్థానంలోనూ, 8 కథలతో ఉమ్మడి అదిలాబాద్ అంత్య స్థానంలో ఉంది. ఈ సంఖ్యల

ఆధారంగా మనం అయి జిల్లాల్లో జరుగుతున్న బాల సాహితీ కృషిని ఒక అంచనా వేయవచ్చు.

బాల సాహిత్య ఉత్సవికి ప్రధాన కేంద్రాలుగా ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులే ముందు వరుసలో నిలుస్తారు. ముఖ్యంగా తెలంగాణలో అప్పంగా బాలసాహిత్యం ప్రాసే పెద్దవారి సంఖ్య పదుల్లో ఉండగా, విద్యార్థుల సంఖ్య వందల్లో ఉంది. అంటే భవిష్యత్తులో తెలంగాణ బాల సాహిత్యం ఏ స్థాయిలో వికాసం చెందుతుందో అర్థం అవుతుంది. తెలంగాణ జిల్లాల్లో ఎక్కువ ప్రాంతాల్లో తెలుగు పండితులు, ఉపాధ్యాయులు, రచయితలైన ఉపాధ్యాయులు, ముందుండి విద్యార్థుల్లోని సృజన శక్తిని వెలికి తీసే బృహత్తర కార్యక్రమం భుజాలకెత్తు కున్నారు.

అలాగే బాల చెలిమి వంటి మరికొన్ని సంఘలు బాల సాహితీ శిక్షణ కార్యక్రమాలను నిర్వహించడం విద్యార్థులు ప్రాసిన కథలను ప్రచురించడం వల్ల పిల్లలో రచనాశక్తి విశేషంగా పెరుగుతూ వుంది.

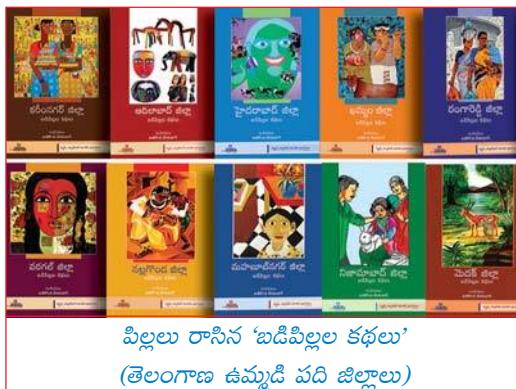
జక బాల చెలిమి ప్రచురించిన 167 పిల్లలు రాసిన కథల్లో ఎలాంటి

ప్రతిభ దాగి ఉందో రేఖా మాత్రంగా పరిశీలిద్దాం.

ఈ పిల్లలంతా 6 నుంచి 10వ తరగతి వరకు చదువుకుంటున్న విద్యార్థులు. వీరికి వాక్య నిర్మాణం, భాషా కాలాల పరిజ్ఞానం, అంతగా ఉండడు. కేవలం వీరి కథలను వస్తు పరంగానే పరిశీలించటం భావ్యం. ఈ పిల్లలు ప్రాసిన కథల్లో అప్పుమైన ఇంటి భాష పదాలు అధికంగా ఉన్నాయి. ఇది ఒక శుభ పరిణామం.

వీటిల్లో యుక్తి కథలు ఎక్కువగా ఉండటం ఒక విశేషం. అంతేగాక వాటిని సమకాలీన విషయాలకు అన్నయం చేయడం వారి ప్రతిభకు నిదర్శనం. మంచిర్యాలకు చెందిన తొమ్మిదవ తరగతి విద్యార్థిని రోపిణి ప్రాసిన “సాహసం” కథ అందుకు ఒక ఉదాహరణ. అడవి మీద మమకారంతో దొంగ చాటుగా అడవికి వెళ్లిన ఇద్దరు అల్లరి పిల్లలు అడవిలోని గుహలో మంత్రగత్తెకు చికిత్స, యుక్తితో అమెను అంతం చేసి గుహలో బంగారు నాటాలు తెచ్చి తమ ఊరికి మంచినీటి సౌకర్యం కోసం ఉపయోగించటం అందులోని సారాంశం.

కొమరం భీం జిల్లా రాస్పెల్టికి చెందిన మేడిపల్లి మధురిత, మొదలైన వారు రాసిన కథలు ఈ కోవకు చెందుతాయి. తల్లి ప్రేమను

చాపే “అమ్మ”, వృద్ధార్తమాలు పెరగడానికి కారణాలు చూపే కథలు, ఇందులో కథా వస్తువులు కావడం చూస్తే ఆ చిన్నారుల రచనా భవిష్యత్తు ఏమిటో చెప్పువచ్చు. ఇక అధునిక నగరం ప్రైదరాబాద్ ప్రాంత విద్యార్థుల బాలసాహితీ ప్రతిభ గమనిస్తే మరిన్ని ఆసక్తికర విషయాలు అర్థమవుతాయి. ఈ ప్రాంత విద్యార్థులు ఇంటి భాష తెలుగే అయినా చదువు భాష ఇంగ్లీషు ఉంటుంది. కానీ దానిని అర్థం చేసుకునేది వారి అసలు అమ్మ భాషలోనే అనే విషయం ప్రైదరాబాద్ పిల్లల కథల్లో తేటట్లేమయ్యాంది. అలగే వారి కథల్లో అధునిక కథా వస్తువులు కనిపిస్తాయి. సీతాఫల్ మండికి చెందిన రేపు ప్రాసిన “టీ.రాము” కథ అందుకు చక్కని ఉండాహారణ. అనాథ అయిన రాము రుచికరంగా టీ పెట్టడం అనే వైపుణ్యంతో పట్టణంలో ఎలా ఎదిగాడో, ఓపెన్ సూర్య ద్వారా ఇంటర్ చదివి పోటల్ మేనేజ్మెంట్ కోర్స్ హార్చిసేసి 40 టీ దుకాణాలకు యజమాని అయిన వైనం తెలిపే ఈ కథ పిల్లల్లో ఆత్మ స్థేర్యం నింపుతుంది. అదే కోవకు చెందిన శివకుమార్ ప్రాసిన ఓపెన్ చదువు, సైకిల్ - మోటార్ సైకిల్, నంబాషణ ద్వారా సాగిన “ఎవరు గొప్ప” కథ, పాత అపు పులి కథనే కొత్త ముగింపుతో ఊర్వశి రాసిన “ఆదర్పు” కథ, ఇలా ప్రైదరాబాద్ పిల్లల కథల దృక్పథం చూస్తే రచనలపై పరిసరాల ప్రభావం ఎంత వరకు ఉంటుందో తెలుస్తుంది.

తెలంగాణ బాల సాహిత్యానికి తల్లి వేరులా నిలుస్తున్న మెదక్ జిల్లాలో వచ్చిన కథలు రాశిలోనూ, వాసిలోనూ, ముందుంటాయి. ఉమ్మడి మెదక్ జిల్లా నుంచి మొత్తం 108 కథలు రాగా అందులో కేవలం 18 కథలు ప్రచురణకు ఎంపిక చేశారు, ఏటిల్లోని కథావస్తువులు వేబీకవే భిన్నంగా ఉండి అత్యంత అధునిక విషయాలను ఆవిష్కరించి బోరా అనిపించాయి.

ఇక ఖమ్మం, నల్గొండ, జిల్లాల విషయానికొస్తే ఈ ప్రాంత పిల్లలు ప్రాసిన భాషలో చాలాపరిచితి కనిపిస్తుంది. వస్తువులు కూడా “అధునిక - పూర్వ” విధానాలకు మధ్యస్తుగా కనిపిస్తాయి. వరంగల్, నిజామాబాద్ ప్రాంత పిల్లల కథల్లో కూడా భావ సారూప్యత అగుపిస్తుంది. కథ వస్తువులు ఎక్కువ భాగం వర్తమాన విషయాలే తీసుకున్నారు.

పీటిని బట్టి పిల్లల అలోచన ధోరణి ఎలా ఉంది, వారికి ఎలాంటి విషయాలు అవసరం, అనేది అర్థమవుతుంది. పిల్లల కథలు అంటే పూర్వంలా ఊహలు, మంత్రాలు, భూతాలు, మాంత్రికలు, రాజులు, రాజ్యాలు, మాత్రమే అనే “పాత చింతకాయ పచ్చడి” పనికిరాదని తేటట్లుం చేశాయి ఈ తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు.

ఇక పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు విషయానికొస్తే ఇవి కూడా వేటి ప్రత్యేకతను అవి కలిగి ఉన్నాయి.

ఈ తెలంగాణ బాలసాహితీవేత్తల్లో కూడా అధిక శాతం అధ్యాపక వృత్తి కలవారే, ఉపాధ్యాయులు ఎక్కువగా పిల్లలతో గడువుతారు. కనుక వారి మనోభావాలు ఎక్కువగా వారికి అర్థమవుతాయి. కాబట్టి చాలామంది ఉపాధ్యాయులు పిల్లల కథా రచయితలుగా తయారవుతారు. ప్రారంభంలో వారిలోని స్పృజన బాల సాహిత్యం గుండా ప్రారంభమై అనంతరం ప్రోడరచనల వైపు అడుగులు వేస్తుంది.

తెలంగాణ బాల సాహితీవేత్తలు అచ్చంగా బాలసాహిత్య మాత్రమే ప్రాసిన వారిలో సంగ్రహభల్ చిన్న రామకృష్ణయ్య, సరికొండ శ్రీనివాసరాజు, పుష్పాల కృష్ణమూర్తి, పైడిమార్తి రామకృష్ణ, మేకల ముదనమోహన్, మొదలైన వారిని చెప్పవచ్చు. వీరు సంకలనాల కేసం ప్రత్యేకంగా ప్రాసిన పిల్లల కథలు మనం ఇందులో చదవవచ్చును.

అలగే పెద్దింటి అశోక్ కుమార్, గాజోజు నాగభూషణం, దా॥ బి.వి.విన్.స్యామి, కన్నెగుంటి అనసూయ, ఆకెళ్ళ వెంకట సుబ్బలిష్టి, దా॥ ప్రభాకర్ జైన్, రావి కొండలరావు, ఐతా చంద్రయ్య, మొదలైన ప్రసిద్ధ హైదరాబాదులు, కథకులు, ఈ సంకలనాల కేసం కథలు రాయడం, అందులో వారిదైన ప్రామాణిక పద్ధతుల్లో పిల్లల కథలు రాయడం సంతోషించదగ్గ విషయం.

ఇక కొత్తగా ఈ సంకలనాల కోసమే కథలు రాసిన తిరుపతి కృష్ణవేణి, సాధన, రమేష్, ప్రశాంతి, స్వప్న, మొదలైన వారి కథలు మొదటివైన బాలల కథలకు సరిపడ్డ పరిపక్వత నిండి ఉంది. ప్రామాణిక సంకలనాల్లో స్థానం ఇవ్వదగ్గవి ఆనిపించింది.

ఇక కథల విషయంలో వస్తువులు ఎంపికలో సమకాలీనత పాటించడం, బాల సాహిత్యానికి శుభపరిణామం. కొండరి కథలు నిడివి పెరిగి పెద్ద కథల అనుభూతి కలిగిస్తున్న విషయం మాత్రం బాలసాహిత్య పరిధులు దాటలేదు.

కథలు వస్తువరంగా చాలావరకు ఒకే విషయం చుట్టూ పరిశ్రమ చేశాయి. ఏది ఏమైనా తెలంగాణ ప్రాంతంలో తెలుగు బాల సాహిత్యానికి కొదవలేదు అని చాటి చెప్పిన “బాలచెలిమి” సంపాదకులు మణికొండ వేద కుమార్ గారి ఆర్థిక, హోర్టికల్, కృషి పెలకట్టలేనిది. బాల సాహితీ రచయితలందరి పక్కన వారికి అక్కర ప్రణామాలు తెలుపుతూ భవిష్యత్తులో వారి కృషి మరింతగా ఉండాలని ఆశిద్ధాం.

- దా॥ అమ్మిన శ్రీనివాసరాజు

m : 7729883223

పెద్దలు రాసిన ‘పిల్లల కథలు’
(తెలంగాణ ఉమ్మడి పది జిల్లాలు)

మిర్చి సాగులో నల్ల తామర!

మిరప వంటన నల్ల తామర పురుగులు గత ఏడాది తీవ్రంగా నష్టపరిచాయి. రసాయన ఎరువులు, పురుగు మందులు వాడిన రైతులు ఎక్కువగా పంట నష్టాన్ని చవిచూశారు. రసాయన రహిత పద్ధతుల్లో సేద్యం చేసిన రైతులు తక్కువ ఖర్చుతోనే పంటను చాలా వరకు రక్షించుకోగలిగారు.

బ్లూక్ త్రిప్పు లేదా నల్ల తామర (త్రిప్పు పర్పిస్పిన్) .. కొత్త రకం పురుగు ఇది. గత ఏడాది మిరప తోటల్లో విధ్వంసం సృష్టించి రైతులకు తీవ్ర నష్టం కలిగించింది. తెలుగు రాష్ట్రాలు సహా ఆరు రాష్ట్రాల్లోని 34 జిల్లాల్లో పందలాది గ్రామాల్లో వేలాది ఎకరాల్లో మిర్చి పంటకు నష్టం వాటిల్లిండని బెంగళూరు లోని భారతీయ ఉద్యాన పంటల పరిశోధనా సంస్థ (ఐఐపాచెఅర్) కమిటీ లెక్క తేల్చింది.

బ్లూక్ త్రిప్పు 2015లో తొలిసారి బెంగళూరు పరిసరాల్లో బొప్పాయి తోటల్లో మొదటిసారి ఈ కొత్త రకం తామర పురుగును శాస్త్రవేత్తలు గుర్తించారు. 2018-19లో కర్ణాటకలో అనేక జాతుల అలంకరణ మొక్కలకు సోకింది. 2021లో మిర్చి పంటను తొలి సారి ఆశించింది. తెలంగాణ, అంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక, తమిళనాడు, చాంబ్రిష్టుడ్ రాష్ట్రాల్లో పంటలకు నష్టం కలిగించింది. మిరపకు అత్యధికంగా దిగుబడి నష్టం కలిగించింది. కేంద్ర శాస్త్రవేత్తల బ్యాండం తెలంగాణ, అంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటకలో పర్యాటించినప్పుడు మిరపతోపాటు వంగ, మినుము, కండి, పుచ్చ, కీర దోస, సొర, మామిడి, పత్తి పంటల్లోనూ బ్లూక్ త్రిప్పు కనిపించింది.

ప్రపంచ మిరప సాగు విస్తరించి 40% మన దేశంలోనే ఉంది. అత్యధిక మిరప పెత్తత్తీదారు, ఎగుమతిదారు కూడా మన దేశమే. హెక్టారుకు రూ. 2.5 లక్షల నుంచి 4 లక్షల మేరకు రైతులు పెట్టుబడి పెట్టే వాణిజ్య పంట కావటంతో ప్రాధాన్యాన్ని సంతరించు కుంది. ఈ నేపద్యంలో ఖార్ఫ్ సీజన్ ప్రోరంభం సందర్శంగా ప్రకృతి సేద్య పద్ధతుల్లో మిరప పంటను సాగు చేసుకునే పద్ధతిని ఏపీ రైతు సాధికార సంస్థ నిపుణులు కంచర్ల రామచంద్రం రైతులకు ఈ కింది విధంగా సూచించారు.

తామర పురుగులు 1-2 ఎం.ఎం. పొడవుంటాయి. మిరప పైరును ఆశించి ఆకులు, పూత నుంచి రసం పీల్చటం వలన ఆకులు పైకి ముదుచుకుంటాయి. మొక్క ఎదుగుదల తగ్గుతుంది. పూత రాలిపోతుంది. కాయలు గిడసబారి పొట్టిగా ఉంటాయి. దిగుబడులు

పూర్తిగా తగ్గుతాయి. తామర పురుగుల బెడద తగ్గాలంటే మిరప రైతులు ఈ పద్ధతులను పాటించాలి.

1. ఎలాంటి రసాయన ఎరువులు, పురుగుమందులు వాడొద్దు. ఘన, ద్రవ జీవామృతాలను మాత్రమే వాడాలి. ఘన జీవామృతం ఎకరాకు 1500 కిలోలు దుక్కిలో వేసి బోదెలు తోలాలి. మిరప మొక్కలు నాచే రోజు 500 కిలోల ఘన జీవామృతాన్ని మొక్కల మొదళ దగ్గర వేస్తూ నాటాలి. ప్రతి 15 రోజులకోసారి ద్రవ జీవామృతంను నీటి తడులతో పారించాలి. [స్నే] కూడా చేయాలి.
2. మిరప పంటను ఏకపంటగా సాగు చేయకూడదు. అంతర పంటలుగా.. ఉల్లి, కొత్తమీర, ముల్లంగి పంటి పంటలను.. ప్రతి రెండు మిరప మొక్కలకు మధ్య నాటాలి.
3. మిరపలో ఎర పంట (ట్రాప్ క్రాప్) గా ఎకరానికి 200-300 బంతి మొక్కలు నాటాలి.
4. ప్రతి ఎకరాకు 25-30 నీలి రంగు జిగురు అట్టులను పొలంలో ఆక్కడక్కడా పెట్టాలి.

5. మిరప పొలం చుట్టూ 3 లేదా 4 పరుసల్లో మొక్కజొన్సు/జొన్సును రక్కక పంటగా విత్తాలి.
6. మిరప మొక్కలు నాటిన 10వ రోజు నుంచి సస్యరక్షణ చర్యలు చేపట్టాలి:
 - మొదట 5% వేవిగిజల ప్రావణ్ణాన్ని పిచికారీ చేయాలి. 3 రోజుల తర్వాత గంజి ప్రావణం పిచికారీ చేయాలి. 7 రోజుల తర్వాత కోడిగుఢ్లు నిమ్మ రుసం ప్రావణ్ణాన్ని పిచికారీ చేయాలి.
 - 15 రోజులకు పేడ మూత్రం ఇంగువ ప్రావణ్ణాన్ని పిచికారీ చేయాలి.
 - 22వ రోజు వంద లీటర్ నీటిలో 10 లీ. ద్రవ జీవామృతంతో పొటు 250 గ్రా. వర్షసిలియమ్ లెకాని స్నేచేయాలి.
 - 30వ రోజు దశపర్చి కషాయం స్నేచేయాలి.
 - 37వ రోజు మట్టి ప్రావణం స్నేచేయాలి.
 - 45వ రోజు నల్లేరు కషాయం స్నేచేయాలి. తదుపరి అవసరాన్ని బట్టి ఔషధాల్నే ప్రకారం తిరిగి అదే పరుసలో మరోసారి పిచికారీ చేయాలి.

అనబోయిన స్టోప్సీ,

m : 9963 87 2222

e: swamyannaboina@gmail.com

వర్షాత్మాపం

రాంతిపురం లోని రామయ్యకు మంచి ఎద్దుల జత ఉండేది. అవి బలిష్టంగా ఆరోగ్యంగా ఉండేవి. వాళ్ళ ఊళ్లో ఎడ్డ పండాలు పోటీ జరిగినప్పుడు రామయ్య రెండు ఎద్దులే ప్రథమ స్థానం సాధించేవి. అందరూ తత్త్వి అభిసందిస్తుంటే అతడు పొంగిసోయేవాడు. అతని ప్రకృత్వే నివాసం ఉండే చంటయ్యకు ఒక ఎద్దుల జత ఉండేది. ఆ ఎద్దుల జత పరుగు పండాలలో ఎప్పుడూ ఓడిపోతుండేవి. అతడు రామయ్యి చూసి అతని పట్ల, అతని ఎద్దుల పట్ల అసూయను, కక్కను పెంచుకున్నాడు.

ఒకసారి రామయ్య ఎద్దులను ఇంట్సోనే కల్పివేసి పొరుగురికి వెళ్ళాడు. అది గమనించిన చంటయ్య అతని ఎద్దులపై గల ఈర్పతో వాటికి ప్లాస్టిక్ కవర్లను వేశాడు. రామయ్య మర్మాడు గ్రామం నుండి రావాల్చి ఉన్న ఆశ్చర్యపసర పని ఉండుటపలన అగిపోయాడు. అతడు తన ఎద్దులకు మేతవేయమని ప్రక్కింటి శరభయ్యకి చెప్పుడు. కానీ శరభయ్య తన కొడుకు అనారోగ్యం పొత్తెనాడని తెలిసి పరుగు పరుగున పట్టానికి బయలుదేరి రామయ్య ఎద్దుల మేత సంగతే మర్మిపోయాడు. ఆ ఎద్దుల ఆకలికి తాళలేక చంటయ్య వేసిన ప్లాస్టిక్ కవర్లను తిన్నాయి. ఇది దారిన పోతున్న వెంకటేశం అనే అమాయకుడు గమనించాడు. ఆ ప్లాస్టిక్ కవర్లను తిన్న ఎద్దుల అవి జీర్జం కాకుండా విలవిలలాడుతూ బాధతో క్రింద ఒరిగాయి. అది గమనించిన చంటయ్య సంతోషంతో ఆక్కడి నుండి వెళ్లి పోయాడు.

రెండు రోజులు తర్వాత వచ్చి విషయం తెలుసుకున్న రామయ్య తన ఎద్దులు కనపించకపోయేసరికి చూసి మిక్కిలి విడ్డాడు. ఆ తర్వాత చంటయ్య తన తప్పును మరచి ఏమీ ఎరగనట్లు ఇక తన ఎద్దులే పరుగు పండాలలో ప్రథమ స్థానం వస్తాయని అంచించాడు.

మరొక రోజు చంటయ్య తన ఎద్దులను బయటనే ఉంచి పొరుగు గ్రామానికి వెళ్ళాడు. అతడు కూడా రెండు రోజులు రానేలేదు. రామయ్య అ ఎద్దుల ఆకలి చూసి వాటి కట్టమ విప్పి ఊరి బయట మేత కొరకు వదిలిపెట్టాడు. కానీ అవి ఆ తర్వాత రామయ్య ఊరికి పోయిన సమయంలో అతని చేసులోనే పడి అతని పంటను సర్వోశనం చేశాయి. అప్పుడే గ్రామం నుండి వచ్చి అది చూసిన చంటయ్య ఆ ఎద్దులను అక్కడి నుండి తరిమేయకుండా అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు. ఆ సమయంలోనే అక్కడకు వచ్చిన రామయ్య వాటిని చూసి ఆ ఎద్దుల గురించి చంటయ్యతో ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదు. చంటయ్య అతని ప్రవర్తనకు ఆశ్చర్యపోయాడు. వైగా చంటయ్య వాటిని అక్కడి నుండి పారదలుతుంటే వద్దని చెప్పిన రామయ్య “వద్ద చంటయ్య!

పాపం మూగజీవులు. నా పంచను తింపే తినసీ! అన్నీ మనమే తినాలా” అని అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న చంటయ్యకు తాను రామయ్యకు చేసిన అపకారానికి కన్నీరు ఉచికి వచ్చింది.

జంతలో వెంకటేశం అక్కడికి వచ్చి “రామయ్య! నీ ఎద్దులు ప్లాస్టిక్ కవర్లు తిని విలవిలలాడుతూ కనిపించాయి. అవి మరణించే ఉంటాయి. ఈ చంటయ్యే వాటికి ఆ ప్లాస్టిక్ కవర్లను కావాలని వేశాడు” అని తాను చూసిన నిజాన్ని చెప్పాడు. అది విన్న రామయ్య “చంటయ్య! నిజం చెప్పు. నీకు కోపం ఏర్పైనా ఉంటే నా ఔన్ చూపెట్టు. అంతేకానీ నోరులేని ఆ మూగజీవులను ఆ ప్లాస్టిక్ కవర్లను వేసి చంపతావా! అవి నీకు ఏమి అన్యాయం చేశాయి? పరుగు పండాలలో అవి నీకు అడ్డు అని అనుకున్నా నా ఎద్దుల బదులు ఇతరుల ఎద్దులు కూడా ఆ పరుగు పండాలలో ప్రథమ స్థానం వస్తాయనుకో! అప్పుడు వాటిపై కూడా నీవు అసూయను పెంచుకుంటావా! నీవు ఉపకారం చేయకున్నా ఘరవాలేదు కానీ అపకారం చేస్తావా! ఈ వెంకటేశం అమాయకుడు. అమాయకుడు ఎప్పుడు నిజమే చెబుతాడు” అని అన్నాడు. రామయ్య మాటలకు చంటయ్య అతని చేతులు పట్టుకొని “రామయ్య! నేను నీకు చాలా అన్యాయం చేశానయ్యా! నీ పైన ఉన్న కోపాన్ని నీ ఎద్దులపై చూపించాను. కానీ నీవు నీ పంచచేసులో నా ఎద్దులు ప్రవేశించి నాశనం చేసినప్పటికినీ నీవు నా ఎద్దులను ఏమీ అనలేదు సరి కదా వాటిని నీ సొంత ఎద్ద లాగానే చూసుకొన్నపు. బంగారం లాంటి నీ ఎద్దులను పొట్టువ పెట్టుకున్నది నేనే. వెంకటేశం చెప్పింది నూటికి నూరుపొత్తు నిజమే. నన్ను క్షమించ” అని పశ్చాత్తాప పడుతూ అన్నాడు. రామయ్య చంటయ్యతో “చంటయ్య! ఈ మాత్రం దానికి క్షమాపణలు ఎందుకలే! ఇకనుండి

నీవులు నా ఎద్దులగానే భావిస్తారు. వాటికి నా పంటచేలలో ఉన్న గడ్డిని పెట్టుకొని కాపాడుకొండా” అని పొత్తవు పలికాడు. అనాటి నుండి చంటయ్య మరిఎవరిపైనై ఈర్పను, అసూయను పెంచుకోకుండా రామయ్య బాటనే అనుసరించాడు.

కొన్ని రోజులు తర్వాత పొరుగు గ్రామానికి చెందిన దానయ్య రామయ్య ఎద్దులను తీసుకుని వచ్చి అవి ప్లాస్టిక్ కవర్లను తిని విలవిలలాడుతూ ఉంటే తానే వాటిని వెంటనే పట్టునికి తీసుకుని వెళ్లి పశువుల వైద్యునికి చూసించాని చెప్పాడు. ఆ వైద్యుడు వెంటనే వాటికి శస్త్ర చికిత్సను చేసి వాటిని బ్రతికించాడని తెలిపాడు. అందుకే కొన్ని రోజులు అలస్యమైనా నీ ఎద్దులను సురక్షితంగా అప్పగించాన్నను సంతృప్తి తనకు ఉండని అన్నాడు. అప్పుడు రామయ్య అతనికి తన ధన్యవాదాలు తెలిపి తన ఎద్దులు సురక్షితంగా ఉన్నందుకు ఎంతో సంతోషించి ఈ శుభవార్తను చంటయ్యకు తెలిపాడు.

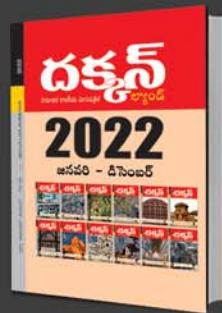
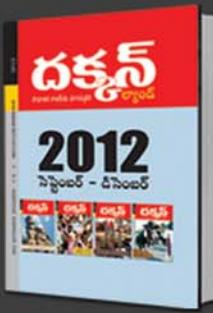
- సంగసభ్టు చిన్న రామకిష్ణయ్య

m: 9908554535

e : ramakistaiah195906@gmail.com

దక్కన
మాసపత్రిక - ద్వారా

పది సంవత్సరాల ప్రస్తావం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ మాసపత్రిక 2022 అగస్టు సంచికతో 120 నెలలు ఘూర్చి చేసుకుంది. ఈ పది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తి చేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ ఇష్టి వరకు వెలువదిన సంచికలను (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022) సంకలనాలుగా (12 నెలలకు ఒక సంకలనంగా) రూపొందించి పొరకుల కోరిక వేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో కూడా వచ్చే సంచికలను సంకలనాలుగా తీసుకు పస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తి కలవారు ఒక్క సంకలనాన్ని రూ. 400/-లకు పొందవచ్చు (పొర్చుల్ చార్టీలు అదనం).

ISSN ఆమాదం పొందిన ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

సంకలనాలు ఖాందించుకు వు దిరునామా:

ఎడిటర్, ‘దక్కన్ ల్యాండ్’
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం. 12,
బొమ్మాయితీనరి,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
ఫోన్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

అన్నాని రామ దెఱింపుకోసా:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAK MAHINDRA BANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక්కన్ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2022 ఆగస్టు సంచికతో 120 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ పది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాపి చేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక්కన్ ల్యాండ్' ఇష్టది పరకు వెలువడిన సంచికలను (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022) సంకలనాలుగా (12 నెలలకు ఒక సంకలనంగా) రూపొందించి పారకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో కూడా వచ్చే సంచికలను సంకలనాలుగా శీసుకు వస్తుమని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తి కలవారు ఒక్క సంకలనాన్ని రూ. 400/-లకు పొందవచ్చు (పార్టీల్ ఫార్మీలు అదనం).

ISSN ఆమోదం పొందిన 'దక්కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

సంకలనాలు పొందించుకు వాడ విరుద్ధము:

ఎడిటర్, దక්కన్ల్యాండ్,
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం. 12,
హిమాయతనగర్,
హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ
ఫోన్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

అందుల్లిన రూపు చెల్లింపుకోలిం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAK MAHINDRA BANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

